

Økonomiske analyser

Nr. 4 – 1992

Konjunkturbildet

**Revidert nasjonalregnskapsstatistikk
for 1991**

**Offentlig forvaltnings inntekter og utgifter
etter art og formål for 1987-1991**

**Husholdsarbeid og inntektsfordeling: Individ
eller husholdning som beskatningsenhet?**

Strukturelle problemer på arbeidsmarkedet

Utviklingen i kraftmarkedet

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo – Tlf. (02) 86 45 00

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå og utkommer med 9 nummer i året. Innholdet omfatter nye nasjonalregnskapstall, oversikter over konjunkturutviklingen i Norge og i utlandet og artikkelstoff med samfunnsøkonomisk innhold. Første nummer hvert år inneholder Økonomisk utsyn over året som gikk.

Economic Survey

Utvalgte deler av Økonomiske analyser utgis også på engelsk. Economic Survey utkommer fire ganger i året. Innholdet omfatter økonomisk utsyn over året som gikk, kvartalsvise konjunkturoversikter og utvalgte artikler. Economic Survey nr. 1 inneholder en engelsk oversettelse av utvalgte deler av Økonomisk utsyn.

Redaksjon: Olav Bjerkholt (ansv.), Ådne Cappelen, Eystein Gjelsvik, Olav Ljones, Øystein Olsen, Tor Skoglund

Redaksjonssekretærer: Wenche Drzwi (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau (konjunkturoversikter mv.).

Redaksjonen kan kontaktes på

Adresse: Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo

Tlf.: (02) 86 45 00

Telefax: (02) 11 12 38

Økonomiske analyser (ØA) og Economic Survey (ES) kan bestilles i abonnement fra SSB, Salg- og abonnementservice.

Pris for årsabonnement	(ØA) kr. 310,-
" " "	(ES) kr. 120,-

Publikasjonene kan også kjøpes i løssalg fra SSB og alle bokhandlere i Norge.

Pris for ØA 1/92	kr. 60,-
------------------	----------

– for øvrige nummer	kr. 50,-.
---------------------	-----------

Pris for ES er	kr. 40,-.
----------------	-----------

Økonomiske analyser

Nr. 4 – 1992

INNHold

	Side
Konjunkturbildet	3
Revidert nasjonalregnskapsstatistikk for 1991	7
Offentlig forvaltnings inntekter og utgifter etter art og formål for 1987-1991	9
<i>Julie Aslaksen og Charlotte Koren:</i> Husholdsarbeid og inntektsfordeling: Individ eller husholdning som beskatningsenhet?	17
<i>Nils Martin Stølen:</i> Strukturelle problemer på arbeidsmarkedet.....	27
<i>Torstein Bye og Tor Arnt Johnsen:</i> Utviklingen i kraftmarkedet.....	31
Tabell- og diagramvedlegg.....	43

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo – Tlf. (02) 86 45 00

Publiseringsplan for Økonomiske analyser 1992

Publiseringsmåned ¹⁾	Innhold	Siste regnskapsperiode
februar	Økonomisk utsyn	4.kv. 1991 (anslag)
mars	Artikler	-
april	Nasjonalregnskap	året 1990
mai	Nasjonalregnskap	4. kv. 1991 og året 1991
juni	Konjunkturtendensene	1. kv. 1992
september	Konjunkturtendensene	2. kv. 1992
oktober	Artikler	-
november	Artikler	-
desember	Konjunkturtendensene	3.kv. 1992

1) Økonomiske analyser utgis normalt første mandag i publiseringsmåned.

Konjunkturbildet

inneholder en gjennomgang av den aktuelle konjunktursituasjonen i norsk og internasjonal økonomi. Framstillingen bygger på SSB's økonomiske korttidsstatistikk og annen tilgjengelig informasjon. Tallgrunnet er dermed mindre omfattende enn ved utarbeidningen av de kvartalsvise Konjunkturrapportene. Neste utgave av Konjunkturtendensene med tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) blir publisert i begynnelsen av juni. Spørsmål om konjunkturutviklingen i Norge og utlandet kan rettes til Knut Moum eller Øystein Olsen.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet 6. mai 1992.

Konjunkturbildet

Mai 1992

- * **USA:** klarere tegn til oppgang
- * **Tyskland:** frykt for høye lønnstillegg gir press oppover på rentenivået
- * **Norsk økonomi:**
 - industriledere mer optimistiske trass i svak etterspørselsutvikling
 - timelønnsveksten i industrien ned mot 2,5 prosent i 1992

Internasjonal økonomi

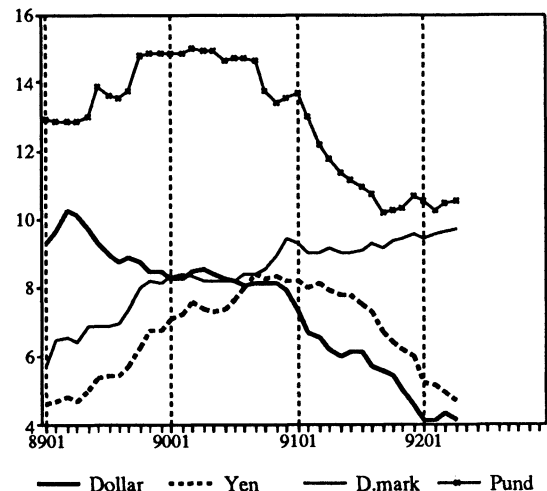
I løpet av de siste ukene har det kommet tall som synes å bekrefte at konjunkturutviklingen i USA er i ferd med å bedre seg. Foreløpige nasjonalregnskapstall viser en vekst i bruttonasjonalproduktet (BNP) i første kvartal i år på 2 prosent (sesongkorrigert årlig rate) regnet fra kvartalet før. BNP vokste også i 4. kvartal 1991, om enn svakt (0,4 prosent), ifølge disse oppgavene. Som ventet er det i første rekke privat forbruk som er drivkraft for produksjonsoppsvinget, understøttet av sterk økning i igangsettingen av nye boliger. Veksten i disse komponentene var særlig markert i januar og februar, mens mars-tallene viser en mer dempet utvikling. Selv om det nå er klare tegn til at omslaget oppover i amerikansk økonomi omsider er på vei, regner de fleste observatører fortsatt med at veksten i 1992 blir moderat. I begynnelsen av april ble den føderale fondsrenten (rente på finansinstitusjoners lån i den amerikanske sentralbanken) satt ytterligere ned, fra 4 til 3,75 prosent. Selv om utlånsrentene ligger klart høyere enn dette, har disse også blitt redusert, og det lave rentenivået virker trolig nå klart stimulerende på den økonomiske aktiviteten.

I Japan viser innenlandsk etterspørsel sterkt avtakende vekst, samtidig som handelsoverskuddene med utlandet fortsetter å øke. Under møtet mellom de syv store landene i OECD (G-7) i slutten av april ble det på denne bakgrunn lagt press på den japanske regjeringen for å stimulere økonomien ved finanspolitiske tiltak. Så langt har imidlertid myndig-

hetene i første rekke søkt å motvirke stagnasjonstendensene ved gjentatte rentesenkninger. Den siste kom i begynnelsen av april, da diskontoen ble satt ned fra 4,5 til 3,75 prosent.

I Tyskland ble i slutten av april et stort antall offentlige ansatte tatt ut i streik. Faren for høye lønnstillegg hadde på forhånd medvirket til et press oppover på de tyske rentesatsene, og utbruddet av konflikten førte umiddelbart til en viss økning i de kortsiktige rentene. På bakgrunn av lønnsoppgjøret

INTERNASJONALE RENTESATSER
Prosentvis vekst fra året før

og i lys av fortsatt sterk kreditteksjon, synes det ikke å være utsikter til noen tysk rentenedgang i de nærmeste månedene. Det er også grunn til å regne med at de tyske rentene fortsatt vil danne et "gulv" for øvrige europeiske rentesatser, deriblant det norske rentenivået.

I *Storbritannia* ble diskontoen satt ned fra 10,5 til 10 prosent i begynnelsen av mai, og dette vil bidra til å bremse en svak tendens til økning i pengemarkedsrenten de siste par månedene. Mens utfallet av valget her synes å ha blitt positivt mottatt i finans- og valutamarkedene, er de økonomiske utsiktene i *Italia* etter valgnerlaget for de etablerte partiene mer usikre enn på lenge. I sistnevnte land er det fare for at store underskudd på offentlige budsjetter kan bli enda større som en følge av politisk ustabilitet og nye regjeringdannelser.

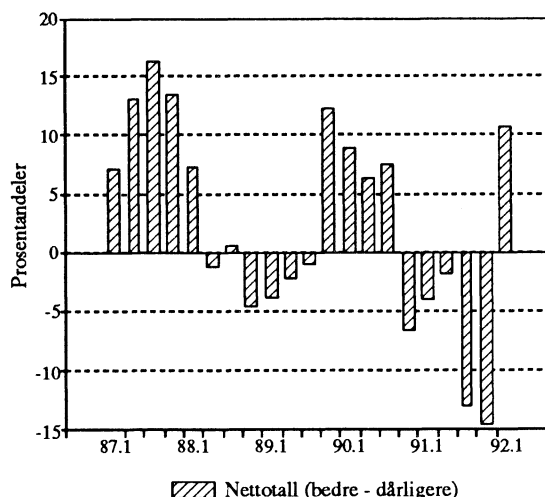
I *Sverige* har regjeringen nylig (24. april) lagt fram revidert finansplan for 1992. Det forelås en rekke tiltak med sikte på å redusere underskuddet i statsbudsjettet, som ventes å stige til over 100 mrd. svenske kroner i budsjettåret 1992/93. På utgiftssiden fremmes forslag om innstramming i flere overføringsordninger. Den generelle momssatsen senkes med 3 prosentenheter, til 22 prosent, og elektrisitet- og brenselsavgifter for industrien avvikles. På den annen side øker CO₂-avgiftene med 32 øre pr. kilo utslipp, med unntak av industrien, hvor avgiftsøkningen er 8 øre pr. kilo CO₂. Den svenske regjeringen venter forøvrig en gradvis bedring i konjunkturutviklingen utover i 1992 og i 1993. Spesielt regner en med at eksporten vil ta seg opp i 1993, som en følge av sterkere vekst internasjonalt og bedret konkurransekraft for svensk industri. Situasjonen på arbeidsmarkedet vil imidlertid forverres ytterligere både i år og neste år, hvor ledigheten ventes å komme opp i over 5 prosent av arbeidsstyrken. Andre prognosemakere anslår en ledighetsprosent opp mot 6 i 1993.

Oljeprisene økte markert rett før påske som en følge av den internasjonale flyblokaden av Libya. Allerede før disse begivenhetene fant sted hadde imidlertid oljeprisene beveget seg noe oppover. Bakgrunnen for dette er i første rekke en sterkere vekst i etterspørselen enn ventet blant markedsaktørene, både i deler av OECD-området (Europa, trolig på grunn av forholdvis kaldt vårvær), men særlig i land i Sørøst-Asia. Trass i at Kuwait er på vei inn i oljemarkedet med større kvanta råolje tidligere enn forventet, ser det i øyeblikket ut til å være god etterspørsel etter OPEC-olje. Prisen på Brent Blend, som lå i overkant av 19 US\$ pr. fat i andre halvdel av april, har de siste dagene tatt seg ytterligere opp.

Konjunktursituasjonen i Norge

Opplysninger innhentet til SSBs *konjunkturbarometer* tyder på at norske industriledere så lysere på

KONJUNKTURBAROMETERET. GENERELL VURDERING AV NESTE KVARTAL. Sesongjustert

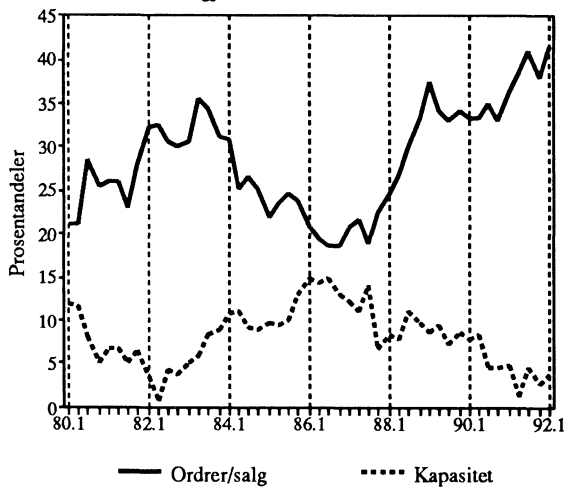
den nære framtid ved utgangen av 1. kvartal i år, enn ved utgangen av fjoråret. SSBs kvartalsvise konjunkturbarometer er basert på spørsmål til norske industriledere om deres vurdering av konjunktursituasjonen. Svarene veies sammen med foretakenes sysselsetting som vektor. Målt på denne måten regnet 30 prosent av lederne i industrien med at 2. kvartal 1992 vil bli bedre enn 1. kvartal, mens 11 prosent regnet med at 2. kvartal vil bli dårligere. Ved utgangen av 4. kvartal i fjor var det bare 11 prosent som trodde på bedre tider kommende kvartal, mens 39 prosent trodde på dårligere tider. Selv om konjunkturbarometeret framviser et visst "sesongmønster" - industrilederne synes å være pessimistiske i 4. kvartal og optimistiske i 1. kvartal - var omslaget denne gangen klart sterkere enn normalt.

Endringen i ledernes situasjonsvurdering gjelder for de fleste industrisektorene. At omslaget for industrien som helhet ble såvidt kraftig som det ble, skyldes likevel først og fremst metallproducentenes revurdering av konjunktursituasjonen. Mens 69 prosent av lederne innen metallproduksjon regnet med en forverring neste kvartal ved slutten av 4. kvartal i fjor, regnet 72 prosent av disse lederne med en forbedring ved utgangen av 1. kvartal i år.

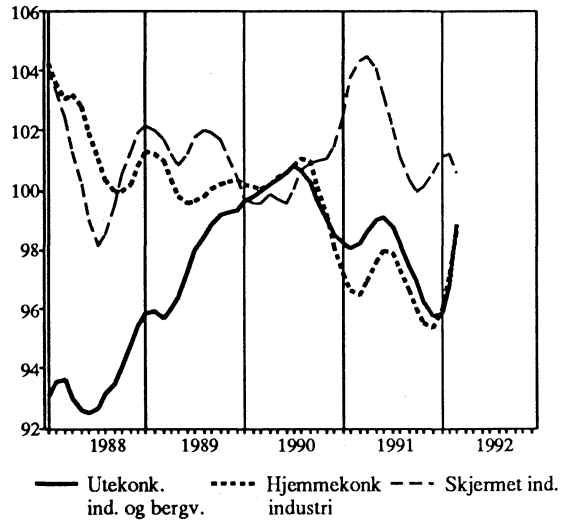
Det er særlig den framtidige prisutviklingen på metaller som nå vurderes som gunstigere enn tidligere, idet et flertall av lederne innen metallsektoren forventer at prisene på deres produkter vil øke fra 1. til 2. kvartal i år. Dette skiftet i situasjonsvurdering har muligens sammenheng med økningen i spotprisen på aluminium de siste fire månedene, til et nivå i april i år, som lå vel 5 prosent over nivået i 1. kvartal og vel 15 prosent over nivået i 4. kvartal i fjor.

Vurderingen av markedsutsiktene i det siste konjunkturbarometeret er mer forsiktig. Ved utgangen av 1. kvartal regnet 45 prosent av lederne i metallsektoren og 42 prosent av lederne i industrien sett under ett med at det er etterspørselen (ordrer/salg)

KONJUNKTURBAROMETERET. FAKTORER SOM FORVENTES Å BEGRENSE PRODUKSJONEN NESTE KVARTAL. Sesongjustert

PRODUKSJONSINDEKSEN FOR INDUSTRI OG BERGVERK ETTER KONKURRANSETYPE Sesongjustert og glattet. 1990=100

som vil begrense produksjonen i 2. kvartal i år. For industrien under ett er dette den høyeste andelen som er registrert de siste 15 årene.

I tråd med den forsiktige etterspørselsvurderingen er det foreløpig ingen tegn til noe oppsving i investeringene innen industrinæringen. Ifølge SSBs investeringsundersøkelse for 1. kvartal ligger det an til en nedgang i industriinvesteringene på om lag 12 prosent fra 1991 til 1992. Ifølge konjunkturbarometeret er det fortsatt flere industriledere som regner med at investeringsplanene vil bli justert ned enn opp i tiden framover. Konjunkturbarometeret gir heller ikke grunnlag for å regne med noen umiddelbar vekst i sysselsettingen i industrien, men oppfatningene er noe mindre pessimistiske enn tidligere. Mens 32 prosent av lederne regnet med redusert sysselsetting ved utgangen av 4. kvartal og bare 7 prosent med økning, var de tilsvarende tallene henholdsvis 15 prosent og 11 prosent ved utgangen av 1. kvartal i år.

Industriledernes forventninger om en svak etterspørselsutvikling i 2. kvartal i år kan finne en viss støtte i utviklingen i korttidsindikatorerne gjennom årets første måneder. Volumnedgangen i *den tradisjonelle vareeksporten* viste riktignok tegn til å flate ut i 4. kvartal i fjor, og i verdi økte eksporten av tradisjonelle varer fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år med over 2 prosent (sesongjustert). Denne veksten skyldes imidlertid for en stor del salg av brukte fly til utlandet.

Produksjonsindeksen for utekonkurrerende industri økte markert i mars i år, i hovedsak som en følge av at produksjonen i treforedling tok seg kraftig opp etter nedgang i februar. Sesongjustert var indeksen om lag uendret fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. For hjemmekonkurrerende og skjermet industri gir produksjonsindeksen ikke noe entydig bilde, men tallene for de siste månedene kan

gi inntrykk av at nedgangen i produksjonen gjennom 2. halvdel av 1991 nå har stoppet opp.

Andre indikatorer understreker bildet av en relativt svak utvikling i innenlandsk etterspørsel i årets første måneder. *Detaljomsætningsindeksen* for januar og februar sett under ett lå 2,1 prosent over nivået for et år siden, men sesongjustert er nivået ikke høyere enn gjennomsnittet for 4. kvartal i fjor. Tallet på registrerte nye personbiler i mars og april i år lå bare 6 prosent over nivået i samme periode i fjor, mens tallene for januar og februar under ett lå vel 15 prosent høyere i år enn i 1991.

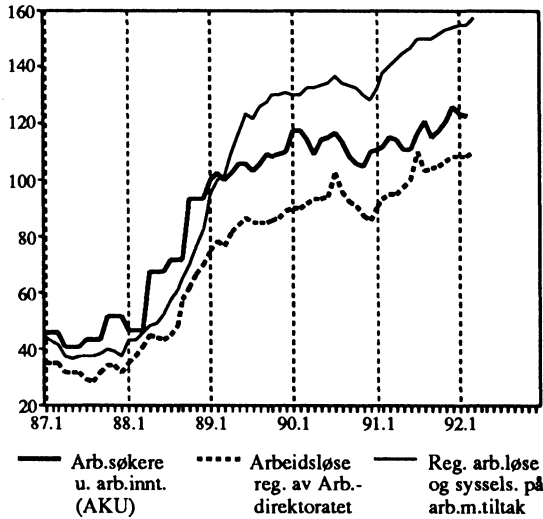
Igangsettingen av nye boliger målt i areal har nå holdt seg på et rimelig stabilt nivå (sesongjustert) gjennom de siste 10 månedene (til og med mars i år), etter et kraftig fall i fjor vår. For driftsbygg stoppet den kraftige nedgangen gjennom 1988 og 1989 opp i 1990, og den underliggende tendensen har vært nokså flat det siste året.

Utviklingen i *vareimporten* gir heller ikke noen klare indikasjoner med hensyn til utviklingen i innenlandsk etterspørsel. Importen av varer utenom skip og oljeplattformer økte med 28,1 prosent i verdi fra mars i fjor til mars i år. Dette må ses på bakgrunn av at importen var spesielt lav i mars 1991. Ser en 1. kvartal i år under ett, lå importverdien (sesongjustert) vel 1 prosent lavere enn i 4. kvartal i fjor. I 4. kvartal i fjor ble det imidlertid importert en ubåt, som trakk importverdien opp med i underkant av en milliard kroner. Justert for dette var det en moderat økning i importverdien i 1. kvartal i år.

SSBs arbeidskraftsundersøkelse (AKU) for 1. kvartal 1992 viser at antall arbeidssøkere uten arbeidsinntekt var om lag uendret fra 4. kvartal 1991 (sesongjustert), men AKU-ledigheten har vist en stigende tendens gjennom de siste fire kvartale. Tallene fra Arbeidsdirektoratet for summen av

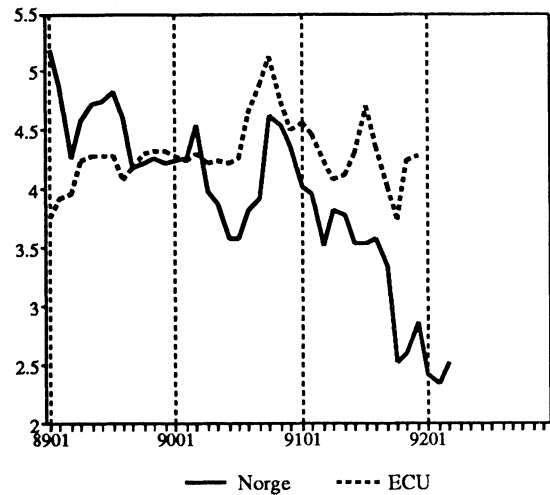
ARBEIDSLEDIGE, 1000 PERSONER

Sesongjusterte månedstall

KONSUMPRISER I NORGE VS. UTLANDET (ECU)

Prosentvis vekst fra året før

registrerte ledige og personer sysselsatt på arbeidsmarkedstiltak viser også en økning i ledigheten gjennom fjoråret og videre inn i 1. kvartal i år. Denne summen fortsatte også å øke fra mars til april i år (sesongjustert). Både sysselsetting og utførte ukeverk falt ifølge AKU med 0,4 prosent fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Sesongjustert var det også nedgang i forhold til 4. kvartal i fjor, størst for antall sysselsatte.

I de sentrale lønnsforhandlingene mellom LO og NHO kom partene "på overtid" fram til et anbefalt forslag. Fra 1. april i år skal det i de enkelte overenskomstområder gis generelle tillegg som er avhengig av lønnsnivå og av om områdene har lokal forhandlingsrett eller ikke. I områder der arbeidstakerne ikke har rett til lokale forhandlinger og der gjennomsnittsinntekten pr. år er under kr. 185000, er tillegget kr. 1,20 pr. time. For lønnsavtaler med gjennomsittlige årsinntekter under kr. 157000 og hvor det senere skal avholdes lokale forhandlinger, gis et sentralt tillegg på kr. 0,60 pr. time. For øvrige grupper av lønnstakere blir det ikke gitt sentrale lønnstillegg i år ifølge det framlagte forslaget i

LO/NHO-oppgjøret. De sentrale tilleggene ved årets oppgjør ligger på under det halve av hva som ble avtalt sentralt i fjor. 20 prosent av arbeidstakerne i LO/NHO-området i årets lønnsoppgjør får sentrale tillegg.

Så langt peker resultatet fra lønnsoppgjøret i retning av en lavere lønnsvekst fra 1991 til 1992 enn tidligere lagt til grunn. I Økonomisk utsyn over 1991 ble den gjennomsnittlige timelønnsveksten i industrien i 1992 anslått til 3 1/2 prosent. Beregningene var basert på en klart høyere lønnsvekst fra 1. til 2. kvartal i år enn det ligger an til med de sentrale tilleggene nevnt ovenfor. Hvis det anbefalte forslaget i årets oppgjør også blir retningsgivende for de kommende lokale forhandlingene, kan trolig anslaget for timelønnsveksten i industrien justeres ned med rundt 1 prosentpoeng.

En svakere lønnsvekst vil trekke i retning av en ytterligere demping av prisstigningstakten. Beregninger tyder på at med ett prosentpoeng lavere lønnsvekst for økonomien som helhet, blir utslaget på prisstigningen fra 1991 til 1992 i størrelsesorden (minus) 0,1-0,2 prosentpoeng.

Revidert nasjonalregnskapsstatistikk for 1991

I tabellvedlegget av denne utgaven av Økonomiske analyser presenteres revidert nasjonalregnskapsstatistikk for 1991. For det første en revidert utgave av det kvartalsvise nasjonalregnskapet for 1991, som tidligere i år ble publisert i Økonomiske analyser nr.1 - 92 (Utsynsregnskapet). Videre er det tatt inn tabeller med reviderte sysselsettingstall og inntektsregnskapstall for samme år. Nedenfor gis det først en kort oversikt over beregnings- og publiseringsrutinene. Dernest omtales hovedtrekkene i revisjonen av det kvartalsvise nasjonalregnskapet for 1991.

Kvartalsvis nasjonalregnskapsstatistikk for 1991

Beregnings- og publiseringsopplegg

Det kvartalsvise nasjonalregnskapet stilles opp ved å kombinere indikatorer for utviklingen i ulike deler av økonomien med detaljerte nivå tall fra et tidligere regnskapsår som grunnlag. Disse to informasjonssettene kobles sammen og resultater for regnskapsperioden fremkommer. Deretter veies de detaljerte resultatene sammen til aggregerte størrelser. De komponentene i regnskapet som vi ikke har indikatorer for, beregnes på grunnlag av definisjonsmessige sammenhenger i økonomien.

Tidspunktet for publisering blir bestemt først og fremst av når de ulike korttidsstatistikkene foreligger. Kvartalsregnskapet for de tre første kvartalene publiseres ca. to måneder etter utløpet av kvartalet, mens anslag for 4. kvartal publiseres første gang i Økonomisk utsyn vel en måned etter årets utgang. For disse regnskapsversjonene er grunnlaget år t-2.

Senere skiftes beregningsgrunnlaget ut med tall fra årsregnskapet for år t-1. Kvartalsregnskapet for alle fire kvartaler beregnes på nytt for å ta hensyn til ny indikatorinformasjon om årets siste måneder og de nye grunnlagstallene. Dette regnskapet omtales som Marsregnskapet, og resultatene publiseres rundt fire måneder etter årets utgang. Det er denne regnskapsversjonen som er presentert i tabellvedlegget.

I ettertid avstemmes de kvartalsvise nasjonalregnskapstallene mot tall fra årsregnskapene, på en slik måte at kvartalsmønsteret beholdes i størst mulig grad. Kvartalsregnskapet for 1991 vil derfor bli revidert på nytt i 1993 og 1994.

Om revisjonene

Til Utsynsregnskapet 1991 var særlig beregningene av 4. kvartal usikre på grunn av manglende indika-

torer for de siste månedene av året. Disse er innarbeidet i de reviderte tallene.

De nye regnskapstallene for 1991 viser at privat konsum målt i faste 1990-priser gikk ned med 0,3 prosent i forhold til året før. Utsynsregnskapet viste en nedgang på 0,1 prosent.

Veksten i offentlig konsum har blitt revidert ned, fra 3,3 til 2,3 prosent. Endringen skyldes hovedsaklig for høyt anslag på statlig konsum i 4. kvartal i Utsynsregnskapet. Det er nå tatt inn årstall fra statsregnskapet.

Nedgangen i bruttoinvesteringene i det reviderte regnskapet er på 3,8 prosent, mens den var anslått til 5,2 prosent i Utsynsregnskapet. Investeringene i fast kapital målt i 1990-priser er 1,0 prosent høyere

Hovedstørrelser. Prosentvis volumendring fra året før.	1991	
	Økonomisk utsyn	Revidert
Privat konsum	-0,1	-0,3
Offentlig konsum	3,3	2,3
Bruttoinvesteringer	-5,2	-3,8
- i fast kapital	0,2	1,0
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	-0,5	-0,5
Eksport	5,0	6,3
Import	0,5	1,3
Bruttonasjonalprodukt	1,6	1,9
- fastlands-Norge	0,2	0,1
Utførte timeverk alle næringer	-1,2	-1,5
- fastlands-Norge	-1,3	-1,5

i 1991 enn året før. Forrige anslag var en økning på 0,2 prosent.

Tilsammen gir dette en nedgang i innenlandsk bruk av varer og tjenester på 0,5 prosent i faste priser. Dette er det samme som i Utsynsregnskapet.

Veksten i eksporten er blitt revidert noe opp, fra 5,0 til 6,3 prosent. Det samme gjelder for importen, der anslaget nå er en volumvekst på 1,3 prosent, mens det var 0,5 prosent i Utsynsregnskapet.

Veksten i BNP i faste priser er oppjustert fra 1,6 til 1,9 prosent. Vekstraten for fastlands-Norge er på 0,1 prosent, som er nesten det samme som i Utsynsregnskapet (0,2 prosent).

Nasjonalregnskapstallene for 1991 vil bli revidert når oppgaver fra de forskjellige årsstatistikkene foreligger. Neste versjon vil bli publisert i april 1993.

Offentlig forvaltnings inntekter og utgifter etter art og formål for 1987-1991

Dette nummer av Økonomiske analyser presenterer tall for inntekter og utgifter etter art og formål i offentlig forvaltning for årene 1987 - 1991. Tabellene er utarbeidet ved Seksjon for offentlige finanser og kredittmarked. Finansstatistikken for offentlig forvaltning i alt er et inntektsregnskap for denne sektoren. Finansstatistikkenes spesifisering av inntekts- og utgiftsartene for offentlig forvaltning er mer detaljert enn de som brukes i nasjonalregnskapets inntektsregnskap. Forskjeller i tabelloppstillingene innebærer videre at det i finansstatistikken opereres med begrepet bruttosparing, mens sparing for offentlig forvaltning i nasjonalregnskapets inntektsregnskap er lik bruttosparing fratrukket kapitalslit. En nærmere omtale av oppstillingsmåte og definisjoner i finansstatistikken for de offentlige forvaltningssektorer er ellers gitt i tekstdelen til NOS-publikasjonen De offentlige sektorens finanser 1983-1988.

Offentlige inntekter

Den offentlige forvaltnings løpende inntekter for 1991 er anslått til 403,8 milliarder kroner, mens tilsvarende regnskapstall for 1989 og 1990 var henholdsvis 361,5 og 394,3 milliarder kroner.

Påløpte bruttoskatter i alt unntatt skatter på utvinning av petroleum, som omfatter direkte og indirekte skatter samt trygde- og pensjonspremier, er i 1991 anslått til 290,2 milliarder kroner. Målt i prosent av bruttonasjonalproduktet utenom oljevirksomhet og sjøfart utgjorde disse bruttoskattene 51,3 prosent i 1991. Tilsvarende andeler for 1989 og 1990 var henholdsvis 51,5 og 51,6 prosent. I 1991 falt de samlede (påløpte) direkte og indirekte skatter på utvinning av petroleum, fra 28,3 milliarder kroner i 1990 til 27,9 milliarder i 1991. Oljeskattens andel av bruttonasjonalproduktet (BNP) var i 1991 4,0 prosent.

Fra 1990 til 1991 økte de offentlige gebyrene med 16,8 prosent, mens veksten mellom 1989 og 1990 var 14,5 prosent. I 1991 utgjorde gebyrene 5,3 prosent av de løpende inntektene.

Statens direkte økonomiske engasjement i oljevirksomheten har f.o.m 1989 vist overskudd. Statskassens nettoinntekter i form av utbytte på eierkapital i oljevirksomheten var i 1991 5,6 milliarder kroner, mot 5,2 milliarder kroner i 1990 og 124 millioner kroner i 1989.

Offentlige utgifter

Offentlige utgifter til kjøp av varer og tjenester, definert som summen av driftsutgifter og bruttoinvesteringer, har som andel av bruttonasjonal-

produktet utenom oljevirksomhet og sjøfart vist en økning på 1,4 prosentenheter mellom 1990 og 1991. Andelene i 1990 og 1991 var henholdsvis 31,7 prosent og 33,1 prosent.

Bruttorealinvesteringene for offentlig forvaltning økte med 13,5 prosent i løpende priser fra 1990 til 1991, mot en reduksjon på 7,5 prosent fra 1989 til 1990. For statsforvaltningen økte investeringene med 21,6 prosent fra 1990 til 1991, mens kommuneforvaltningens bruttorealinvesteringer økte med 7,2 prosent.

Subsidiene var i 1991 43,3 milliarder kroner eller 6,3 prosent av BNP. Andelen var omlag den samme i 1990. Stønader til private konsumenter var i 1991 140,8 milliarder kroner, som utgjør 20,4 prosent av BNP. Tilsvarende andel i 1990 var 19,5 prosent.

Overskudd/Underskudd før lånetransaksjoner

For første gang siden 1980 har den offentlige forvaltning underskudd før lånetransaksjoner. For 1991 er underskuddet anslått til 7,2 milliarder kroner. For 1989 og 1990 var overskuddene på henholdsvis 3,4 og 12,9 milliarder kroner. Tallene for 1990 og 1991 er ikke endelige, og endringer i f.eks påløpte skatter og avgifter kan slå ut i nivået.

For statsforvaltningen er det for 1991 anslått et underskudd før lånetransaksjoner på 1,3 milliarder mot et overskudd på 5,2 milliarder kroner i 1989 og 10,7 milliarder kroner i 1990. For kommuneforvaltningen er det for 1991 anslått et underskudd før lånetransaksjoner på 1,3 milliarder kroner. Tilsvarende tall for 1989 og 1990 viste underskudd på henholdsvis 6,6 og 1,5 milliarder kroner.

Løpende utgifter i offentlig forvaltning etter formål

En fordeling av den offentlige forvaltnings løpende utgifter etter formål viser at sosial trygd og velferd er den største hovedgruppen. I 1991 utgjorde utgiftene under denne hovedgruppe 140,4 milliarder kron er eller 36,6 prosent av de samlede løpende

utgifter i offentlig forvaltning. I perioden 1987 til 1991 økte utgiftsandelen til sosial trygd med 4,4 prosentenheter. Helsestell og undervisning hadde deretter de største utgiftsandeler, med henholdsvis 13,4 prosent og 11,8 prosent av de løpende utgifter i 1991. Utgiftsandelene for de to sistnevnte formål endret seg lite i perioden 1987 til 1991.

TABELL 1. OFFENTLIG FORVALTNING. UTVALGTE HOVEDTALL. ABSOLUTTE TALL OG PROSENT AV BRUTTONASJONALPRODUKT (BNP)

	1987	1988	1989	1990*	1991*

	Mill. kr				
DRIFTSUTGIFTER + BRUTTOREAL- INVESTERINGER I FAST KAPITAL					
Offentlig forvaltning i alt	143065	154303	164494	173103	186972
Statsforvaltningen	53550	57878	64372	69579	74325
Kommuneforvaltningen	89515	96425	100122	103524	112647
OVERFØRINGER TIL PRIVATE					
I alt	123588	139173	154796	169016	184129
Subsidier (7)	31515	33769	36599	39992	43282
Stønader til private konsumenter(10)	92073	105357	118150	128982	140805
Andre innenlandske overføringer (13)	-	47	47	42	42
BRUTTOSKATTER					
I alt	275162	283121	290561	309718	318092
Indirekte og direkte skatter på utvinning av petroleum	14280	10590	18613	28254	27868
Bruttoskatter unntatt skatter på utvinning av petroleum	260882	272531	271948	281464	290224
NETTOSKATTER I ALT (Bruttoskatter - overføringer til private)	151574	143948	135765	140702	133838

	Prosent av BNP				
DRIFTSUTGIFTER + BRUTTOREAL- INVESTERINGER I FAST KAPITAL					
Offentlig forvaltning i alt	25.5	26.5	26.5	26.2	27.1
Statsforvaltningen	9.5	9.9	10.4	10.5	10.8
Kommuneforvaltningen	15.9	16.5	16.1	15.6	16.3
OVERFØRINGER TIL PRIVATE					
I alt	22.0	23.9	24.9	25.5	26.7
Subsidier (7)	5.6	5.8	5.9	6.0	6.3
Stønader til private konsumenter(10)	16.4	18.1	19.0	19.5	20.4
Andre innenlandske overføringer (13)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
BRUTTOSKATTER					
I alt	49.0	48.5	46.8	46.8	46.1
Indirekte og direkte skatter på utvinning av petroleum	2.5	1.8	3.0	4.3	4.0
Bruttoskatter unntatt skatter på utvinning av petroleum	46.5	46.7	43.8	42.5	42.0
NETTOSKATTER I ALT (Bruttoskatter - overføringer til private)	27.0	24.7	21.8	21.3	19.4

	Prosent av BNP utenom oljevirksomhet og sjøfart 1)				
DRIFTSUTGIFTER + BRUTTOREAL- INVESTERINGER I FAST KAPITAL					
Offentlig forvaltning i alt	28.9	29.6	31.1	31.7	33.1
Statsforvaltningen	10.8	11.1	12.2	12.8	13.1
Kommuneforvaltningen	18.1	18.5	18.9	19.0	19.9
OVERFØRINGER TIL PRIVATE					
I alt	25.0	26.7	29.3	31.0	32.6
Subsidier (7)	6.4	6.5	6.9	7.3	7.7
Stønader til private konsumenter(10)	18.6	20.2	22.4	23.6	24.9
Andre innenlandske overføringer (13)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
BRUTTOSKATTER UNNTATT SKATTER PÅ UTVINNING AV PETROLEUM	52.7	52.2	51.5	51.6	51.3

1) Oljevirksomhet og sjøfart omfatter utvinning og rørtransport av råolje og naturgass, oljeboring og utenriks sjøfart.

TABELL 2. OFFENTLIG FORVALTNING. INNTEKTER OG UTGIFTER ¹⁾, ETTER ART. 1987 - 1991. MILL. KR.

	1987	1988	1989	1990*	1991*
LØPENDE INNTEKTER I ALT	329233	346752	361468	394301	403752
Gebyrer	11778	14772	16155	18499	21600
Renter	39934	43148	45979	48570	49588
Aksjeutbytte	1158	345	425	1256	2010
Utbytte på eierkapital i offentlig forretningsdrift	10	73	138	5254	5653
Oljevirkksomhet	-	-	124	5222	5625
Annen virksomhet	10	73	14	32	28
Indirekte skatter	107493	106984	106562	111051	116645
Mva. og avgift på investeringer	61987	62775	60228	60962	62618
Toll	1159	1278	1276	1475	1466
Avgift på utvinning av petroleum	6765	5758	7747	9131	10368
Andre indirekte skatter	37582	37173	37311	39483	42193
Trygde- og pensjonspremier	79718	79632	76604	80218	83691
Medlemspremie	35138	30814	27814	29430	30833
Arbeidsgiveravgift	44580	48818	48790	50788	52858
Direkte skatter	87951	96505	107395	118449	117756
Ordinær skatt på inntekt og formue, unntatt for utvinning av petroleum	74461	77144	76935	80532	79593
Ordinær skatt på inntekt og formue på utvinning av petroleum	7515	4832	10866	19123	17500
Avgift på arv og gaver	356	497	569	446	479
Årsavgift på motorvogner	1420	1618	1734	1789	1850
Felleskatt til skattefordelingsfondet	2688	10593	15468	1473	16371
Andre direkte skatter	1511	1821	1823	1827	1963
Bøter, inndragninger mv.	613	720	744	851	1118
Overføringer innen offentlig forvaltning ²⁾	-	-	-	-	-
Overføringer fra Norges Bank	578	4573	7466	10153	5691
LØPENDE UTGIFTER I ALT	283549	310417	331094	357867	383609
Driftsutgifter	122978	131653	141474	151681	162660
Lønnskostnader	80722	86503	92091	98118	105409
Vareinnsats medregnet reparasjoner	42256	45150	49383	53563	57251
Renter	24061	22671	24706	25805	24693
Utbytte på eierkapital i offentlig forretningsdrift	7639	10625	3869	3980	4505
Oljevirkksomhet	3796	5873	-	-	-
Annen virksomhet	3843	4752	3869	3980	4505
Subsidier	31515	33769	36599	39992	43282
Stønader til private konsumenter	92073	105357	118150	128982	140805
Pensjonsstønader	50686	57301	62503	67247	71551
Helsestønader	10225	11119	11870	13127	15250
Sykepenge mv.	10494	12049	12882	13771	15214
Barnetrygd	6270	7200	7870	8800	10083
Dagpenge	2034	3212	6474	7811	8545
Andre stønader	12364	14476	16551	18226	20162
Overføringer innen offentlig forvaltning	-	-	-	-	-
Andre innenlandske overføringer	-	47	47	42	42
Overføringer til utlandet	5283	6295	6249	7385	7622
BRUTTOSPARING	45684	36335	30374	36434	20143
Bruttorealinvesteringer	20087	22650	23020	21422	24312
Nettokjøp av fast eiendom	-842	-1538	-1526	-1366	-1364
NETTOFINANSINVESTERINGER	26439	15223	8880	16378	-2805
Utgiftsført (netto) kapitalinnskott i statens forretningsdrift	12750	9421	5456	3427	4443
Av dette: Petroleumsvirksomhet	10713	8037	4702	3911	6550
OVERSKUDD FØR LÅNETRANSAKSJONER	13689	5802	3424	12951	-7248

1) I tabell 1 og 2 for offentlig forvaltning er det ført påløpte skatter og avgifter. I tabellene for Statsforvaltningen og Kommuneforvaltningen er det ført bokførte skatter og avgifter.

2) I tabell 2 for offentlig forvaltning er interne overføringer mellom statsforvaltningen og kommuneforvaltningen strøket, mens disse er tatt med i tabellene for undersektorene.

TABELL 3. STATSFORVALTNINGEN. INNTEKTER OG UTGIFTER ETTER ART. 1987 - 1991. MILL. KR.

	1987	1988	1989	1990	1991*
LØPENDE INNTEKTER I ALT	260986	276329	288672	317522	327829
Gebyrer	3744	4659	4525	5648	6219
Renter	37438	40526	43535	45979	46792
Aksjeutbytte	1158	345	425	1256	2010
Utbytte på eierkapital i offentlig forretningsdrift	10	73	138	5254	5653
Oljevirkosomhet	-	-	124	5222	5625
Annen virksomhet	10	73	14	32	28
Indirekte skatter	107758	104397	103701	107856	111899
Mva. og avgift på investeringer	63339	63718	60063	61110	61383
Toll	1232	1213	1135	1305	1439
Avgift på utvinning av petroleum	7794	5487	7536	8769	10368
Andre indirekte skatter	35393	33979	34967	36672	38709
Trygde- og pensjonspremier	76101	78900	77642	80124	83926
Medlemspremie	32215	30615	28281	29403	31300
Arbeidsgiveravgift	43886	48285	49361	50721	52626
Direkte skatter	31964	37355	44149	54727	61055
Ordinær skatt på inntekt og formue, unntatt for utvinning av petroleum	17324	20747	21639	20167	20396
Ordinær skatt på inntekt og formue på utvinning av petroleum	7138	5129	4832	12366	15021
Særskatt på oljeinntekter	3184	1072	1547	4963	6739
Avgift på arv og gaver	356	497	569	446	479
Årsavgift på motorvogner	1420	1618	1734	1789	1850
Felleskatt til skattefordelingsfondet	2483	8234	13761	14917	16480
Andre direkte skatter	59	58	67	79	90
Bøter, inndragninger mv.	613	720	744	851	1118
Overføringer fra Kommuneforvaltningen	1622	4781	6347	5674	3466
Overføringer fra Norges Bank	578	4573	7466	10153	5691
LØPENDE UTGIFTER I ALT	227794	249393	270000	295380	314574
Driftsutgifter	46841	49908	54977	60240	62968
Lønnskostnader	24780	26346	28025	30124	31567
Vareinnsats medregnet reparasjoner	22061	23562	26952	30116	31401
Renter	18923	16442	17847	18660	17298
Utbytte på eierkapital i offentlig forretningsdrift	6888	9566	3168	3792	3834
Oljevirkosomhet	3796	5873	-	-	-
Annen virksomhet	3092	3693	3168	3792	3834
Subsidier	27749	29696	32375	35394	38396
Stønader til private konsumenter	81606	93510	105664	116099	127036
Pensjonsstønader	50468	57085	62275	67027	71313
Helsestønader	5418	6279	7057	8147	9911
Sykepenger mv.	10494	12049	12882	13771	15214
Barnetrygd	6270	7200	7870	8800	10083
Dagpenger	2034	3212	6474	7811	8545
Andre stønader	6922	7685	9106	10543	11970
Overføringer til Kommuneforvaltningen	40504	43929	49673	53768	57378
Andre innenlandske overføringer	-	47	47	42	42
Overføringer til utlandet	5283	6295	6249	7385	7622
BRUTTOSPARING	33192	26936	18672	22142	13255
Bruttorealinvesteringer	6709	7970	9395	9339	11357
Nettokjøp av fast eiendom	-746	-1416	-1407	-1307	-1214
NETTOFINANSINVESTERINGER	27229	20382	10684	14110	3112
Utgiftsført (netto) kapitalinnskott i statens forretningsdrift	12750	9421	5456	3427	4443
Av dette: Petroleumsvirkosomhet	10713	8037	4702	3911	6550
OVERSKUDD FØR LÅNETRANSAKSJONER	14479	10961	5228	10683	-1331

TABELL 4. KOMMUNEFORVALTNINGEN. INNTEKTER OG UTGIFTER, ETTER ART. 1987 - 1991. MILL. KR.

	1987	1988	1989	1990	1991*
LØPENDE INNTEKTER I ALT	104316	114817	124034	132487	141428
Gebyrer	8034	10113	11630	12851	15381
Renter	2496	2622	2444	2591	2796
Indirekte skatter	1803	1991	2372	2626	2709
Direkte skatter	51479	56162	57915	60651	63164
Ordinær skatt på inntekt og formue	50027	54399	56159	58903	61291
Andre direkte skatter	1452	1763	1756	1748	1873
Overføringer innen offentlig forvaltning	40504	43929	49673	53768	57378
Statskassen	19133	17863	20735	23815	47439
Andre statsregnskap	6557	7698	8930	9037	9703
Trygdeforvaltningen	14814	18368	20008	20916	236
LØPENDE UTGIFTER I ALT	97881	109734	117114	121930	129878
Driftsutgifter	76137	81746	86497	91441	99692
Lønnskostnader	55942	60158	64066	67994	73842
Vareinnsats medregnet reparasjoner	20195	21588	22431	23447	25850
Renter	5138	6228	6859	7145	7395
Utbytte på eierkapital i offentlig forretningsdrift	751	1059	701	188	671
Subsidier	3766	4073	4224	4598	4885
Stønader til private konsumenter	10467	11847	12486	12883	13769
Pensjonsstønader	218	216	228	220	238
Helsestønader	4807	4840	4813	4980	5339
Andre stønader	5442	6791	7445	7683	8192
Overføringer innen offentlig forvaltning	1622	4781	6347	5675	3466
Statskassen	429	1572	1320	1094	1223
Andre statsregnskap	349	309	277	509	150
Trygdeforvaltningen	844	2900	4750	4072	2093
BRUTTOSPARING	6435	5083	6920	10557	11550
Bruttorealinvesteringer	13378	14680	13625	12083	12955
Nettokjøp av fast eiendom	-96	-122	-119	-59	-150
NETTOFINANSINVESTERINGER	-6847	-9475	-6586	-1467	-1255
OVERSKUDD FØR LÅNETRANSAKSJONER	-6847	-9475	-6586	-1467	-1255

TABELL 5. OFFENTLIG FORVALTNING ¹⁾. LØPENDE UTGIFTER ETTER FORMÅL. 1987 - 1991. MILL. KR.

	1987	1988	1989	1990	1991*
01-14. Løpende utgifter i alt	283549	310417	331094	357867	383609
01. Alminnelig offentlig tjenesteyting	15467	17806	18580	20065	20867
02. Forsvar	19044	19124	21423	23792	24009
03. Politi, rettsvesen mv.	5245	5568	5968	6384	6955
04. Undervisning	32264	34877	38586	41549	45353
Av dette					
041 Grunnskoler og førskoler	13956	14818	15462	15967	16971
042 Videregående skoler	8670	8641	9010	9923	10699
043 Universiteter og høyskoler	5208	5656	6463	7101	7907
05. Helsestell	39001	41913	43561	46860	51346
Av dette					
051 Helseinstitusjoner	24489	28757	30499	31948	34186
06. Sosial trygd og velferd	91429	104969	117993	127979	140389
Av dette					
061 Sosial trygd og sosialhjelp	78019	89580	100881	110016	121376
07. Boliger og nærmiljø	4851	5336	5865	5889	6517
08. Kultur, fritid og religion	6832	7320	7578	8022	9159
09. Energi	5407	8486	1836	2578	2650
10. Næringsøkonomiske formål i primærnæringene	13645	14369	15577	16496	16849
11. Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene	2690	3056	2550	3652	3141
12. Næringsøkonomiske formål i samferdsel	15690	16666	17194	17912	18914
13. Andre næringsøkonomiske formål	7032	7344	8765	9350	11334
14. Andre formål	24952	23583	25618	27339	26128
Av dette					
1401 Renter	24061	22671	24706	25805	24693

1) I tabellen for offentlig forvaltning er interne overføringer mellom Statsforvaltningen og Kommuneforvaltningen strøket, mens disse er tatt med i undersektorene.

TABELL 5 (FORTS.). OFFENTLIG FORVALTNING. LØPENDE UTGIFTER ETTER FORMÅL. PROSENT. 1987 -1991

	1987	1988	1989	1990	1991*
01-14. Løpende utgifter i alt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
01. Alminnelig offentlig tjenesteyting	5.5	5.7	5.6	5.6	5.4
02. Forsvar	6.7	6.2	6.5	6.6	6.3
03. Politi, rettsvesen mv.	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8
04. Undervisning	11.4	11.2	11.7	11.6	11.8
Av dette					
041 Grunnskoler og førskoler	4.9	4.8	4.7	4.5	4.4
042 Videregående skoler	3.1	2.8	2.7	2.8	2.8
043 Universiteter og høyskoler	1.8	1.8	2.0	2.0	2.1
05. Helsestell	13.8	13.5	13.2	13.1	13.4
Av dette					
051 Helseinstitusjoner	8.6	9.3	9.2	8.9	8.9
06. Sosial trygd og velferd	32.2	33.8	35.6	35.8	36.6
Av dette					
061 Sosial trygd og sosialhjelp	27.5	28.9	30.5	30.7	31.6
07. Boliger og nærmiljø	1.7	1.7	1.8	1.6	1.7
08. Kultur, fritid og religion	2.4	2.4	2.3	2.2	2.4
09. Energi	1.9	2.7	0.6	0.7	0.7
10. Næringsøkonomiske formål i primærnæringene	4.8	4.6	4.7	4.6	4.4
11. Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene	0.9	1.0	0.8	1.0	0.8
12. Næringsøkonomiske formål i samferdsel	5.5	5.4	5.2	5.0	4.9
13. Andre næringsøkonomiske formål	2.5	2.4	2.6	2.6	3.0
14. Andre formål	8.8	7.6	7.7	7.6	6.8

TABELL 6. STATSFORVALTNINGEN. LØPENDE UTGIFTER ETTER FORMÅL. 1987 - 1991. MILL. KR.

	1987	1988	1989	1990	1991*
01-14. Løpende utgifter i alt	227794	249393	270000	295380	314574
01. Alminnelig offentlig tjenesteyting	10396	11999	12492	13980	14383
02. Forsvar	19042	19123	21415	23784	24003
03. Politi, rettsvesen mv.	4227	4470	4836	5223	5718
04. Undervisning	18166	20396	23961	26770	29312
Av dette					
041 Grunnskoler og førskoler	4589	5053	5596	5671	5810
042 Videregående skoler	5636	5709	5911	6751	7432
043 Universiteter og høyskoler	5209	5851	6736	7352	8055
05. Helsestell	24504	26183	28787	30709	31796
Av dette					
051 Helseinstitusjoner	17013	18685	20951	21847	20999
06. Sosial trygd og velferd	80515	92360	103811	113524	124825
Av dette					
061 Sosial trygd og sosialhjelp	76460	87759	98645	107711	116141
07. Boliger og nærmiljø	2490	2869	3541	3778	4288
08. Kultur, fritid og religion	2816	3119	3298	3457	4390
09. Energi	5922	8519	1933	2876	3008
10. Næringsøkonomiske formål i primærnæringene .	13458	14182	15379	16334	16660
11. Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene	2690	3056	2550	3652	3141
12. Næringsøkonomiske formål i samferdsel	10712	11404	12311	12820	13541
13. Andre næringsøkonomiske formål	7076	7382	8830	9959	12455
14. Andre formål	25780	24331	26856	28514	27054
Av dette					
1401 Renter	18923	16442	17847	18660	17298

TABELL 6 (FORTS.). STATSFORVALTNINGEN. LØPENDE UTGIFTER ETTER FORMÅL. PROSENT. 1987 - 1991

	1987	1988	1989	1990	1991*
01-14. Løpende utgifter i alt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
01. Alminnelig offentlig tjenesteyting	4.6	4.8	4.6	4.7	4.6
02. Forsvar	8.4	7.7	7.9	8.1	7.6
03. Politi, rettsvesen mv.	1.9	1.8	1.8	1.8	1.8
04. Undervisning	8.0	8.2	8.9	9.1	9.3
Av dette					
041 Grunnskoler og førskoler	2.0	2.0	2.1	1.9	1.8
042 Videregående skoler	2.5	2.3	2.2	2.3	2.4
043 Universiteter og høyskoler	2.3	2.3	2.5	2.5	2.6
05. Helsestell	10.8	10.5	10.7	10.4	10.1
Av dette					
051 Helseinstitusjoner	7.5	7.5	7.8	7.4	6.7
06. Sosial trygd og velferd	35.3	37.0	38.4	38.4	39.7
Av dette					
061 Sosial trygd og sosialhjelp	33.6	35.2	36.5	36.5	36.9
07. Boliger og nærmiljø	1.1	1.2	1.3	1.3	1.4
08. Kultur, fritid og religion	1.2	1.3	1.2	1.2	1.4
09. Energi	2.6	3.4	0.7	1.0	1.0
10. Næringsøkonomiske formål i primærnæringene .	5.9	5.7	5.7	5.5	5.3
11. Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene	1.2	1.2	0.9	1.2	1.0
12. Næringsøkonomiske formål i samferdsel	4.7	4.6	4.6	4.3	4.3
13. Andre næringsøkonomiske formål	3.1	3.0	3.3	3.4	4.0
14. Andre formål	11.3	9.8	9.9	9.7	8.6

TABELL 7. KOMMUNEFORVALTNINGEN. LØPENDE UTGIFTER ETTER FORMÅL. 1987 - 1991 ¹⁾, MILL. KR.

	1987	1988	1989	1990	1991*
01-14. Løpende utgifter i alt	97881	109734	117114	121930	129878
01. Alminnelig offentlig tjenesteyting	5071	5807	6102	6088	6485
02. Forsvar	26	23	23	28	30
03. Politi, rettsvesen mv.	1021	1101	1132	1161	1237
04. Undervisning	22471	23880	25403	26733	28476
Av dette					
041 Grunnskoler og førskoler	13536	14386	15006	15411	16416
042 Videregående skoler	6854	7239	7895	8536	9092
043 Universiteter og høyskoler	3	2	-	-	-
05. Helsestell	31916	34803	35363	37521	39967
Av dette					
051 Helseinstitusjoner	23065	27680	29672	31003	33024
06. Sosial trygd og velferd	16303	20563	24717	25252	26898
Av dette					
061 Sosial trygd og sosialhjelp	3568	6366	8711	8238	8775
07. Boliger og nærmiljø	2541	2691	2657	2515	2679
08. Kultur, fritid og religion	4411	4653	4722	4988	5313
09. Energi	-506	-27	-95	-277	-295
10. Næringsøkonomiske formål i primærnæringene .	230	230	244	228	243
11. Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene	-	-	-	-	-
12. Næringsøkonomiske formål i samferdsel	8215	8655	8395	8825	9400
13. Andre næringsøkonomiske formål	510	568	1048	1113	1186
14. Andre formål	5672	6787	7403	7755	8261
Av dette					
1401 Renter	5138	6228	6859	7145	7395

1) Regnskapstallene for 1990 brukes som fordelingsnøkkel for anslagene i 1991.

TABELL 7 (FORTS.). KOMMUNEFORVALTNINGEN. LØPENDE UTGIFTER ETTER FORMÅL. PROSENT. 1987 - 1991

	1987	1988	1989	1990	1991*
01-14. Løpende utgifter i alt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
01. Alminnelig offentlig tjenesteyting	5.2	5.3	5.2	5.0	5.0
02. Forsvar	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
03. Politi, rettsvesen mv.	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
04. Undervisning	23.0	21.8	21.7	21.9	21.9
Av dette					
041 Grunnskoler og førskoler	13.8	13.1	12.8	12.6	12.6
042 Videregående skoler	7.0	6.6	6.7	7.0	7.0
05. Helsestell	32.6	31.7	30.2	30.8	30.8
Av dette					
051 Helseinstitusjoner	23.6	25.2	25.3	25.4	25.4
06. Sosial trygd og velferd	16.7	18.7	21.1	20.7	20.7
Av dette					
061 Sosial trygd og sosialhjelp	3.6	5.8	7.4	6.8	6.8
07. Boliger og nærmiljø	2.6	2.5	2.3	2.1	2.1
08. Kultur, fritid og religion	4.5	4.2	4.0	4.1	4.1
09. Energi	-0.5	-0.0	-0.1	-0.2	-0.2
10. Næringsøkonomiske formål i primærnæringene .	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
11. Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
12. Næringsøkonomiske formål i samferdsel	8.4	7.9	7.2	7.2	7.2
13. Andre næringsøkonomiske formål	0.5	0.5	0.9	0.9	0.9
14. Andre formål	5.8	6.2	6.3	6.4	6.4

Husholdsarbeid og inntektsfordeling: Individ eller husholdning som beskatningsenhet?

Av
Iulie Aslaksen og Charlotte Koren¹⁾

Ulønnet arbeid i husholdningen utgjør en stor andel av den totale verdiskapningen i samfunnet, og har betydning for fordelingen av de faktiske forbruksmuligheter og dermed for økonomisk velferd i vid forstand. Fordelingen av disponibel inntekt, dvs. inntekt etter skatt, avhenger av om det er individ, husholdning eller familie som er beskatningsenhet. Vi drøfter denne avveiningen når verdien av husholdsarbeidet trekkes inn i disponibel inntekt. Med enkle regneeksempler for å illustrere verdien av husholdsarbeidet, har vi benyttet typehusholdsmodellen ODIN for å belyse virkningene for utvalgte husholdningstyper når anslag for husholdningenes verdiskapning inkluderes i disponibel inntekt. Formålet er å belyse hvordan det i tillegg til skattesystemets fordelingsvirkninger kommer en ytterligere "fordelingsvirkning" i form av at ulike husholdningstyper har ulik tilgang til hjemmeproduserte varer og tjenester.

1. Innledning

Den økonomiske betydningen av ulønnet arbeid i husholdningene har i den senere tid fått fornyet oppmerksomhet; blant økonomer, i offentlig planlegging og politikk, og i samfunnsdebatten. Synliggjøring av husarbeidets og omsorgsarbeidets økonomiske verdi kan gi større kunnskap om sammenhengen mellom økonomisk aktivitet i markedet og i hjemmesfæren, og dermed bidra til å utvide det tradisjonelle økonomiske perspektivet til et større helhetsperspektiv på samfunnet.

De såkalte satelittregnskap for husholdssektoren, som i mange land er foreslått som tilleggsregnskap til nasjonalregnskapet, kan være et viktig skritt på veien mot større kunnskap om den samfunnsøkonomiske verdien av husholdsarbeidet. Like fullt er det langt igjen før verdiskapningen i husholdningene i tilstrekkelig grad kommer til uttrykk i statistikk og økonomiske modeller, i planlegging og politiske tiltak.

Ved studier av inntektsfordeling vil et inntektsbegrep som inkluderer verdien av det ulønnede husholdsarbeidet kunne bidra til å gi et riktigere bilde av fordelingen av de faktiske forbruksmuligheter, og dermed av økonomisk velferd i vid forstand. Husholdningenes forbruksmuligheter avhenger

ikke bare av disponibel inntekt slik det tradisjonelt blir definert, men også av verdien av varer og tjenester som produseres i husholdningen. I denne artikkelen drøfter vi inntektsfordeling med utgangspunkt i et slikt utvidet inntektsbegrep som omfatter verdiskapningen i husholdningene.

Vi tar først opp spørsmålet om individ eller husholdning som beskatningsenhet, og drøfter denne avveiningen i lys av at husholdsarbeidet trekkes inn i vurderingen av inntektsfordelingen. Deretter gir vi en kort oversikt over familiebeskatningen i Norge, og påpeker enkelte dilemmaer som bare delvis blir erkjent i dagens utforming av skattesystemet og i den fordelingspolitiske debatten.

Videre redegjør vi for informasjonskilder for tidsbruk i husholdningen, og drøfter noen av problemene ved å definere og måle husholdningenes verdiskapning. Med enkle regneeksempler for å illustrere verdien av husholdsarbeidet, har vi benyttet typehusholdsmodellen ODIN for å belyse hvordan det slår ut for utvalgte husholdningstyper når anslag for husholdningenes verdiskapning inkluderes i disponibel inntekt. Ikke uventet finner vi at disponibel inntekt inklusive verdien av husholdsarbeidet er jevnere fordelt mellom husholdstypene enn disponibel inntekt slik den tradisjonelt er definert.

1) En tidligere versjon av denne artikkelen med tittel "Taxation, time use and the value of unpaid labor: Policy implications for the redistribution of income", ble presentert på American Economic Association-konferansen i januar 1992. Vi takker referentene der for nyttige kommentarer. Iulie Aslaksen takker NAVF for økonomisk støtte til prosjektet som dette arbeidet er en del av.

I det norske skattesystemet er verdien av husholdsarbeidet som kjent ikke gjenstand for beskatning. Formålet med beregningene i denne artikkelen er å belyse hvordan det i tillegg til skattesystemets fordelingsvirkninger kommer en ytterligere "fordelingsvirkning" i form av at ulike husholdningstyper har ulik tilgang til hjemmeproduserte varer og tjenester. Denne problemstillingen må ikke forveksles med spørsmålet om beskatning av verdien av husholdsarbeidet.

2. Individ eller husholdning?

Familiebeskatningen og systemene for inntektsoverføring er sentrale fordelingspolitiske virkemidler. Et viktig spørsmål i fordelingspolitikken er i hvilken grad det er individet, husholdningen eller familien som bør være beskatningsenhet og enhet for inntektsoverføringer. Det er et klart dilemma mellom hensynet til utjevning mellom husholdninger, basert på erkjennelsen av at en familie og en husholdning er en felles forbruksenhet, og hensynet til individuell inntektsoptjening og økonomisk uavhengighet mellom ektefeller. I avsnitt 3 vil vi drøfte nærmere hvordan familiebeskatningen i Norge over tid har utviklet seg til et kompromiss mellom vektlegging av familie og individ.

La oss først definere inntektsbegrepene vi vil benytte i det følgende. Vi definerer *bruttoinntekt* som summen av arbeidsinntekt, kapitalinntekt og overføringer. *Disponibel inntekt* er bruttoinntekt minus skatt. *Utvidet disponibil inntekt* er disponibil inntekt pluss en beregnet verdi av husholdsarbeidet.

Fordelingspolitikkenes mål kan sees som uttrykk for målsettinger om fordeling av forbruksmuligheter, eller av økonomisk velferd i vid forstand. Forbruksmulighetene for en person i en husholdning avhenger ikke bare av disponibil inntekt, ens egen eller stilt til disposisjon gjennom husholdningen, men også av varer og tjenester som produseres i husholdningen.

I vår del av verden har det vært en historisk trend mot større økonomisk uavhengighet mellom familiemedlemmer. Likevel avhenger den økonomiske situasjon for en person i en husholdning av familiens totale økonomiske ressurser. I fordelingspolitikkenes avveining mellom individ og husholdning som beskatningsenhet, ligger det dermed et dilemma som noe upresist kan uttrykkes ved at inntekter opptjenes individuelt men forbrukes i fellesskap. Dette er en forenkling, i og med at inntektskomponenter som f.eks. kapitalinntekt og arbeidsinntekt i familiebedrift ikke uten videre kan tilskrives en individuell inntektstaker slik tilfellet er for lønnsinntekt. Selv for inntekter som er individuelt opptjent, kan den faktiske opptjeningsevnen avhenge av hvordan husholdningen fordeler arbeid ute og

hjemme seg imellom. Om inntektene forbrukes i fellesskap kommer an på hvordan de økonomiske ressurser rent faktisk stilles til disposisjon for familien.

Spørsmål som gjelder gifte kvinners økonomiske selvstendighet og råderett over økonomiske ressurser, kan ikke belyses i en studie av inntektsfordeling mellom husholdninger. Dette tilsier en større vektlegging av individet som enhet i fordelingsanalyser. På den annen side er den økonomiske situasjonen for mange kvinner kjennetegnet ved at privat forsørgelse i familien ofte er et vesentlig supplement til egen inntekt eller inntektsoverføringer fra det offentlige. Dermed vil en beskrivelse av inntektsfordelingen for individer i seg selv ikke gi et dekkende bilde av faktiske forbruksmuligheter.

Fordeling og disposisjonsrett over økonomiske ressurser innen familien er en problemstilling som har blitt belyst i kvinneforskning innen ulike fagområder (Tove Stang Dahl 1985, Marilyn Waring 1991). En sentral tanke i denne litteraturen er at kvinners erfaringsbakgrunn nettopp innebærer å legge større vekt på de personlige og sosiale sammenhenger som også økonomiske aktiviteter inngår i. En økonomisk anvendelse av denne tankegangen innebærer å se individet som en del av både de økonomiske og menneskelige relasjoner som har betydning for ens økonomiske situasjon. Julie Nelson (1992) uttrykker dette i begrepet *individer i fellesskap*, der tanken er at individet er den grunnleggende enhet, men det er et individbegrep som tar hensyn til at individer er knyttet til hverandre gjennom et samspill av personlige og økonomiske forbindelser. Begrepet individer i fellesskap kan sees som et forsøk på å fange opp noe av det motsetningsfylte i våre dobbelte roller som selvstendige individer og som deltakere i husholdningenes fellesskap.

I økonomisk sprogbruk vil begrepet individer i fellesskap innbefatte at individene er knyttet til hverandre gjennom sine preferanser der de andres ve og vel inngår, og gjennom at de sørger for hverandre både i form av innsats i inntektsgivende arbeid og i ubetalt arbeid i husholdningen. Sett fra denne synsvinkelen blir det også i analyser av inntektsfordeling naturlig å ta utgangspunkt i begrepet utvidet disponibil inntekt, som omfatter verdiskapningen i husholdningene.

Tanken om individer i fellesskap er nyttig når en skal forsøke å kaste nytt lys over vanskelige fordelingspolitiske spørsmål som skattemessig behandling av forsørgelsesbyrde; fordeling innen familien; synliggjøring av økonomisk avhengighet mellom ektefeller, samboere og andre personer som forsørges i eller utenfor husholdningen; og dermed bidra til mer nyanserte avveininger i valget av beskatningsenhet og enhet for inntektsoverføringer. Selv om det er langt frem til en praktisk anvendbar

definisjon av den økonomiske gjensidighet som kommer til uttrykk i tanken om individer i fellesskap, og vi her bare har skissert et foreløpig bilde av tankegangen, vil vi likevel ha med oss ideen om individer i fellesskap i vår videre drøfting av familiebeskatning og inntektsfordeling.

3. Familiebeskatning

Inntektsutjevning og omfordeling har vært sentrale målsettinger ved utforming av det norske skattesystemet, og dette er søkt oppnådd ved sterkt progressive skatteskalaer. Når skatten er progressiv, vil valg av beskatningsenhet få betydning for størrelsen på samlet skatt. Gjennom dette århundret har ektefellebeskatningen utviklet seg fra sambeskatning av all inntekt i familien, til et system med mer vekt på enkeltindividets inntekter. Etter skattereformen 1992 vil ikke ligningsmåten, felles eller særskilt, lenger gi så store utslag for skatt på ektepars inntekter.

Fremdeles er hovedregelen at ektefeller skal skattlegges felles for samlet inntekt og formue. Ved felles ligning brukes en skatteskala (skatteklasser to) som gir ektepar lavere skatt enn enslige med samme husholdsinntekt. På denne måten tas det hensyn til at skatteevnen er lavere for to som skal leve av en inntekt, enn for en enslig.

Men felles ligning fører til at skatten på ekteparets inntekt nr. to, som regel kvinnens, avhenger av ektefellens inntektsnivå, og kan gi høyere marginalsatter for gifte kvinner enn for ugifte. Rolf Aaberge et al. (1989) har vist at om man innførte særskilt ligning for alle ektepar, ville gifte kvinners arbeidstilbud i betalt arbeid øke betraktelig.

Ettersom flere gifte kvinner tok inntektsgivende arbeid, økte misnøyen med felles ligning. Fra 1957 har det vært adgang for den ektefellen som har lavest arbeids- eller pensjonsinntekt å trekke denne ut til særskilt ligning. Begge ektefeller lignede da i skatteklasser en. Ved særskilt ligning legges det vekt på individuell inntektsoptjening, men ved vurdering av skatteevnen tas det ikke hensyn til at det er billigere for hver ektefelle å leve i husholdning med andre, enn som enslig.

I praksis har progresjonen gjort det lønnsomt for ektepar med to inntekter å velge særskilt ligning, mens ektepar med en inntekt eller med en svært liten inntekt nr. to, har valgt fellesligning. Når de to ligningsmåtene eksisterer side om side, kan dette sees som et kompromiss mellom et ønske om inntektssomfordeling mellom husholdninger, noe som ikke kan oppnås ved å se på individuelle inntekter alene, og hensyn til økonomisk uavhengighet for ektefeller og arbeidstilbudet fra gifte kvinner.

Husholdningenes totale forbruksmuligheter bestemmes ikke bare av deres disponible inntekt, men også av det ubetalte arbeidet som utføres i hushol-

det. For et ektepar med en inntekt, vil ofte den ene ektefellen bidra betydelig med slikt arbeid. I hvilken grad dette implisitt avspeiles i skattesystemet som økt skatteevne, vil bli nærmere drøftet i avsnitt 5.

Hensynet til barn i familien ivaretas av foreldre- og barnetrygd, forsørgerfradrag i skatt og utbetalt barnetrygd. Enslige forsørgere lignede i skatteklasser to, samme skatteklasser som ektepar med en inntekt. Enslige forsørgere får også barnetrygd for ett barn mer enn det faktiske antallet. Disse ordningene representerer overføringer til barnefamilier, mer eller mindre eksplisitt begrunnet med at det medfører kostnader å forsørge barn. Enslige forsørgere uten arbeidsinntekt kan også få stønad til eget livsopphold fra folketrygden. Slike overføringer skal vi ikke gå nærmere inn på her.

4. Måling av tidsbruk og verdiskapning i husholdningene

Den viktigste kilden til informasjon om tidsbruk i husholdningene er tidsnyttingsundersøkelser. Slike undersøkelser, basert på dagbokføring, har vært foretatt i en rekke land. I Norge har tidsnyttingsundersøkelser vært foretatt tre ganger med om lag ti års mellomrom. Tallene fra 1990-undersøkelsen er nettopp blitt tilgjengelige.

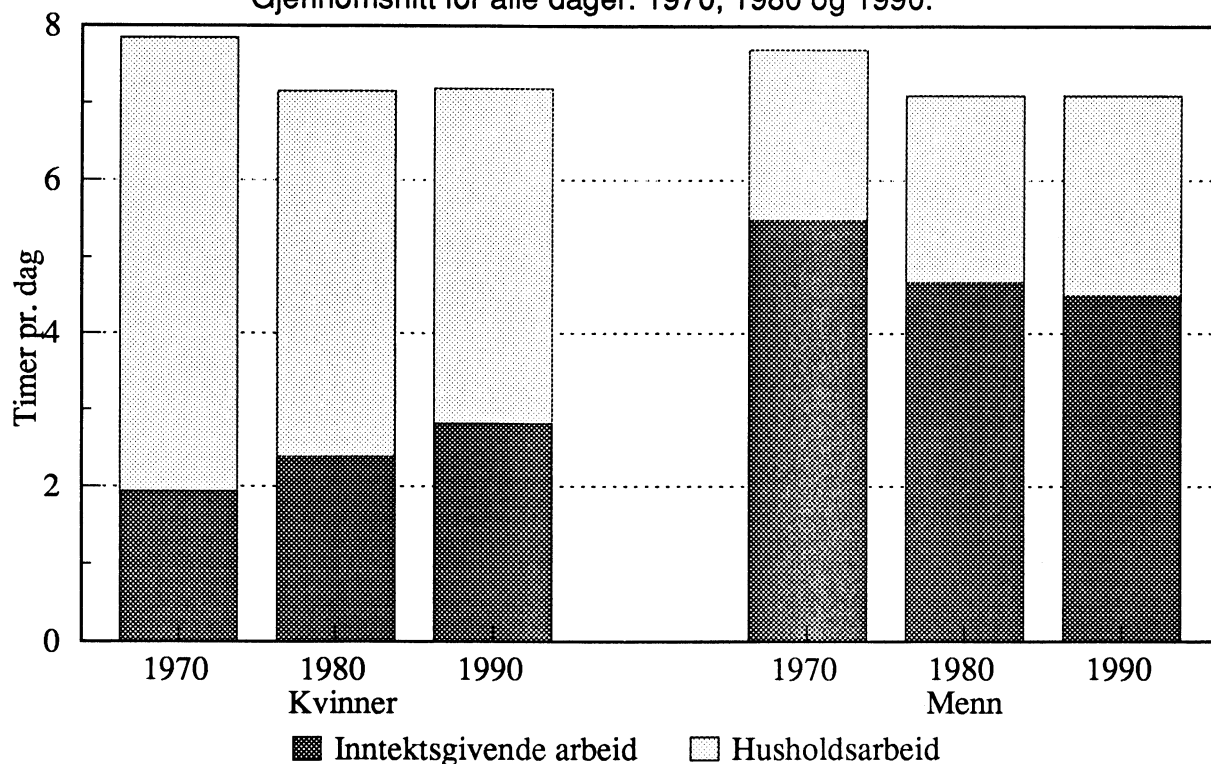
La oss kort referere noen hovedresultater fra denne undersøkelsen (Gustav Haraldsen og Hege Kitterød 1992). Vi minner om at husholdsarbeid i denne sammenheng også omfatter oppgaver utover det vi vanligvis tenker på som husarbeid, så som omsorgsarbeid, vedlikehold, kjøp av varer og tjenester, og reisetid i forbindelse med husholdsarbeid.

Figur 1 viser at i løpet av de siste 20 år har menns og kvinners arbeidsdager blitt mer like, både i innhold og lengde, men det er fortsatt tydelige kjønnsforskjeller i tidsbruken. Samlet arbeidstid er noe lengre for kvinner enn for menn, men forskjellen her er liten. Samlet arbeidstid avtok i 1970-årene, men har vært omtrent uforandret gjennom 1980-årene, i hovedsak fordi tiden brukt til husholdsarbeid alt i alt har avtatt like mye som tiden brukt til inntektsgivende arbeid har økt.

Tiden brukt til husholdsarbeid har avtatt betydelig de siste 20 årene. Reduksjonen skjedde i all hovedsak i løpet av 1970-årene. Menn bruker noe mer tid til husholdsarbeid i dag enn for 20 år siden. For kvinner har det vært en betydelig nedgang i tiden brukt til husholdsarbeid, men kvinner gjør fremdeles mer husholdsarbeid enn menn. Tidsnyttingsundersøkelsen tyder på at det fortsatt er en stor forskjell i hvilke oppgaver som er menns og kvinners ansvarsområde: Det vanlige husarbeidet med hverdagslivets rutineoppgaver er først og fremst kvinners ansvar, mens menn bruker mer tid på

Figur 1. Tid brukt til inntektsgivende arbeid og husholdsarbeid blant kvinner og menn.

Gjennomsnitt for alle dager. 1970, 1980 og 1990.

reparasjoner og vedlikehold. Omsorgsarbeidet utgjør en større andel av husholdsarbeidet enn for 20 år siden.

Bruk av tidsnytingstall for å måle verdiskapning i husholdningen reiser en rekke problemer, bl.a. definisjon av husholdsarbeid, måling av aktiviteter som utføres samtidig, verdsettingskriterier, og definisjon av inntektsbegrepet i husholdningsproduksjonen.

For å definere husholdsarbeid er det nødvendig å avgrense husholdsarbeidet i forhold til fritid og personlige behov. I tidsnytingsundersøkelsen fastsettes dette skillet med utgangspunkt i det såkalte tredjepersonskriteriet: En oppgave som i prinsippet kan utføres av andre, enten i eller utenfor husholdningen, regnes som arbeid. Andre gjøremål regnes som fritid eller personlige behov. Vi kan få andre til å vaske tøy eller lage middag for oss, og slike aktiviteter regnes derfor som husholdsarbeid. Men vi kan ikke få andre til å sove eller spise for oss, og dette regnes som personlige behov.

Men nettopp søvn er et eksempel på at heller ikke tredjepersonskriteriet løser avgrensingsproblemene. For eksempel kan en stille spørsmål ved i hvilken grad en mors søvn ved siden av et lite barn er nødvendig tilstedeværelse for å fylle oppgaven barnepass? Dette illustrerer at kombinasjoner av

gjøremål, der et av dem rent faktisk er fritid eller personlige behov, i sin sammensetning kan fortone seg som en del av det nødvendige arbeidet. På den annen side kan mange gjøremål som klassifiseres som husholdsarbeid faktisk oppleves som en fritidsaktivitet, f.eks. hagearbeid.

I hvilken grad ulike gjøremål oppleves som husholdsarbeid eller fritidsaktivitet, kan også avhenge av om en selv kan velge tidspunktet for å utføre oppgavene. Følelsen av å være bundet til mer rutinepregede gjøremål er i seg selv en tilleggsbelastning som ikke fullt ut kommer til uttrykk ved måling av tidsbruken.

Et annet aspekt som ikke uten videre fanges opp i tidsnytingsundersøkelsen er kvaliteten ved det arbeidet som utføres. Hjemmeproduserte varer og tjenester kan være av høyere kvalitet enn tilsvarende markedsgoder. Dessuten kan innsats til nytte og glede for en selv og for de nære omgivelser bidra til å skape kvaliteter utover de goder som gjøremålene rent faktisk frembringer. Dette har sammenheng med at ens egne gjøremål inngår i en større sosial sammenheng og dermed bidrar til å opprettholde et sosialt nettverk, noe som i seg selv har en kvalitet (Marianne Gullestad 1984).

Verdiskapningen i husholdningen avhenger ikke bare av tidsbruken målt i antall timer, men også av

intensiteten i arbeidet. Det kan være nødvendig å sette opp farten for å få gjort alle de nødvendige gjøremål. Tilsvarende kan noen oppgaver utfylle den tid som er til rådighet, slik at tidsbrukstallene ikke gir et dekkende bilde av den tiden som er nødvendig for oppnå en bestemt standard.

Definisjonen av inntektsbegrepet i husholdningsproduksjonen reiser en rekke metodemessige problemer. Siden tjenestene produsert i husholdningen også forbrukes i husholdningen og ikke omsettes, er det problematisk å definere en markedspris for husholdningsproduksjonen. I prinsippet er det to ulike måter for å fastsette verdiskapningen: Måle verdien av produksjonen, eller måle verdien indirekte fra kostnadssiden. I praksis regnes det som svært problematisk å måle verdien av produksjonen, ved å registrere antall måltider servert, antall rene gulv osv. og beregne verdiskapningen utfra prisen på tilsvarende markedsgoder. Derfor regnes det ofte som bedre å beregne verdiskapningen ved kostnadene, som består av vareinnsats og bruttoprodukt. I beregning av bruttoprodukt i husholdningssektoren legges det gjerne hovedvekt på tidsbruken til ulike gjøremål. Når det gjelder å fastlegge verdien av tidsbruken, står en overfor problemet at det ikke er noen markedslønn for tid brukt på husholdningsaktiviteter. Flere alternative fremgangsmåter for verdsetting av tiden kan tenkes, se omtalen nedenfor av Ann-Lisbet Brathaug (1990) undersøkelse.

Uansett beregningsmåte for verdien av husholdningsproduksjonen står en i tolkningen av tallene overfor problemet at hjemmeproduserte tjenester ikke kan konverteres til penger som kan brukes til kjøp av andre varer og tjenester, eller til sparing. Selve definisjonen av inntektsbegrepet kan heller ikke sees uavhengig av fordelingen innen husholdningen: Enkelte tjenester som produseres i husholdningen vil automatisk kunne benyttes av alle husholdningens medlemmer. De rene gulvene tilhører alle i fellesskap, i større grad enn hva som er tilfelle for lønningsposen. Goder som hjemmelaget bringebærsyltetøy, eller tilstedeværelse hos barna 24 timer i døgnet, kan tilskrives en høy verdi, men gir likevel liten forhandlingsstyrke i disponeringen av husholdningens totale økonomiske ressurser.

På tross av de betydelige problemer med å definere et inntektsbegrep og løse måleproblemene, har det for en rekke ulike formål likevel vært foretatt beregninger av husholdningenes verdiskapning. Selv om husholdningssektoren ikke inngår i nasjonalregnskapet, har det i mange land vært foretatt spesialundersøkelser av husholdningenes potensielle bidrag til BNP, og satellittregnskap for husholdningssektoren vil også i Norge bli anbefalt innført som et tilleggsregnskap. Slike nasjonalregnskapsberegninger har vært basert på tidsnyttings-tall, med ulike former for verdsettingskriterier, bl.a.

lønnsatts for hjelp i hjemmet eller ens egen alternativkostnad i arbeidsmarkedet. En oversikt over metoder og resultater i beregningen av husholdningenes verdiskapning for nasjonalregnskapsformål er gitt av Robert Eisner (1989).

I Norge ble en spesialundersøkelse av verdiskapningen i husholdningene utført i 1989 av Statistisk sentralbyrå, se Ann-Lisbet Brathaug (1990). Beregningene er basert på tidsnyttingsundersøkelsen, med verdsetting av tidsbruken fastsatt ved tre alternativer; lønn for husmorvikar, lønn for spesialister på ulike husholdsaktiviteter, og alternativkostnad. I denne undersøkelsen førte de ulike verdsettingskriteriene til omtrent samme relative andel for verdiskapningen i husholdningen, om lag 40 prosent av BNP i 1980. Kvinnene sto for 2/3 av denne verdiskapningen. Dette illustrerer størrelsesordenen av husholdsarbeidet.

5. Modellresultater

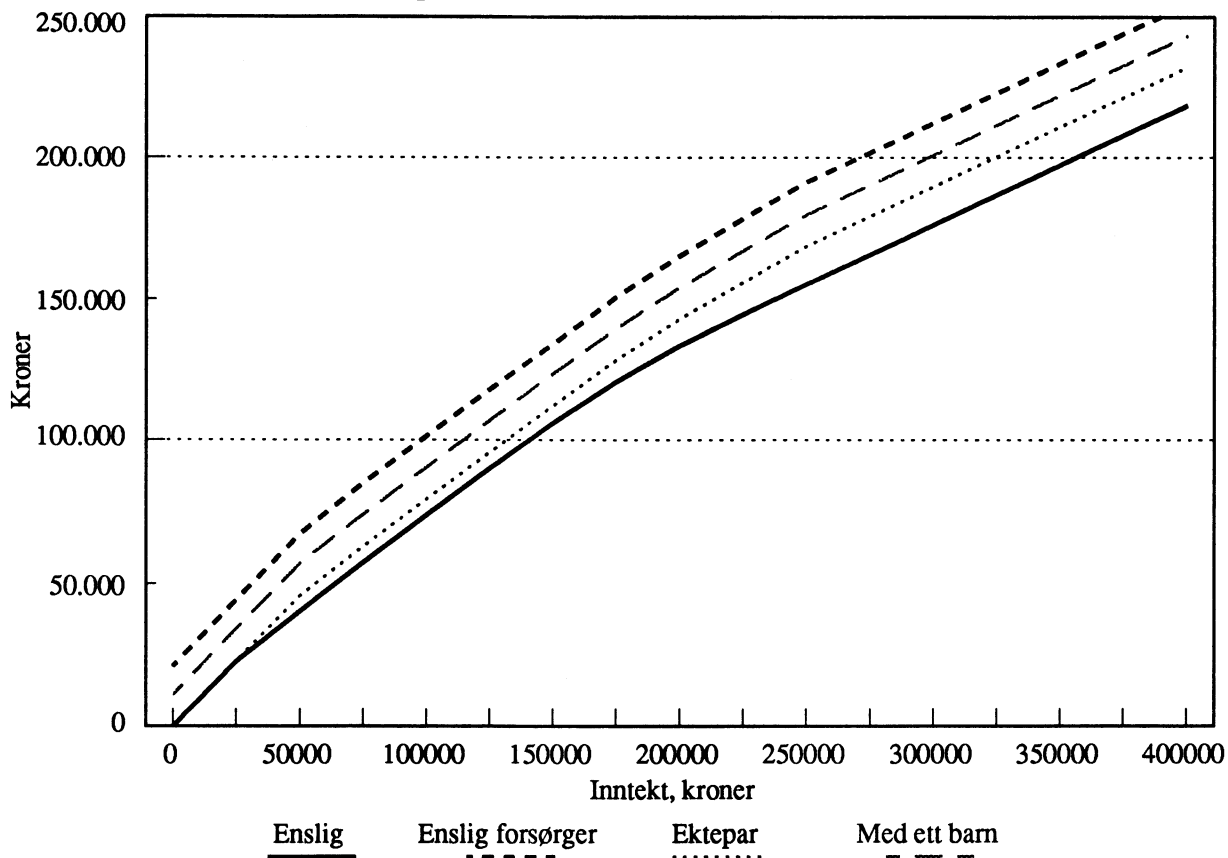
Vi vil nå illustrere enkelte trekk ved familiebeskatningen ved hjelp av beregninger på typehusholdsmodellen ODIN. Ved å sammenligne skattebelastningen for enslige og ektepar, med og uten barn, kan vi indirekte belyse hvilken vekt lovgiverne tillegger forsørgelse av henholdsvis barn og voksne ved utforming av skattesystemet. Vi vil drøfte om slike forskjeller også kan tolkes som at skattesystemet implisitt tilskriver en verdi til det ubetalte arbeidet i familien. Til slutt vil vi illustrere virkningene for ulike familietyper når vi tar hensyn til at ubetalt husholdsarbeid innebærer et tillegg i disponibel inntekt for familiene.

Våre beregninger er basert på et fåtall valgte typehushold med eksempler på typiske inntektsnivåer, og ikke på noe representativt utvalg av hushold. Vi får derved ikke noe mål på de faktiske ulikheter som finnes i inntektsfordelingen, men beregningene er velegnet til å få frem struktur og hovedtrekk i skattesystemets virkning på ulike husholdningstyper.

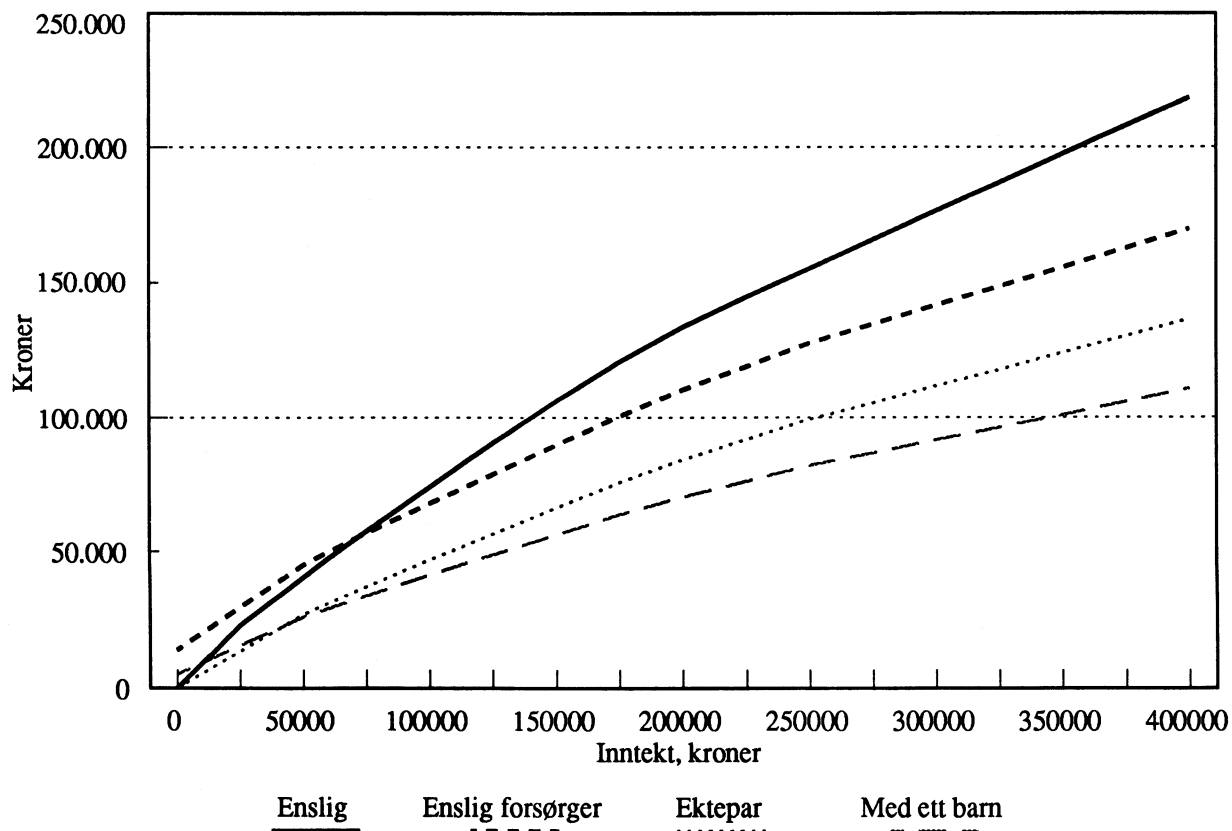
Figur 2 viser hvordan disponibel inntekt, dvs. inntekt etter skatt, avhenger av inntektsnivå og husholdningstype, for de fire kategoriene (1) enslig, (2) ektepar med en inntekt uten barn, (3) ektepar med en inntekt og ett barn, og (4) enslig forsørger med ett barn. Figuren skal belyse skattesystemets virkning for ulike familietyper med inntekt på ulike nivåer. Figuren må tolkes med forbehold på de laveste inntektsnivåer. Forskjellen i disponibel inntekt for inntekter nær null skyldes i disse beregningene barnetrygden, mens sosialhjelp som en kilde til å sikre en minsteinntekt ikke er trukket inn i analysen.

Figur 2 illustrerer hvordan skatte- og overføringssystemet tillegger ulik vekt til forsørgelse av barn og voksne. For å illustrere skattevirkningen av

Figur 2. Inntekt etter skatt

Figur 3. Inntekt etter skatt pr. forbruksenhet

å forsørge barn, betrakter vi skatteletten for en enslig forsørger med ett barn, sett i forhold til en enslig person. Denne skatteletten består i at en enslig forsørger både får skatteklasse to (en fordel som øker med økende inntekt) og barnetrygd for ett ekstra barn. I figuren uttrykkes dette ved forskjellen mellom den øverste og nederste kurven.

Deretter illustrerer vi skattevirkningen av å forsørge en voksen, ved å betrakte skatteletten for et ektepar uten barn med en inntekt, sett i forhold til en enslig person. For forsørgelse av ektefelle uten egen inntekt gis skatteklasse to. Denne skatteletten, i forhold til en enslig person, er liten sammenlignet med skatteletten til barnefamilieene, men den øker med inntekten, både absolutt og relativt sett. I figuren uttrykkes denne skatteletten for forsørgelse av en voksen person ved forskjellen mellom den nest nederste og nederste kurven.

Forskjellen i skattelette for en enslig forsørger og for et ektepar med en inntekt, sammenlignet med en enslig person, kan også tolkes som at skatteevnen til et ektepar betraktes som høyere enn for en enslig forsørger, fordi den voksne uten egen inntekt bidrar til familiens forsørgelse gjennom sitt ubetalte arbeid.

Når eninntektsparet også skal forsørge et barn, øker overføringene og dermed disponibel inntekt, med et beløp som tilsvarer barnetrygd og forsørgerfradrag. Sammenholder vi dette med samfunnets støtte til en enslig forsørger med ett barn, ser vi av figuren at den enslige forsørgeren mottar et høyere beløp. I figuren er dette uttrykt ved forskjellen mellom den øverste og nest øverste kurven. Også dette kan vi tolke som at en voksen uten inntektsgivende arbeid utenfor hjemmet ansees å øke husholdningens samlede ressurser.

Vi tolker det slik at skatteletten, i forhold til en enslig person, kan sies å avspeile lovgivernes vurdering av de ulike familietyperes skatteevne. Skatteevnen avhenger ikke bare av forsørgerens inntekt og antall personer som skal leve av den, men også av familiens muligheter for å utføre ubetalt arbeid i husholdningen som avhenger av disponibel tid (figur 4).

For å sammenligne forbruksmulighetene i hushold med ulik størrelse og sammensetning, må vi korrigere for antall personer i husholdningen. Et eksempel på hvordan en slik korreksjon kan foretas er illustrert i figur 3, som viser disponibel inntekt, dvs. inntekt etter skatt, pr. forbruksenhet for de samme typehushold som i figur 2. Vi har her benyttet vektene som er anbefalt av OECD, med forbruksenhet lik 1 for voksen nr. 1, 0,7 for voksen nr. 2, og 0,5 for hvert barn. Slike anslag for disponibel inntekt pr. forbruksenhet er en forenklet metode for å vurdere disponibel inntekt i forhold til husholdets forbruksbehov, slik at man kan sammenligne velferden til hushold av ulik størrelse.

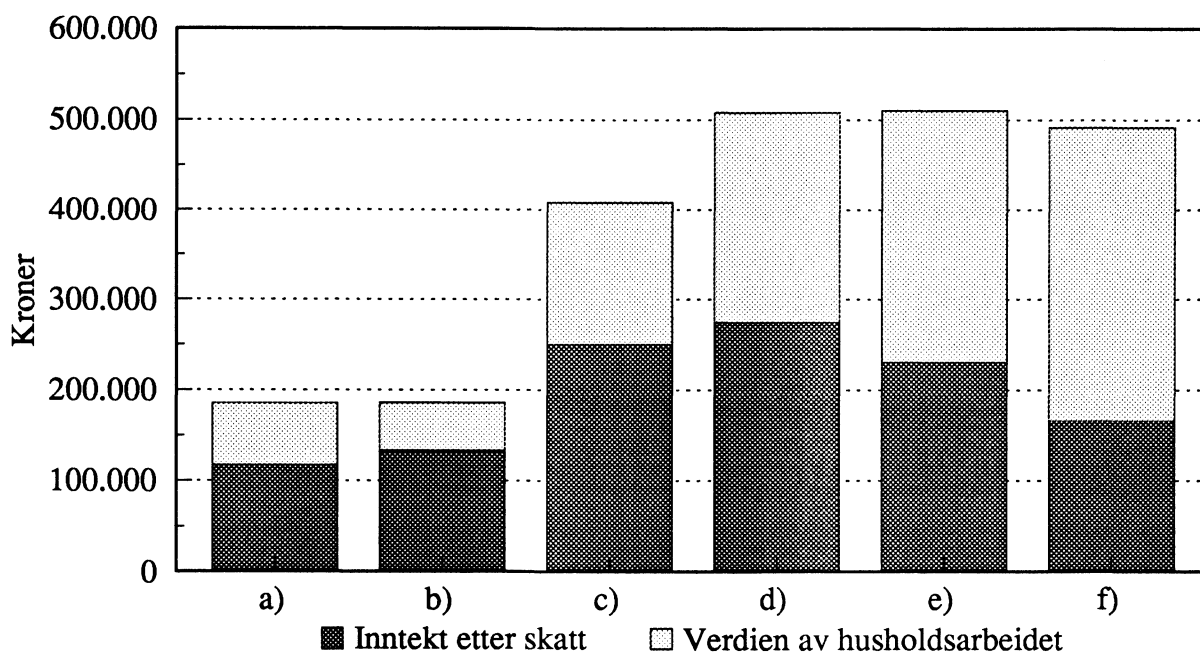
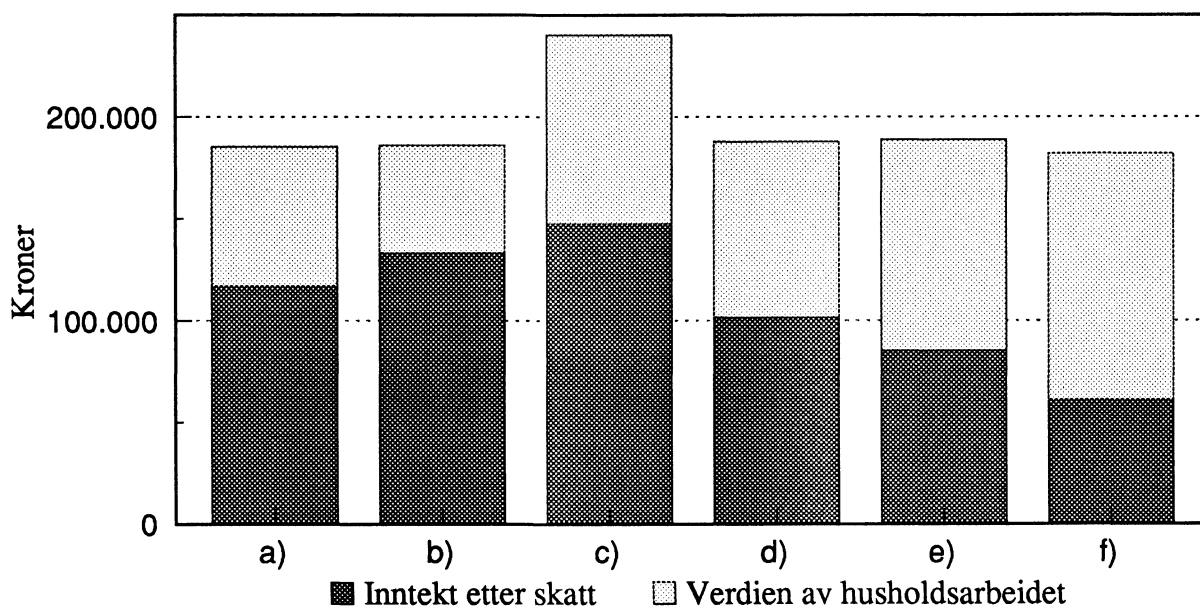
Med unntak for den enslige forsørgeren, blir rekkefølgen av husholdstypene, ordnet etter disponibel inntekt, i figur 3 omvendt i forhold til figur 2. Den enslige har nå høyest disponibel inntekt pr. forbruksenhet, og eninntektsparet med ett barn kommer lavest ut. I vurderingen av forskjellene i disponibel inntekt pr. forbruksenhet må en ta til forhold med i betraktning. For det første er barnetrygden faktisk ikke ment å skulle dekke alle utgifter til forsørgelse barn. Det kan derfor ikke sees som urimelig at inntekt pr. forbruksenhet avtar med antall personer i husholdningen. For det andre har eninntektsfamilieene en større tilgang til hjemmeproduserte goder.

Vi vil nå belyse virkningene for utvalgte typehushold av å se på utvidet disponibel inntekt, dvs. disponibel inntekt tillagt en beregnet verdi av husholdsarbeidet. Vi ser på seks ulike typehushold, (a) enslig kvinne, (b) enslig mann, (c) ektepar med to inntekter, ingen barn, (d) ektepar med to barn, mor i heldagsjobb, (e) ektepar med to barn, mor i deltidsjobb, (f) ektepar med to barn, mor fulltids hjemmearbeidende. Disse familietyperne er valgt for å illustrere ulike kombinasjoner av disponibel inntekt og tilgang til hjemmeproduserte goder. Tabell 1 viser anslag for verdien av husholdsarbeidet for disse seks husholdstypene, basert på gjennomsnittlig tidsbruk til husholdsarbeid for personer i tilsvarende familiesituasjon og yrkessituasjon.

Tallene er hentet fra tidsnyttingsundersøkelsen i 1980, da tilsvarende tall for personer i ulike familie- og yrkessituasjoner ennå ikke er tilgjengelige fra 1990-undersøkelsen. Imidlertid tyder tallene på at endringene i tidsbruk fra 1980 til 1990 har vært forholdsvis moderate sammenlignet med de mer omfattende endringene fra 1970 til 1980. Verdsetting av tiden brukt til husholdsarbeid er foretatt ut fra et gjennomsnitt for alle grupper av timelønn i 1991, anslått til 85 kroner.

I figur 4 illustrerer vi forskjellen for de seks ulike typehusholdene når vi ser på disponibel inntekt (inntekt etter skatt) og utvidet disponibel inntekt. De mørke feltene i figur 4 viser disponibel inntekt for de ulike husholdningstypene. Vi har tatt utgangspunkt i lønnsnivåer som skal representere gjennomsnittlig årslønn for h.h.v. menn og kvinner i 1991. Inntekt av deltidsjobben er satt til noe over halvparten av en heldagslønn.

De lyse feltene i figur 4 viser beregnet verdi av husholdsarbeidet, som forklart i tabell 1. Utvidet disponibel inntekt, som er summen av disponibel inntekt og beregnet verdi av husholdsarbeid, fremkommer dermed som lengden av hele søylen. Vi ser at forskjellene i disponibel inntekt mellom barnefamilier med ulik grad av yrkesaktivitet hos kvinnen, utjevnes betydelig når vi ser på utvidet disponibel inntekt. Dette er selvsagt ikke overraskende - tidsnyttingsundersøkelsens tall viser at tid brukt til

Figur 4. Disponibel inntekt og beregnet verdi av husholdsarbeidet**Figur 5. Disponibel inntekt pr. forbruksenhet og beregnet verdi av husholdsarbeidet**

- a) Enslig kvinne
- b) Enslig mann
- c) Ektepar, uten barn, to inntekter
- d) Ektepar, to barn, ektefellen fulltids sysselsatt
- e) Ektepar, to barn, ektefellen deltids sysselsatt
- f) Ektepar, to barn, ektefellen hjemmeværende

Tabell 1. Tid brukt til husholdsarbeid pr. dag og beregnet verdi av husholdsarbeidet pr. år for kvinner og menn i utvalgte typehusholdninger. Timer og kroner. 1980.

Husholdstype	Timer		Beregnet verdi		
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	I alt
a) Enslige kvinner		2,2		68 000	68 000
b) Enslige menn	1,7		53 000		53 000
c) Ektepar med to inntekter, ingen barn	2,1	3,0	65 000	93 000	158 000
d) Ektepar med to barn, mor i heldagsjobb	3,0	4,5	93 000	140 000	233 000
e) Ektepar med to barn, mor i deltidsjobb	3,0	6,0	93 000	186 000	279 000
f) Ektepar med to barn, mor fulltids hjemmearbeidende	3,0	7,5	93 000	233 000	326 000

Lønnsnivået er valgt som et anslag på gjennomsnittlig timelønn i 1991, 85 kroner.

husholdsarbeid øker når tiden i yrkesarbeid reduseres. Vi ser også at den lavere inntekten hos en gjennomsnittlig enslig kvinne, motsvares av at hun har tilgang til større omfang av husholdsproduksjon enn en enslig mann. Hennes samlede arbeidstid pr. dag er imidlertid noe lengre enn hans.

I figur 5 ser vi disponibel inntekt, beregnet verdi av husholdsarbeidet og utvidet disponibel inntekt for de samme typehusholdene regnet om pr. forbruksenhet, etter OECD-skalaen beskrevet ovenfor.

Figur 5 viser en betydelig grad av likhet mellom de ulike typehusholdene vi har valgt. Dette kan under våre forutsetninger tolkes som at lovgiverne i stor grad har lyktes i å ta hensyn til skatteevne, målt ved husholdets størrelse og husholdsproduksjon, når vi ser på disse typehusholdene. Vi må minne om at beregningene hviler på en rekke forenklinger og skjønsmessige anslag. Resultatene er bl.a. følsomme for valg av forbruksenheter og lønnsats.

Den utjevneende virkning av å se på utvidet disponibel inntekt er kjent fra andre undersøkelser. Tilsvarende funn er gjort av Tor Rødseth (1977), i en analyse av inntektsomfordelingen mellom personer. Rødseth forutsatte imidlertid at verdien av husholdsarbeidet tilfaller den som utfører arbeidet alene, og ser bort fra omfordelingen innen husholdningene. I en analyse av inntektsfordelingen i Danmark, viser Jens Bonke (1991) at omfanget av den "inntektsomfordelingen" som oppnås ved å trekke inn verdien av husholdsarbeidet, er av samme størrelsesorden som omfordelingen gjennom den progressive inntektsskatten. I videre arbeid med fordelingsvirkninger vil vi foreta mikrosimuleringer ved hjelp av modellen LOTTE, basert på nye be-

regninger av utvidet disponibel inntekt, og beregne en dekomponering av ulikheten i inntektsfordelingen. Slike beregninger kan gi større innsikt i den utjevneende virkning av at ulike husholdningstyper har ulik tilgang til hjemmeproduserte varer og tjenester.

Referanser

Aaberge, Rolf, John K. Dagsvik, Olav Ljones, Steinar Strøm og Tom Vennemo (1989): *Skatt, arbeidstilbud og inntektsfordeling*. Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådets skriftserie, NSFS 22, Stockholm.

Bonke, Jens (1991): *Distribution of Economic Resources - Implications of Including the Household Production*. Paper presented at the 1991 meeting of the European Society of Population Economics.

Brathaug, Ann-Lisbet (1990): *Verdiskaping i husholdningene, Økonomiske analyser*, Statistisk sentralbyrå, nr.3 - 1990.

Dahl, Tove Stang (1985): *Kvinner rett til penger*. Universitetsforlaget, Oslo.

Eisner, Robert (1989): *The Total Incomes System of Accounts*. University of Chicago Press.

Gullestad, Marianne (1984): *Kitchen-table-society: A case study of the family life and friendships of young working class mothers in urban Norway*. Universitetsforlaget, Oslo.

Haraldsen, Gustav og Hege Kitterød (1992): *Døgnnet rundt. Tidsbruk og tidsorganisering 1970-90. Tidsnyttingsundersøkelsene*. Statistisk sentralbyrå.

Nelson, Julie A. (1991): *Tax Reform and Feminist Theory in the United States Context: Incorporating Human Connection*. Journal of Economic Studies.

Rødseth, Tor (1977): *Inntektsfordeling i Norge*. NOU 1977:44. Universitetsforlaget, Oslo.

Statistisk sentralbyrå (1983): *Tidsnyttingsundersøkelsen 1980-81*. NOS B 378.

Waring, Marilyn (1991): *Hvis kvinner fikk telle*. Cappelens forlag, Oslo.

Strukturelle problemer på arbeidsmarkedet

Av

Nils Martin Stølen

Arbeidsmarkedet kan splittes opp i delmarkeder. Kjennetegn ved arbeidet som næring, arbeidets art, krav til kvalifikasjoner og bedriftens lokalisering kan sammen med kjennetegn ved arbeidstakeren som bosted, alder, kjønn og utdanning være av betydning for denne oppsplittingen. Hvis det er overskuddstilbud i noen delmarkeder samtidig som det er overskuddsetterspørsel i andre, er det et tegn på strukturelle problemer eller mistilpasning på arbeidsmarkedet.

En sterk endring i sammensetningen av etterspørsel eller tilbud av arbeidskraft kan på kort sikt føre til økte strukturelle problemer. Strukturproblemer kan også øke på grunn av økte friksjoner i arbeidsmarkedet forårsaket av en større oppsplitting i delmarkeder, større barrierer mellom delmarkeder og nye institusjonelle bindinger som kan forhindre mobilitet. En stivere lønnsstruktur kan også bidra til å forklare økte strukturelle problemer.

Økte strukturelle problemer kan være en medvirkende årsak til at arbeidsledigheten i Norge har økt i løpet av det siste ti-året. Dette kan sette grenser for hvor mye ledigheten lar seg redusere dersom arbeidsmarkedet overlates til seg selv. En økonomisk politikk som tar sikte på å redusere ledigheten, vil heller ikke være i stand til å holde ledigheten varig under et likevektsnivå bestemt av strukturelle forhold. Formålet med denne artikkelen er å kaste lys over disse forholdene.

Mistilpasning mellom ledige jobber og arbeidsledige

Ved å se på sammenhengen mellom arbeidsledighetsraten og raten av ledige plasser (vakanseraten) kan en få et innblikk i hvordan de strukturelle problemene har utviklet seg over tid. En slik sammenheng er vist i figur 1 for perioden 1980 til 1991. Et skift utover i kurven indikerer økte mistilpasningsproblemer.

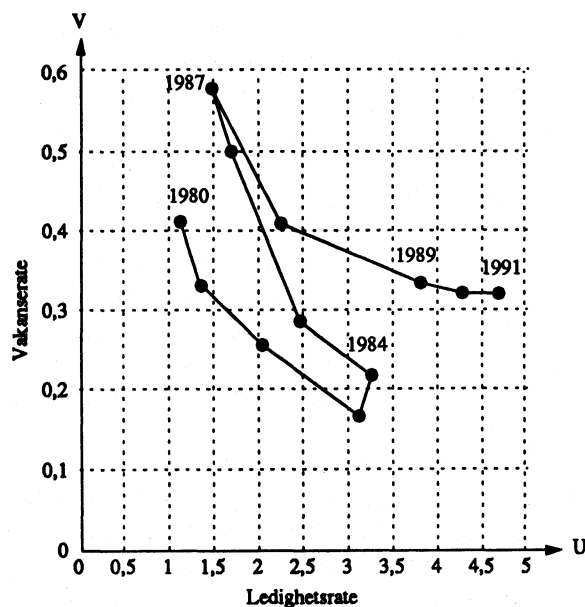
Som det går fram av figuren, var det ingen tegn til økte mistilpasningsproblemer i perioden 1980 til 1983 til tross for økningen i arbeidsledigheten i denne perioden. Dette samsvarer også bra med tidligere analyser som konkluderer med få tegn til økte mistilpasningsproblemer fra 1970 til 1983. Fra 1983 til 1986 indikerer kurven et skift i de struktu-

relle problemene, og et nytt skift ser ut til å ha funnet sted fra 1988 til 1989. Utviklingen i 1990 og 1991 kan ikke uten videre tas som uttrykk for økt mistilpasning da slike kurver har en tendens til å flate ut ved høy ledighet.

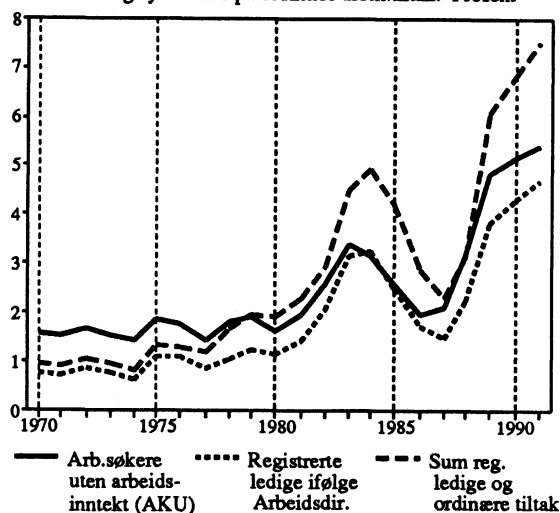
Det er imidlertid en svakhet ved slike serier at de kan være påvirket av registreringstilbøyeligheten. De endringer som observeres vil derfor ikke uten videre gi uttrykk for reelle forhold. Ved å sammenholde tilgangen på ledige plasser ved arbeidskontorene og tallet på stillingsannonser i pressen, er det grunn til å tro at registreringstilbøyeligheten for ledige plasser økte merkbart midt på 80-tallet. Nye rutiner for å registrere ledige plasser ved arbeidskontorene, der en blant annet utvidet registreringen til å inkludere annonser i pressen, har ført til et langt mer komplett register enn tidligere. Tiltak som faktisk kan ha bidratt til å redusere mistilpasningsproblemer, kan derfor ha gitt utslag i statistikken som indikerer at problemene har økt.

Ved å sammenholde utviklingen i arbeidsledigheten registrert ved arbeidskontorene og tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt målt ved Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse (AKU) (jfr. figur 2), er det tegn som tyder på at registre-

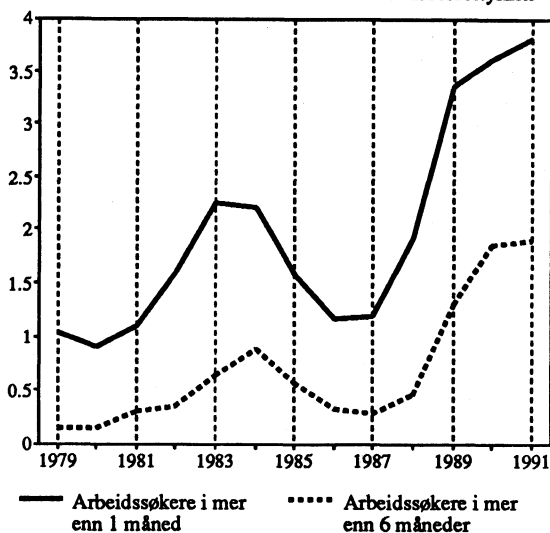
FIGUR 1. SAMMENHENGEN MELLOM LEDIGHETS RATEN OG VAKANSERATEN REGISTRERT VED ARBEIDSKONTORENE

FIGUR 2. ARBEIDSLEDIGE
Arbeidssøkere, reg. ledige og sum reg. ledige
og sysselsatte på ordinære arbm.tiltak. Prosent

FIGUR 3. ARBEIDSSØKERE UTEN ARBEIDSINNTJEKT
ETTER VARIGHET. Prosent av arbeidsstyrken

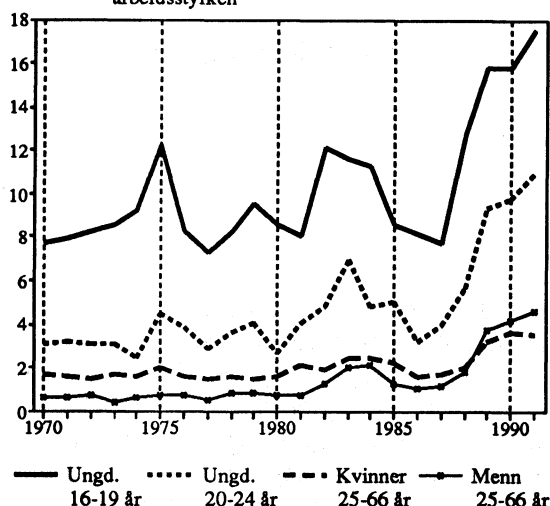

ringstilbøyeligheten økte i forbindelse med økning-
en i ledigheten i årene 1982 til 1984.

Selv om økt registreringstilbøyelighet bidrar til
at kurven i figur 1 overdriver utviklingen i mistil-
pasningsproblemene, kan det være noe realiteter
igjen. Dette blir bestyrket av et bunnivå i AKU-
ledigheten på 2,0 prosent i 1986 mot 1,4 prosent i
1974. Ut fra veksten i økonomien er det grunn til å
tro at presset i arbeidsmarkedet var minst like høyt
i 1986 som i 1974. En mer bevisst holdning blant
kvinner og ungdom når det gjelder å søke arbeid er
trolig en viktig årsak til det økte bunnivået i AKU-
ledigheten.

En økende andel langtidsledige på slutten av
80-tallet slik som vist i figur 3, kan bidra til å
forklare veksten i de strukturelle problemene. Per-
soner som blir gående ledige i lang tid, kan tape
kvalifikasjoner som etter hvert gjør at de får van-

FIGUR 4. ARBEIDSLEDIGE ETTER KJØNN OG ALDER
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt i prosent av
arbeidsstyrken

sker med å komme i arbeid igjen. Det kan imidlertid
reises spørsmål ved betydningen av dette aspektet
ettersom den sterke veksten i økonomien i årene
1984 til 1986 bidro til en sterk vekst i sysselset-
tingen for kvinner og ungdom selv om en god del av
disse var uten høyere utdanning og uten tidligere
yrkeserfaring.

Langtidsledigheten, definert ved personer som
har søkt arbeid i mer enn 26 uker, holdt seg ifølge
AKU i underkant av 10 prosent av samlet ledighet
gjennom 1970-tallet. Fra 1982 til 1984 økte lang-
tidsledigheten til 16 000 personer, eller i overkant
av 25 prosent av alle arbeidssøkere uten arbeidsinn-
tekt dette året. I årene etter gikk langtidsledigheten
ned, men stabiliserte seg på et høyere nivå enn før
1983. Da arbeidsledigheten begynte å øke på slutten
av 80-tallet, skjedde det også en økning i langtids-
ledigheten som kom opp i 40 000 personer, eller om
lag 35 prosent av antall arbeidssøkere i 1990 og
1991.

Det kan virke overraskende at de strukturelle
problemene uttrykt ved sammenhengen mellom ar-
beidsledige og ledige plasser ikke økte mellom
1981 og 1983 da arbeidsledigheten økte betraktelig,
men istedet økte i perioden 1984 til 1986 med sterk
vekst i sysselsettingen og lavere ledighet. Fordi den
sterke veksten i sysselsettingen i denne perioden
var konsentrert til privat og offentlig tjenesteyting,
mens den sterke nedgangen i perioden foran i første
rekke rammet industrien, kan denne sterke endring-
en i sysselsettingens fordeling på næring være en
viktig årsak til økningen i de strukturelle problem-
ene på slutten av 80-tallet.

Sammensetningen av ledigheten

For å analysere årsakene til de strukturelle problem-
ene på det norske arbeidsmarkedet nærmere har det

Tabell 1. Registrerte ledige og personer på ordinære personrettede arbeidsmarkedstiltak etter region. Prosent av arbeidsstyrken

Region	Reg.led.		Reg.led.+ Tiltak	
	1987	1991	1987	1991
Landet	1,5	4,7	2,3	6,9
Oslo og Akershus	0,4	4,3	0,9	5,1
Østlandet forøvrig	1,5	4,5	2,3	6,2
Telemark og Agder	2,3	5,1	3,5	7,8
Vestlandet	1,6	4,7	2,3	6,7
Trøndelag	2,2	5,4	3,3	8,0
Nord-Norge	2,7	5,0	4,2	10,0

Kilde: Arbeidsdirektoratet.

vært vanlig å se på sammensetningen av ledigheten etter kjønn, alder, utdanning, yrke og region. Disse analysene indikerer at økende ledighet har en tendens til å redusere forskjellene etter både kjønn og region. Mens perioder med lav ledighet således har vært kjennetegnet ved klart lavere ledighet for menn enn for kvinner, har mennene i langt større grad enn kvinnene blitt rammet av de vanskelige tidene på arbeidsmarkedet. Ut fra AKU var ledigheten for kvinner svakt lavere enn for menn i årene 1989 - 1991 (jfr. figur 4). Dette har sammenheng med at menn i langt større grad enn kvinner er sysselsatt i industri og bygge- og anleggsvirksomhet, som var spesielt rammet av nedgangen i konjunktorene i disse årene.

Forskjeller i regional næringsstruktur har ført til at presset på arbeidsmarkedet i sentrale områder har vært spesielt stort i oppgangstider. Nedgangstidene, som i stor grad har rammet industrien og bygge- og anleggsvirksomheten, har rammet regionene mer jevnt. Slik det går fram av tabell 1 har det derfor vært en tendens til utjevning av regionale ulikheter i ledigheten i nedgangstider. Noe av utjevningen de siste årene kan imidlertid forklares med at distriktene er prioritert når det gjelder omfanget av arbeidsmarkedstiltakene. Ut fra det som er sagt over, kan en konkludere med at det er lite som tyder på økte mistilpasningsproblemer etter kjennetegnene kjønn eller region.

Etter alder er ikke konklusjonen fullt så klar, selv om ulikhetene i AKU-ledigheten etter dette kjennetegnet også ser ut til å være noe redusert ved økt ledighet (jfr. figur 4). Dette resultatet er imidlertid påvirket av at ledigheten regnet i prosent av arbeidsstyrken tradisjonelt har vært høyest blant ungdom. Ettersom ungdom har vært prioritert ved arbeidsmarkedstiltakene, samtidig som andelen under utdanning har økt i perioder med høyere ledighet, er dette en viktig forklaring på at ledigheten har økt relativt sterkest for de andre gruppene.

På 70- og 80-tallet viste sammensetningen av ledigheten etter yrke tegn til større ulikheter ved økt ledighet. Dette skyldes at ledigheten tradisjonelt har vært høy blant industriarbeidere, og denne gruppen har også vært hardest rammet i nedgangskonjunktorene. Den siste nedgangen fra 1988 til 1991 ser imidlertid ut til å ha rammet andre grupper vel så hardt, og har gitt en langt jevnere fordeling av ledigheten etter yrke.

Lønnsdannelse og likevektsledighet

I teorier for lønnsdannelsen defineres det ofte en likevektsledighet, kalt NAIRU (Non Accelerating Inflation Rate of Unemployment). I en liten, åpen økonomi som den norske kan likevektsledigheten defineres ved at den resulterer i en lønnsvekst som gir uforandret konkurransevne for tradisjonell konkurranseutsatt sektor, som tilnærmet er det samme som industri. I perioder med lavere ledighet enn likeveksten vil industrien tape konkurransevne, mens den vinner i perioder med høyere ledighet.

Lønnsdannelsen ser imidlertid ikke ut til å være symmetrisk, og reallønna korrigert for produktivtetsvekst går lettere opp enn ned. Et avvik fra likevektsledigheten på f.eks 1/2 prosentpoeng vil derfor gi en sterkere stimulans til lønnsveksten om ledigheten skulle befinne seg under likevekt enn den dempende effekten som ville følge av at ledigheten lå tilsvarende over. Ved at tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft avhenger av lønnsutviklingen, kan lønnsdannelsen sies å fungere som en likevektsskapende mekanisme i arbeidsmarkedet. Når denne mekanismen bare ser ut til å reagere svakt på en situasjon med høy ledighet, vil det ta tid før arbeidsmarkedet vender tilbake til likevekt av seg selv.

Likevektsledigheten kan endre seg over tid. I økonomisk litteratur blir det angitt to hovedårsaker til dette. For det første kan likevektsledigheten endre seg som følge av endrede strukturelle forhold på arbeidsmarkedet og endrede institusjonelle rammer rundt lønnsdannelsen og utbetalingen av ledighetstrygd. Som nevnt i avsnittet foran, kan sammenhengen mellom arbeidsledige og ledige plasser indikere økt strukturell mistilpasning på 1980-tallet. Organiseringen av lønnsoppgjørene kan ikke sies å være nevneverdig annerledes på 1980-tallet enn på 1970-tallet og har neppe vært av vesentlig betydning for utviklingen i likevektsledigheten.

Reglene for utbetaling av ledighetstrygd har heller ikke blitt vesentlig endret, men etter økningen i ledigheten i 1982 og 1983, ble retten til å motta ledighetstrygd utvidet fra 40 til 80 uker i 1984. Dette kan være en medvirkende faktor til at den registrerte ledigheten økte i forhold til AKU-ledigheten i dette året, mens det er mer usikkert i hvilken grad det har bidratt til å øke AKU-ledigheten.

For det andre kan likevektsledigheten endre seg som følge av endringer i den faktiske ledigheten. Etterhvert manglende kvalifikasjoner blant de langtidsledige, liten vekt på de arbeidsledige under lønnsforhandlingene og mangel på fysisk kapital som bremser en ekspansjon i økonomien, blir i økonomisk teori angitt som årsaker til dette. Det følger imidlertid fra argumentene over at en redusert ledighet etter hvert kan bidra til å redusere likevektsledigheten. Selv om det ikke skulle være helt symmetri mellom økning og reduksjon, bør en i en slik situasjon satse svært mye på å holde ledigheten på et lavt nivå. På lang sikt er det avvik i forhold til likevektsledigheten som har betydning for inflasjonen, og dersom likevektsledigheten følger den faktiske, spiller det ingen rolle for inflasjonen om ledigheten holdes på et svært lavt nivå.

I det norske økonomimiljøet har det vært en del diskusjon om likevektsledigheten følger den faktiske eller ikke. Det er imidlertid vanskelig å forklare tapet i norsk industris konkurransevne på 1970-tallet og første del av 1980-tallet uten å henføre det til et stramt arbeidsmarked. På den andre siden kan en ikke se bort fra at den økningen en har hatt i langtidsledigheten de siste årene kan ha medvirket til å flytte likevektsledigheten noe utover.

Ved å analysere faktorene bak lønnsveksten og sammenholde det med de strukturelle forholdene nevnt i avsnittet foran, kan en få et anslag på størrelsen av likevektsledigheten og hvordan den har utviklet seg. Ettersom ledigheten i Norge var lav og stabil opp til begynnelsen av 1980-tallet, sier det seg selv at slike anslag er beheftet med betydelig grad av usikkerhet. Mens analyser av lønnsrelasjo-

nene indikerer en likevektsledighet på 2 - 2 1/2 prosent på 1970-tallet, ser det ut til at den har økt til rundt 3 prosent på slutten av 1980-tallet. Denne økningen er godt i samsvar med økningen i bunnivået på AKU-ledigheten fra 1974 til 1986.

På grunn av inntektsreguleringslovene i 1988 og 1989 var normal lønnsdannelse satt ut av funksjon i disse årene, og dette har vanskeliggjort analysene av utviklingen i likevektsledigheten. Basert på foreløpige nasjonalregnskapstall for 1990 og 1991 gir analyser av lønnsdannelsen fortsatt grunn til å tro at likevektsledigheten lå nær 3 prosent. Dette samsvarer bra med sammenhengen mellom arbeidsledige og ledige plasser og sammensetningen av ledigheten som ikke indikerer noen klar økning i mistilpasningsproblemene i 1990 og 1991. Mindre vridninger i sysselsettingens fordeling etter næring skulle også bidra til å redusere mistilpasningsproblemene.

På den andre siden har langtidsledigheten økt. Ettersom vi har hatt såpass få år med høy langtidsledighet (og normal lønnsdannelse), har det imidlertid vært vanskelig å få et presist anslag på virkningen på lønnsutviklingen av en økt andel langtidsledige. Dersom en legger til grunn at langtidsledige ikke har noen lønnsdempende effekt i det hele tatt, indikerer beregninger at likevektsledigheten kan ha økt til om lag 3 1/2 prosent i 1990 og 1991. Denne antakelsen kan imidlertid være i strengeste laget slik at det fortsatt er få holdepunkter for at likevektsledigheten har kommet vesentlig over 3 prosent. Dette nivået er klart under den faktiske ledigheten på 5,5 prosent i 1991 i henhold til AKU-definisjonen.

Utviklingen i kraftmarkedet

Av

Torstein Bye og Tor Arnt Johnsen

Det er i ferd med å skje store endringer i det norske kraftmarkedet. Ny energilov og andre politiske vedtak har endret rammebetingelsene for kraftproduksjon og -omsetning i Norge. Årene 1989-90 var preget av stor vannkrafttilgang i forhold til normal årsproduksjon noe som resulterte i et betydelig overskuddstilbud i kraftmarkedet og underutnytting av produksjonspotensialet. De vedtatte reformene og overskuddssituasjonen i kraftmarkedet har påvirket aktørene, og en ser i dag flere tilløp til at kraftmarkedet er i ferd med å bli mer effektivt. Det er imidlertid fortsatt et stykke igjen til et kraftmarked der ressursene benyttes effektivt. Flere reformer kan derfor være påkrevet.

1. Innledning

I denne artikkelen ser en nærmere på enkelte av reformene som har skjedd i kraftmarkedet de par siste årene. Noen av disse gjør seg allerede gjeldende, mens den fulle effekten av reformene først vil komme på lengre sikt.

Det overordnede målet for reformene i kraftsektoren er maksimal samfunnsøkonomisk utnytting av kraftressursene. De politiske rammebetingelser må legges best mulig til rette slik at kraftressursene kan utnyttes mest mulig effektivt. Kriterier for dette er blant annet følgende:

- Eksisterende produksjonskapasitet bør utnyttes. Dette krever fleksible priser som kan sikre balanse ved variasjoner i vanntilgang og etterspørsel.
- Prisene på kraft - korrigert for forskjeller i overførings- og brukstidskostnader - bør være like for alle forbrukere.
- Utbygging av ny produksjonskapasitet må ikke foretas før nåverdien av inntektene fra prosjektet overstiger nåverdien av kostnadene knyttet til prosjektet.

På kort sikt er det i første rekke omsetningen av kraft som kan effektiviseres. Elektrisitetsverkens tariffpolitikk har stor betydning for prisfleksibiliteten i markedet. Friere omsetningsregler og kraftmeglernes inntog i elektrisitetsmarkedet fører til økt prisbevissthet og hardere kamp om kundene. Konkurransen og en mer fleksibel prising av kraft kan på kort sikt vri prisforholdet mellom olje og elektrisitet i favør av elektrisitet. Myndighetenes avgiftspolitik, reguleringen av eksport og import

av kraft og behandlingen av kraftkontraktene med industrien danner andre viktige rammebetingelser i kraftmarkedet.

Utviklingen i markedet for elektrisitet bestemmes av forhold både på tilgangs- og etterspørsels-siden. Mulig tilgang av ny vannkraft og kostnadene knyttet til ny utbygging er av sentral betydning. Etterhvert som utbyggingskostnadene for ny vannkraft øker, vil annen tilgang, f.eks. av varmekraft, kunne bli mer aktuelt enn i dag. Høyere pris på elektrisitet vil gi økt alternativverdi på kraft for industri med langsiktige kontrakter eller egen produksjon og kan resultere i økt tilgang for andre formål. Med stigende energipriser vil lønnsomheten av energiøkonomisering øke over tid. Økt satsing på ENØK fra myndighetenes side ved bevilgninger til informasjonskampanjer og diverse tilskuddsordninger kan redusere etterspørselen etter energi på lang sikt. Elektrisitet er i dag den mest brukte energivaren i Norge. Det er imidlertid fortsatt rom for substitusjon fra oljeprodukter til elektrisitet. En viktig faktor bak en slik overgang er forholdet mellom pris på elektrisitet og pris på oljeprodukter. Forventninger om økte miljøavgifter på fossile brenslere kan bidra til en vridning av energiforbruket i retning av vannkraft.

2. Reformen i kraftmarkedet

2.1 Energiloven

Energiloven, Ot.prp. nr. 43 (1989-90), ble vedtatt sommeren 1990 og trådte i kraft fra 1. januar 1991. Intensjonen med energiloven er å bidra til en mer markedsbasert omsetning av kraft i Norge. Den

regionale oppdeckningsplikten førte tidligere til at de lokale energiverkene til enhver tid var forpliktet til å dekke etterspørselen i sin region. Samtidig hadde de regionale verkene leveringsrett, hvilket medførte at de med liten risiko for å miste kunder kunne velte kostnadene ved dyre utbyggingsprosjekter over på sine kjøpere. Energiloven fastslår at en etterspørter skal kunne kjøpe kraft fra den tilbyder han måtte ønske. Det trekkes i loven opp klare skiller mellom kraftprodusenter, engrosselskaper og fordelingsverk. Dette skal være adskilte enheter og et fordelingsverk er forpliktet til å stille sitt nett til disposisjon for en kunde som ønsker å kjøpe kraft fra en annen leverandør. Fjerning av leveringsrett og innføring av et tydelig skille mellom produsenter og distributører vil bedre effektiviteten i kraftmarkedet. Samlet sett legger dermed energiloven et godt grunnlag for at kraftmarkedet kan fungere mer effektivt. Tre forhold av stor betydning er imidlertid holdt utenfor energiloven. Dette er kraftkontraktene med industrien, organiseringen av Statkraft samt behandlingen av krafteksport.

2.2 Kraftkontraktene med treforedling og kraftintensiv industri

Statkraft er pålagt å stille kraft til disposisjon for dekning av de langsiktige kraftkontraktene med kraftintensiv industri og treforedling. Tabell 1 viser mengde og pris i disse kontraktene.

Ifølge Statkraft (1991) omfatter deres kontrakter med kraftintensiv industri og treforedling 14,9 TWh. I tillegg har industrien kontrakter med andre

kraftprodusenter og egen konsesjonskraft. Samlet disponerer denne industrien om lag 30 TWh pr. år. Gjennomsnittsprisen eksklusive avgifter i Statkrafts langsiktige industrikontrakter er om lag 7,4 øre pr. kWh. Til sammenligning var den gjennomsnittlige husholdningsprisen eksklusive avgifter 34,5 øre pr. kWh i 1990. Kraft levert til husholdninger har høyere overførings-, og fordelingskostnader, men kostnadsforskjellene er ikke store nok til å forklare de store observerte prisforskjellene. Effektiviseringspotensialet som følger av en prisutjevning er i Bye og Johnsen (1991a) anslått til om lag 4 milliarder kroner årlig.

Høsten 1991 behandlet Stortinget fomying av kraftkontrakter som utløper i 1996, på tilsammen 7,7 TWh med treforedling og kraftintensiv industri. Stortingets vedtak binder Statkraft til å fornye kontraktene. Kraftprisen i de nye kontraktene skal reguleres på en av to måter:

- **Produktrelaterte priser.** Prisen i 1996 settes til 13 øre pr. kWh eksklusive elektrisitetsavgift (1991-priser). Utviklingen etter 1996 skal reguleres i takt med bedriftens produktpris. Det er opp Statkraft og den enkelte kjøper å forhandle om et utgangsnivå for denne produktprisen. Kraftprisen skal uansett produktprisutvikling, ikke falle under 13 øre pr. kWh.
- **Realpriskontrakter.** Prisen skal også med dette opplegget starte på 13 øre pr. kWh (1991-priser) i 1996. Etter 1996 skal prisen ha en realvekst slik at den kommer opp på 16 øre pr. kWh i 2010.

TABELL 1: STATKRAFTS KRAFTKONTRAKTER MED TREFOREDLING OG KRAFTINTENSIV INDUSTRI I 1990. TWh, øre pr. kWh og utløpsår. Ekskl. avgifter.

Kjøper	Kvantum TWh	Pris Øre pr. kWh	Utløper År
Kraftintensiv industri	12,83	6,9	
Hydro Aluminium A/S Energi, Sunndalsøra	2,20	5,7	1996-2006
A/S Norsk Jernverk og ny ind. Mo i Rana	1,78	3,6	2005
Mosal Aluminium Elkem, Mosjøen	1,70	5,6	1996-2005
Elkem Aluminium, Lista	1,50	6,4	2011
Sør-Norge Aluminium A/S, Husnes	1,05	5,2	2006
Hydro Aluminium A/S Energi, Årdal	0,90	14,4	1996
Norsk Hydro Produksjon A/S, Glomfjord	0,81	4,5	2007
12 andre bedrifter	2,89	10,5	1996-2011
Treforedling	2,04	10,7	
Norske Skog Nordenfjeldske Treforedling	0,46	10,5	1996
Norske Skog A/S Saugbrugsforeningen	0,42	10,6	1996
Follum Fabrikker	0,22	10,6	1996
M. Peterson A/S	0,16	10,4	1996
18 andre treforedlingsbedrifter	0,77	11,2	1996
Totalt kraftintensiv industri og treforedling	14,87	7,4	

Kilde: Statkraft (1991)

Stortinget stadfestet med dette en fortsatt kraftprissubsidiering av industrien. En slik binding medfører sløsing med ressurser ved at kraft benyttes i anvendelser med for lav avkastning. Kontraktene er nærmere drøftet i Bye og Johnsen (1991b). Trolig finnes det måter å støtte denne industrien på - om det er Stortingets vilje - som er billigere for samfunnet.

2.3 Oppdeling av Statkraft

Stortinget vedtok i 1991, St.prp. nr. 100 (1991-92), at Statkraft skal deles opp i to statsforetak, Statkraft SF og Statnett SF. Statkraft SF skal ivareta kraftproduksjon og salg. Statkraft er en betydelig aktør i det norske kraftmarkedet med en kraftproduksjon på 33,5 TWh i 1990. Hittil har Statkrafts priser blitt bestemt av Stortinget hvert år. I årene 1988-91 ble statskraftprisene etterhvert så høye i forhold til prisene ellers i markedet at Statkraft ved reforhandling av kontraktene med alminnelig forsyning gradvis mistet kunder. Kraftkjøperne valgte heller å kjøpe kraft direkte fra andre selgere eller i samkjøringsmarkedet. Statkraft ble sittende igjen med store mengder usolgt kraft som etterhvert fant veien til samkjøringsmarkedet der den ble (og fortsatt blir) omsatt til relativt lave priser. I stortingsproposisjonen er det forutsatt at Statkraft heretter skal fastsette priser og inngå kontrakter basert på egne lønnsomhetsvurderinger. Statkraft er imidlertid pålagt å oppfylle kraftkontraktene med kraftintensiv industri og treforedling. Statkraft er også foreløpig det eneste foretaket som har tillatelse til å drive eksport og import av kraft. Den store tilgangen på kraft og de lave prisene i denne perioden har ført til mindre interesse for ny kraftutbygging. Statkraft innehar konsesjon på de tre prosjektene Beiarn, Bjøllånes og Melfjord i Rana med en samlet kapasitet på 1,2 TWh. Disse utbyggingene er skutt ut i tid og vil ikke bli startet før Statkraft SF finner det lønnsomt.

Nettselskapet, Statnett SF, skal eie, drive, vedlikeholde og bygge ut sentralnettet. Hittil har overføring gjennom sentralnettet blitt priset med en abonnementsavgift samt et beløp pr. overført energi pr. kilometer overføringslengde. Prisene har vært konstante over døgn og år, og de er satt slik at kostnadene ved driften er dekket. Fra 1. mai 1992 er det innført et nytt avgiftssystem for brukere av sentralnettet. Avgiftssystemet vil bestå av:

- Tilknytningsavgift
- Effektagift
- Energiavgift
- Kapasitetsavgift

Tilknytnings- og effektagiften vil være basert på inn- og uttak av effekt fra nettet beregnet etter detaljerte regler. Disse to avgiftene vil stå for om-

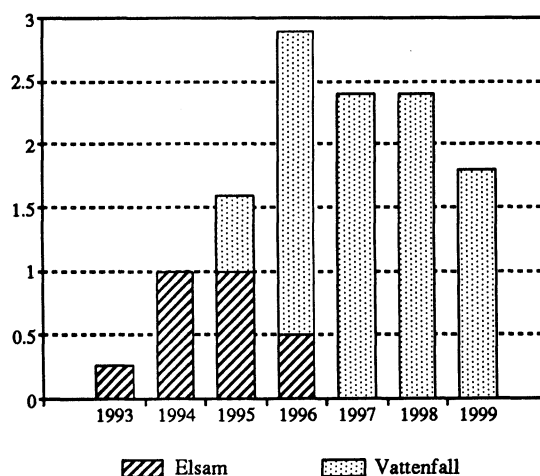
lag 70 prosent av inntektene til Statnett SF. Energiavgiften skal dekke krafttap i sentralnettet. En opererer her med tapsprosent for tre ulike tidsperioder. Sommerhalvåret samt alle lørdager og søndager betraktes som lettlast med en tapsprosent på 0,7. Perioden mellom kl. 23 og kl. 06 på virkedager om vinteren er tunglast-natt med en tapsprosent på 2,8. Perioden fra kl. 07 til kl. 22 på virkedager om vinteren er tunglast-dag hvor det beregnes 5,1 prosent krafttap. Krafttapet verdsettes til samkjøringsprisen i den enkelte time. Kapasitetsavgiften skal benyttes dersom det oppstår flaskehalser i sentralnettet. Det nye avgiftssystemet kan under gitte betingelser gi en samfunnsøkonomisk optimal tilpasning.

2.4 Eksport av fastkraft

Hittil har Statkraft hatt enerett på handel med kraft i det nordiske markedet. Handelen har tradisjonelt bestått i kortsiktig utveksling med andre nordiske land. Det betydelige innslaget av varmekraft i de øvrige nordiske lands produksjonssystem gjør en utveksling av kraft lønnsom. Norge har i dagens situasjon rikelig effektkapasitet i sitt vannkraftsystem og kan levere kraft til de øvrige landene på dagtid. Om natten er effektterspørselen i Norden lav og Norge tilbakeføres energien vi har levert på dagtid. Dermed kan varmekraftverkene utnytte sin kapasitet noe bedre. Samtidig utnyttes ledig effektkapasitet i det norske systemet om dagen. Det norske kraftsystemets tilknytning til de øvrige nordiske lands kraftsystemer reduserer svingningene i det norske kraftmarkedet som følge av varierende krafttilgang og -etterspørsel.

I løpet av våren skal det etter planen fremmes en proposisjon om eksport/import av kraft. Olje- og energiministeren har i media antydnet at en vil åpne for at norske kraftprodusenter kan inngå avtaler om

Figur 1. Inngåtte eksportkontrakter pr. 1/1.92. TWh

Kilde: OED.

eksport av fastkraft av opptil 3-5 års varighet. Statkrafts problemer med å få solgt sin fastkraft mot slutten av 1980-tallet medførte at Statkraft fikk tillatelse til å inngå faste kraftkontrakter med andre land i Norden. Figur 1 viser de eksportkontraktene som Statkraft pr. i dag har inngått med kjøpere i Sverige (Vattenfall) og Danmark (Elsam).

Vattenfall-kontrakten omfatter levering av 2,4 TWh pr. år fra 1. okt. 1995 til 1. okt 1999. Prisene i denne kontrakten er ikke offentliggjort. Avtalen med Elsam består i levering av 1 TWh pr. år fra 1. okt. 1993 til 1. juli 1996.

Stortinget godkjente i mai 1991 at Statkraft sammen med danske Elsam etablerer en tredje overføringskabel mellom Norge og Danmark. Kabelens kapasitet skal være 440 MW og Statkrafts andel av utgiftene blir i St.prp. 94 (1990-91) anslått til 800 millioner kroner. Elsams bidrag til utbyggingen er ikke oppgitt. Selve kabelen vil koste 3-4 millioner kroner pr. km (130 km). I tillegg kommer utgifter til legging på om lag 100 millioner kroner. Omformerstasjoner på norsk og dansk side vil koste 3-400 millioner kroner pr. stk. Samlet sett ligger dermed kabelens kostnad i intervallet 1100-1400 millioner kroner. Maksimalt vil denne kabelen kunne frakte 3,5 TWh kraft årlig fra Norge til Danmark. Med maksimal enveis transport fra Norge til Danmark gir det en kapitalkostnad for norske interesser på om lag 2 øre pr. kWh, mens totalkostnaden vil være 3-3,5 øre pr. kWh. I tillegg kommer krafttap på 1,8-2 prosent. Med en kraftpris på 30 øre pr. kWh utgjør tapskostnaden rundt 0,5 øre pr. kWh.

Tabell 2 viser overføringskapasiteten, samt anslag på teoretisk mulig årlig energiekspport fra Norge til de andre nordiske landene.

Med den vedtatte Danmarkskabelen som skal være i drift mot slutten av 1993, er det et årlig eksportpotensiale på over 24 TWh fra Norge til de andre nordiske landene. Når overføringsledningene allerede er bygget, er det uten andre bindinger en potensiell gevinst i å utnytte dem så sant prisforskjellen på kraft mellom Norge og de andre nordiske landene er stor nok til å dekke de variable

kostnadene knyttet til overføringen. De variable kostnadene bestemmes i hovedsak av verdien av krafttapet ved overføringen, om lag 0,5 øre pr. kWh ved eksport til Danmark (sjøkabel og likestrøm), noe høyere ved eksport til Sverige (luftledning og vekselstrøm).

3. Virkninger av reformer i kraftmarkedet

Reformene i kraftmarkedet vil i første omgang ikke påvirke den innenlandske kraftproduksjonen, men kan i sterkere grad påvirke omsetningen og allokeringen av den tilgjengelige produksjonen. Energi-loven skaper konkurranse mellom kraftprodusentene med hensyn til salg av kraft. Det skarpe skillet mellom fast- og tilfeldig kraft er nå i ferd med å bli visket ut. Etterhvert vil en få et spekter av kontrakter med ulik varighet og leveringssikkerhet mellom kjøpere og selgere.

Samkjøringsbørsen har gjennom mange år vært en godt fungerende markeds plass for elektrisitet. Her omsettes kraft på kortsiktig basis. Samkjøringen fungerer som en markedsadministrator og sørger for markedsklarering utfra aktørenes kortsiktige tilbud og etterspørsel. Tidligere har samkjøringsmarkedet vært reservert for en eksklusiv gruppe aktører med egen kraftproduksjon av et visst omfang. Fra og med 1. mai 1991 er markedet i prinsippet åpent for alle. Inngangsbilletten til samkjøringsmarkedet er en engangsavgift på 50.000 kr. Åpningen av samkjøringsmarkedet har sammen med bestemmelsene i energiloven økt fleksibiliteten i det norske kraftmarkedet betydelig. I løpet av kort tid er det etablert tre kommersielle kraftmeglerfirmaer. Meglerne opererer i samkjøringsmarkedet på vegne av forbrukeren. En forbruker som ikke er fornøyd med prisen det lokale fordelingsverket tilbyr, kan inngå kontrakt med megleren om kjøp av kraft til en lavere pris. Megleren påtar seg dermed deler av risikoen med å måtte betale dyrt for kraften dersom prisen i samkjøringsmarkedet øker mer enn ventet. Dersom fordelingsverket ikke finner andre kjøpere, vil kraften ta veien til samkjøringsmarkedet. Konkurransen i markedet har hittil ført til at forbrukerne har fått billigere kraft.

3.1 Betydningen av utenlandsmarkedet

Den fremtidige markedssituasjonen for elektrisitet i Norden vil sammen med overføringssystemets kapasitet bestemme hvilket omfang eksport og import av kraft vil få. Figur 2 viser et forenklet bilde av sammenhengen mellom det nordiske og det norske kraftmarkedet.

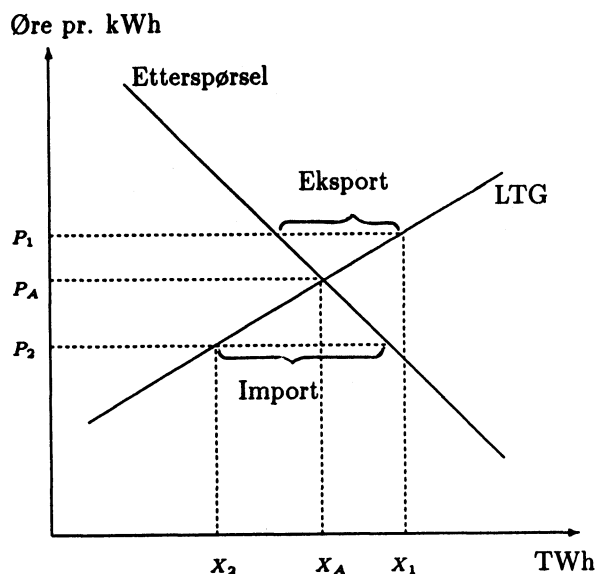
Langtidsgrensekostnadskurven (LTG) viser kostnaden knyttet til ny utbygging av produksjonskapasitet for elektrisitet i Norge. Etterspørselen gir

TABELL 2: OVERFØRINGSKAPASITET FRA NORGE. MW OG BEREGNET TWh. 1990

Til:	Kapasitet MW	Maks. overf. TWh
Sverige	2050	16,4
Danmark	950	7,6
Finland	50	0,4
Sum	3050	24,4

Kilde: Nordel (1991).

Figur 2. Stilisert kraftmarked

sammenhengen mellom pris og etterspurt kraftmengde i den norske økonomien. Uten handel med kraft i Norden vil det være lønnsomt å etablere kraftproduksjonskapasiteten X_A i Norge. Utvidelse av kapasiteten utover dette nivå er ikke lønnsomt da kostnaden ved kapasitetsutvidelse overstiger det kraftkjøperne er villige til å betale for ny kraft (P_A). Dersom det i dette markedet åpnes for handel og prisen kraftkjøperne i andre nordiske land er villige til å betale for norsk kraft er gitt ved den høye prisen P_1 , er det lønnsomt for Norge å eksportere kraft. Det innenlandske forbruket vil som følge av økt pris reduseres samtidig med at det blir lønnsomt å foreta utbygging av ny kapasitet (X_1). Dersom den norske kraftprisen ligger over den nordiske prisen før det åpnes for handel (P_2) er situasjonen motsatt. I dette tilfellet er det lønnsomt med import av kraft. Det norske kraftproduksjonssystemet skulle hatt kapasiteten X_2 . Overskuddsetterspørselen dekkes på billigste måte som i dette tilfellet er import.

Mulighetene for eksport vil så lenge en er innenfor kapasiteten på overføringsnettet, føre til at kraftprisen i det nordiske markedet blir den relevante alternativkostnaden knyttet til bruk av kraften i Norge. Tilsvarende vil den nordiske prisen fungere som et tak for kraftprisen i det norske elektrisitetmarkedet.

Et åpnere samkjøringsmarked og bedre utnyttelse av utenlandsmarkedet vil bedre kraftmarkedets evne til å takle naturbestemt variasjon i produksjonen av vannkraft. I overskuddssituasjoner vil eksport samt lavere priser innenlands, kunne øke etterspørselen. I tørrår vil importmuligheter og prisøkning innenlands redusere etterspørselen slik at det oppnås balanse i markedet.

3.2 Elektrisitetstariffene til alminnelig forsyning

Historisk sett har elektrisitetsprisene til alminnelig forsyning vært gitt ved tariffene, der forbruker kan kjøpe ønsket kraftmengde til en gitt pris. Tariffene har hovedsakelig blitt bestemt av lokale politiske myndigheter. Hittil har tariffene blitt regulert jevnlig (årlig) og innkjøpsprisen på kraft samt drifts-, reparasjons- og investeringsutgiftene til fordelingsverket har i stor grad bestemt tariffene. På grunn av lovfestet leveringsrett har elektrisitetsverkene kunnet finansiere sine utgifter med prisøkninger uten risiko for å miste kjøpere til andre leverandører. Utviklingen i elektrisitetstariffene til kjøpere innen alminnelig forsyning tyder på at de nye rammebetingelsene i kraftmarkedet har vært av betydning. Tariffene til husholdninger og næringsvirksomhet i de utvalgte byene Oslo, Bergen og Trondheim viser likevel at det er langt igjen til en situasjon med like kraftpriser til ulike brukere i Norge.

Husholdningstariffene

Tabell 3 viser utviklingen i H4-tariffen til husholdninger i Oslo, Bergen og Trondheim i perioden 1988 til 1992. Denne tariffen har et fastledd (abonnementsavgift) og et variabelledd (pr. kWh).

I en situasjon med overskuddstilbud av kraft kan elektrisitetsverkene bidra til en mer effektiv utnyttelse av kraften ved å redusere variabelleddet i tariffen. Variabelleddet, dvs. prisen for levering av en marginal kWh er redusert fra 1988 til 1992 i alle de

TABELL 3: ELEKTRISITETSTARIFFER I OSLO, BERGEN OG TRONDHEIM 1988-1992. 1992-PRISER. Priser inkl. elavg. ekskl. mva.

		Husholdninger	
		Fastledd Kroner	Var.ledd Øre pr. kWh
Oslo	1988	467	38,5
	1989	444	38,2
	1990	639	38,4
	1991	605	36,5
	1992	600	31,7
Bergen	1988	631	35,7
	1989	622	35,3
	1990	629	35,7
	1991	610	34,7
	1992	596	34,1
Trondheim	1988	403	38,0
	1989	405	38,2
	1990	533	38,6
	1991	524	38,0
	1992	520	37,9

Kilde: Norenergi (1991)

tre utvalgte byene. Det gjenspeiler den rikelige krafttilgangen en har hatt i denne perioden. Spesielt kraftig har reduksjonen i variabelleddet vært i Oslo. I 1990 ble det omsatt 3,2 milliarder kWh over H4-tariffen i Oslo. Dersom omsetningen blir den samme i 1992 som i 1990, medfører prisreduksjonen fra 1990 til 1992 at inntekten (inkl. elavg. ekskl. moms) av dette salget reduseres med over 200 millioner kr. Dersom forbruket øker som følge av prisfallet, vil inntektstapet bli mindre. For en husholdning med forbruk på 25 000 kWh betyr prisfallet om lag 2000 kr (inkl. moms) på årsbasis. En husholdning i Trondheim vil i 1992 betale om lag 1500 kr mer pr. år enn en husholdning i Oslo med samme årsforbruk. En husholdning i Bergen betaler mer enn en Oslo-husholdning, men mindre enn en Trondheims-husholdning.

En rekke elektrisitetsverk tilbyr i dag fleksitarriff, såkalt H4F-tariff. Denne tariffen ble introdusert i 1990 da samkjøringsprisen var på et lavt nivå og det var betydelig kraftoverskudd i markedet. Tariffen gir kjøper en fleksibel pris på forbruk utover et beregnet normalforbruk. Normalforbruket fastsettes som et fast antall kWh, som oftest stipulert etter den andel som normalt går til andre forhold enn oppvarming. Fordelingsverket kjøper den kraft som trengs for å dekke fleksiforbruket i samkjøringsmarkedet til den til enhver tid gjeldende pris. Ved å tilby lav pris på bare en "fleksibel"

del av forbruket har fordelingsverket sikret at dets inntekter opprettholdes. Det kan vises at fleksitarriffene gir en riktig bruk av ressursene dersom alle brukere går inn på disse tariffene og på marginen betaler samme kraftpris. Dersom bare en del brukere benytter seg av fleksitarriffen, vil en få ulik verdsetting av kraft hos ulike brukere og et effektivitetstap. Ulike sider ved fleksitarriffer er nærmere drøftet i Bye og Johnsen (1990).

Tariffene til næringsvirksomhet

Også utviklingen i tariffene til næringsvirksomhet i Oslo, Bergen og Trondheim viser at reformene i kraftmarkedet begynner å virke. Tabell 4 viser utviklingen i tariffene til næringsvirksomhet i de tre byene i perioden 1988-92. Mindre næringsvirksomhet stilles overfor en tariff med et fastledd (pr. år) og et variabelledd (pr. kWh). Næringsvirksomhet med større effektuttak og høyere forbruk stilles overfor en tariff med abonnementsavgift (pr. år), effektavgift (pr. kW pr. år) og et variabelledd (pr. kWh). Effektuttaket beregnes på års- eller kvartalsbasis ut fra 15-minutters perioder med maksimalbelastning.

Variabelleddene målt i 1992-priser er redusert fra 1988 til 1992 i alle de tre utvalgte byene. Spesielt stor er reduksjonen i variabelleddene i Trondheim fra 1991 til 1992. Variabelleddene i Trondheim lå

TABELL 4: ELEKTRISITETSTARIFFER I OSLO, BERGEN OG TRONDHEIM 1988-1992. 1992-PRISER.
Priser inkl. elavg. ekskl. mva.

		Næringsvirksomhet				
		Mindre bedrifter		Større bedrifter		
		Fastledd Kroner	Var.ledd Øre pr. kWh	Fastledd Kroner	Effektledd Kr. pr. kW	Var.ledd Øre pr. kWh
Oslo	1988	467	49,2	0	467	36,7
	1989	444	48,6	0	444	36,8
	1990	639	49,4	639	533	35,3
	1991	605	46,9	605	504	33,6
	1992	600	45,3	600	500	32,0
Bergen	1988	1005	43,9	0	596	32,0
	1989	988	43,4	0	589	31,7
	1990	991	43,5	0	586	31,8
	1991	958	42,3	0	564	30,9
	1992	936	41,6	0	552	30,5
Trondheim	1988	543	68,5	0	543	38,5
	1989	539	65,2	0	539	36,8
	1990	554	67,0	0	554	37,4
	1991	524	63,5	0	524	35,6
	1992	520	52,5	0	520	29,7

Kilde: Norenergi (1991)

før 1992 betydelig over variabelleddene i Oslo og Bergen. Energiloven har trolig bidratt til prisreduksjonen ved at kundene nå står fritt til å velge kraftleverandør. Trusselen om å miste kunder fører til at tariffene blir satt mer ut fra konkurransehensyn.

Sammenligning av tariffene i tabell 3 og 4 viser likevel at det fortsatt er prisforskjeller og dermed fortjeneste å hente for meglere i kraftmarkedet. I Trondheim stilles mindre næringsvirksomhet med effektuttak under 10 kW overfor et variabelledd på 52,5 øre pr. kWh. Dette er 14,6 øre pr. kWh mer enn det en husholdning i Trondheim betaler. En mindre bedrift vil med et forbruk på 25 000 kWh pr. år i 1992 betale 4500 kr mer for dette enn en husholdning med samme forbruk. Likevel betaler bedriften om lag 3000 kr mindre i 1992 enn i 1991. Dette illustrerer for det første at det fortsatt er betydelig prisdiskriminering i kraftmarkedet og for det andre at markedet begynner å virke med lavere priser som resultat.

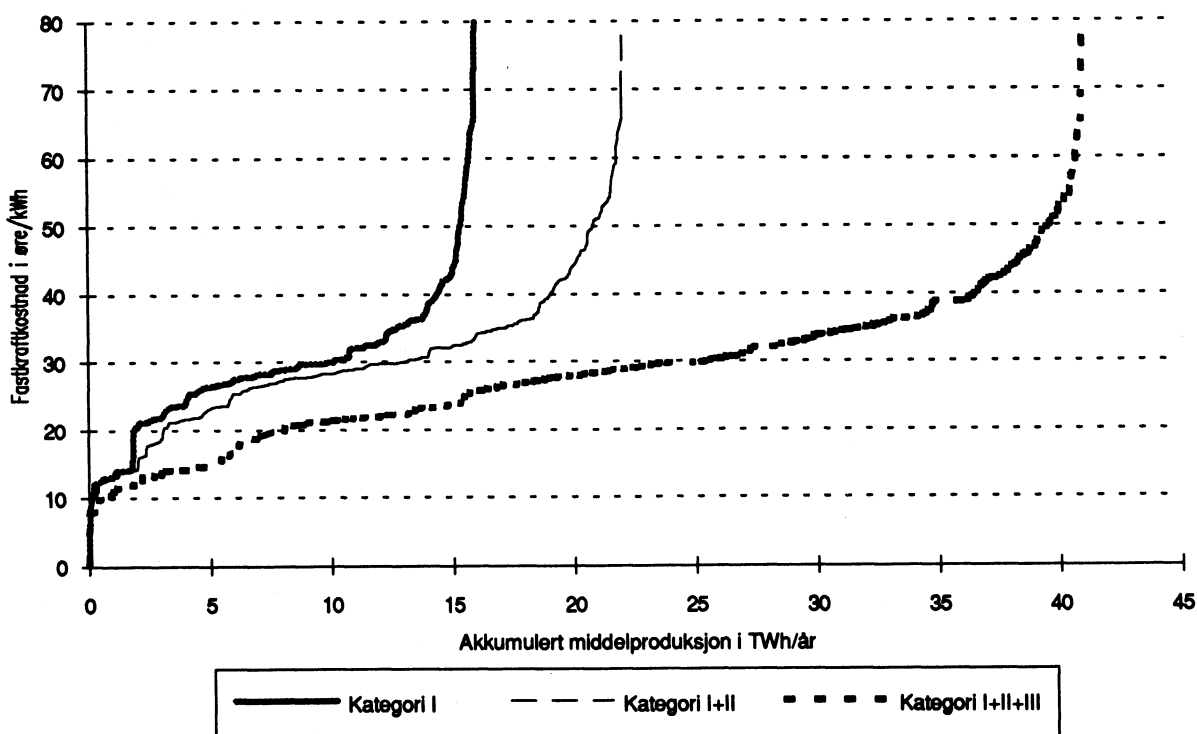
Også når det gjelder Oslo og Bergen er det fortsatt betydelig prisdiskriminering mellom mindre næringslivskunder og husholdninger. I Oslo betaler små næringslivskunder 13,6 øre mer pr. kWh enn en husholdningsabonnet. De større næringslivskundene benytter tariffen med effektledd. Her er variabelleddene lavere, men dette oppveies av effektleddet. Variabelledd kombinert med effektledd gir incentiv til å dekke toppforbruket om vinteren med annen energi, eventuelt tilfeldig kraft.

Brukere uten slike muligheter vil med gjennomsnittsforsbruk og gjennomsnittlig brukstid få om lag samme utlegg som ved bruk av tariffen uten effektledd.

4. Kraftmarkedet på lengre sikt

På lengre sikt kan krafttilgangen økes, det er fortsatt mange vassdrag som ikke er utbygget i Norge. Energiloven legger opp til at den enkelte produsent skal søke konsesjon for og iverksette utbygging av nye prosjekter når dette finnes lønnsomt. I et friere marked vil produsentene ikke lenger kunne velte kostnadene fra dyre prosjekter over på kundene. Det er i dag startet få nye utbyggingsprosjekter, noe som kan tyde på at potensielle utbyggere regner med at det tar flere år før markedsprisen på kraft kommer opp på et nivå som kan gjøre utbyggingsprosjekter lønnsomme. Det hefter betydelig usikkerhet til kostnadene ved kapasitetsutvidelse. Økt konkurranse i kraftmarkedet kan føre til at kraftutbyggerne blir mer kostnadseffektive og klarer å bygge ut prosjekter til lavere kostnad enn tidligere. Den nye markedssituasjonen kan også påvirke dimensjoneringen av det enkelte kraftverksprosjekt. Valget av utbyggingsløsning vil ofte være irreversibel. Det er derfor viktig at det er samsvar mellom bedriftsøkonomisk og samfunnsøkonomisk riktig dimensjonering. Myndighetenes signaler til markedsaktørene i form av lover, regler og

Figur 3. Langtidsgrensekostnad for fastkraft. Samlet plans kategori I, II og III.
TWh, øre pr. kWh, 1991-priser

skattlegging må formuleres slik at utbygger velger en samfunnsøkonomisk optimal utbyggingsløsning.

4.1 Tilgangen av ny vannkraft

Ved inngangen til 1992 var midlere års produksjonsevne i det norske vannkraftsystemet 108,6 TWh. Igangværende utbygging av Svartisen og Meråker-prosjektene vil føre til at produksjonskapasiteten i 1995 kommer opp i 110,5 TWh. I dag er det ikke fattet beslutninger om andre utbyggingsprosjekter. Figur 3 viser langtidsgrensekostnaden (rene økonomiske kostnader) for potensielle vannkraftprosjekter som er med i Samlet plan.

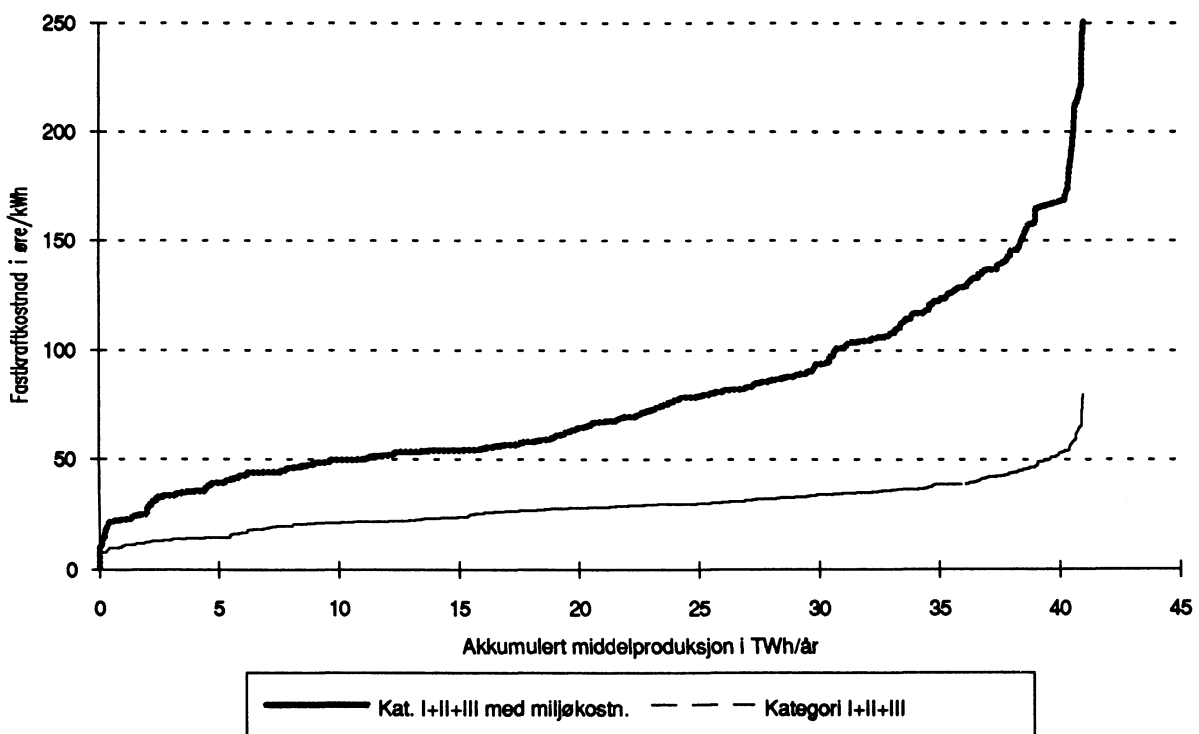
Kategori I inneholder prosjekter som det kan søkes om konsesjon for - i alt 16 TWh. Av dette er det bare 2 TWh som kan realiseres til en kostnad under 20 øre pr. kWh. Ytterligere 7 TWh vil bli lønnsomme dersom prisen referert kraftstasjon kommer opp i 30 øre pr. kWh. Kostnadskurven blir gradvis brattere etter at en har passert 10 TWh og de dyreste prosjektene har en kostnad på over 40-50 øre pr. kWh. Ved en pris på 30 øre pr. kWh er det det mulige bidraget av ny kraft fra Samlet plans kategori II bare ca. 2 TWh. Åpning for utbygging av prosjekter i kategori III flytter langtidsgrensekostnadskurven nedover. Med denne kostnadskurven vil 7,5 TWh være lønnsomme ved en pris på 20 øre pr. kWh. Med en pris på 30 øre pr. kWh vil

ytterligere 17,5 TWh bli lønnsomme. I NOU 1991:12A presenteres "Verneplan for vassdrag IV". Dersom Verneplan IV blir vedtatt, vil det redusere antall prosjekter i Samlet plan. Verneplan IV omfatter 7 TWh av prosjektene i Samlet plan og det er hovedsakelig prosjekter med en langtidsgrensekostnad på over 25 øre pr. kWh som berøres.

Opprustning og utvidelse

Mange av de eksisterende vannkraftverkene i Norge begynner å bli gamle. Ny viten om tekniske forhold medfører at det er mulig av foreta endringer innen produksjonssystemet som fører til en gevinst i form av økt produksjonskapasitet. I debatten blir ofte opprustning og utvidelse av kraftverk omtalt som om dette er et ekstra potensiale for ny kraft. Opprustnings- og utvidelsesprosjektene er imidlertid inkludert blant Samlet plans prosjekter og representerer således ikke noe ekstra potensiale for økt produksjon utover det som fremgår av figur 3. Av et samlet potensiale for opprustning og utvidelse (O/U) på 8,3 TWh befinner 4,5 TWh seg i Samlet plans kategori I og resten i kategori II og III. Prosjektene i kategori II og III er beheftet med betydelige miljøkostnader og skal gjennom en lang saksbehandling før de eventuelt kan realiseres. Av O/U-prosjektene i kategori I har halvparten en kostnad på over 30 øre pr. kWh. Bare 0,4 TWh kan realiseres til en kostnad under 20 øre pr. kWh.

Figur 4. Langtidsgrensekostnad for fastkraft med og uten miljøkostnader, Samlet plans kategori I, II og III. TWh, øre pr. kWh, 1991-priser

Miljøkostnader ved vannkraftutbygging

Samlet plan og konsesjonsbehandlingen av hvert enkelt utbyggingsprosjekt er myndighetenes redskap for å kunne ta hensyn til miljøkonsekvensene knyttet til det enkelte prosjekt. Dette representerer en kvantumsregulering der miljøkostnadene fremkommer implisitt. Ved å reservere et prosjekt fra utbygging setter myndighetene en pris på miljøkonsekvensene av prosjektet som overstiger differansen mellom markedsprisen på kraft og prosjektets tradisjonelle økonomiske kostnad. Carlsen, Strand og Wenstøp (1992) har utfra rangeringen av prosjektene innenfor Samlet plan estimert en modell som bestemmer den implisitte miljøkostnaden for hvert enkelt prosjekt. Et alternativ til kvantumsreguleringen av ny kraftutbygging er å implementere en miljøavgift på vannkraft. Avgiften må være prosjektspesifikk og kan formuleres som et kapitalbeløp utbygges pålegges å betale ved utbyggingsstart. Avgiften settes slik at den gjenspeiler den beregnede miljøkostnaden knyttet til hvert enkelt prosjekt. Avgiften vil, dersom den gis en slik form, være "sunk-cost" for produsenten. Den vil dermed ikke påvirke produsentens tilpasning når utbygging først har funnet sted. Bruk av kvantumsregulering eller avgift vil kun ha betydning for inntektsfordelingen mellom staten og kraftprodusentene. Figur 4 viser langtidsgrensekostnaden for ny vannkraft før og etter introduksjon av en miljøavgift.

Den beregnede implisitte miljøkostnaden i Samlet plan utgjør i gjennomsnitt mer enn 50 prosent av den totale kostnaden ved et prosjekt. Implementering av en slik miljøavgift fører til at bare 2 TWh av prosjektene i kategori I-III vil være lønnsomme å bygge ut ved en pris på 25 øre pr. kWh. Kommer kraftprisen opp i 50 øre pr. kWh vil det være lønnsomt å bygge ut nye 7,5 TWh.

4.2 Krafttap i linjenettet

Det foretas kontinuerlig investeringer både i hovednett og fordelingsnett med tanke på å bedre spenningsforholdene og redusere krafttapene. NVE opererer i dag med en tapsprosent for alminnelig forsyning på 12,5 prosent av levert kraftmengde. I 1973 var tapsprosenten 17,3 prosent. Fornyng av nettet trekker i retning av lavere tapsprosent, mens økt kapasitetsutnyttning i nettene vil trekke i motsatt retning. For hvert prosentpoeng tapsprosenten reduseres vil det bli frigjort i underkant av 1 TWh kraft. Med stigende markedspriser på kraft vil det gradvis bli mer lønnsomt med investeringer i nettet med tanke på å redusere krafttappet.

4.3 Varmekraft, sol- og vindenergi

Det er foreløpig stor usikkerhet knyttet til om gasskraftproduksjon vil bli aktuelt i Norge. Kostnade-

ne ved gasskraftproduksjon vil avhenge av utbyggingskostnader, prisen på gass levert gasskraftverket samt eventuell miljøavgift knyttet til brenning av naturgass. Drifts- og kapitalkostnader vil utgjøre om lag 10 øre pr. kWh. Dagens CO₂-avgift (tilsvarende 30 øre pr. liter mineralolje) utgjør rundt 6 øre pr. kWh gasskraft, mens en gasspris på 65 øre pr. Sm³ medfører en pris pr. kWh på 13 øre. Med dagens avgiftsnivå på CO₂ også for gasskraftanlegg og verdensmarkedspris for gass på lang sikt vil dermed produksjonskostnaden for gasskraft være i underkant av 30 øre pr. kWh.

Varmekraftproduksjon kan også finne sted ved bruk av biobrensel (ved, flis, skogsavfall, halm etc.). Varmekraftproduksjonen utgjør pr. i dag 0,5 TWh årlig. Ved en restriktiv utbyggingspolitikk for vannkraft som gir stigende elektrisitetspriser kan lønnsomheten i varmekraftproduksjonen bedres. Med dagens elektrisitetspriser ser det ikke ut til at nye varmekraftprosjekter er lønnsomme. Produksjon av elektrisitet ved hjelp av vind- eller solenergi er heller ikke lønnsomt i stor skala med dagens energipriser. I 1990 ble det satt i drift en vindmølle på Smøla. Beregnet årsproduksjon for denne vindmøllen er 680 MWh, mens investeringskostnaden var 2,7 millioner kroner. Med en levetid på 20 år utgjør dermed kapitalkostnadene om lag 40 øre pr. kWh. I tillegg kommer vedlikeholds- og andre driftskostnader.

4.4 Etterspørselsutviklingen for elektrisitet i Norge

Økonomisk vekst og prisutvikling på ulike energibærere påvirker den innenlandske etterspørselen etter elektrisitet. Økt aktivitetsnivå og vekst vil generelt bidra til etterspørselsvekst. Overtid vil nye elektrisitetsforbrukende produkter kunne komme til å gi økt etterspørsel. Etter som tiden går vil imidlertid også eldre forbruksgoder som komfyrer, kjøleskap etc. bli skiftet ut med nyere og mer effektivt utstyr. Boligstandarden vil også bli bedre ved vekst i økonomien. For eksempel vil bedre isolasjon i nye enn i eldre hus bidra til lavere etterspørsel etter elektrisitet.

Utviklingen i prisen på elektrisitet og andre energivarer vil også være viktige for etterspørselsutviklingen. Økte priser vil gi dyrere energi og medføre lavere etterspørsel. Vridninger mellom prisen på elektrisitet og andre energivarer vil kunne gi substitusjonseffekter ved at forbrukerne vrir sin etterspørsel i retning av de energivarer som har den mest moderate prisutviklingen.

Offentlig satsing på energioptimalisering

For tiden satses det på bevilgninger fra myndighetenes side (500 mill. kr. pr. år) til informasjons-

kampanjer og investeringer i ENØK-tiltak. Dessuten henstilles offentlige og private aktører om å satse på ENØK-prosjekter. Våren 1992 skal det legges fram en egen melding til Stortinget om myndighetenes satsing på energiøkonomisering.

Det kan stilles spørsmålsteget ved i hvilken grad det er formålstjenlig med en offentlig subsidiering av ENØK-tiltak. Et bedre fungerende kraftmarked vil gi flere brukere riktige signaler om markedsværdien av kraft. Det reduserer behovet for offentlige tiltak rettet mot ENØK. I utgangspunktet er det den enkelte etterspørter som best er i stand til å vurdere økonomien i egne prosjekter. Generelt gjelder her som ellers at tiltak ikke bør settes iverk med mindre de er samfunnsøkonomisk lønnsomme. Tilskudd til energiøkonomisering vil dersom de virker etter hensikten, føre til lavere energietterspørsel enn i en situasjon uten tilskudd til ENØK-tiltak. Redusert energietterspørsel vil medføre mindre bruk av både elektrisitet og fossile brensler.

Fortsatt overgang fra fossile energibærere til elektrisitet?

Tabell 5 viser innenlandsk forbruk av utvalgte energivarer i 1990.

Det samlede forbruket av fyringsparafin og fyringsolje tilsvarte ifølge foreløpig Energiregnskap om lag 6,8 TWh nyttiggjort energi i 1990. Det har i de seneste årene vært en stadig vridning av forbruket bort fra fyringsolje og fyringsparafin over til

elektrisitet. For en forbruker som har et oppvarmingsutstyr som gir mulighet til å benytte enten olje eller elektrisitet vil valget av energibærer skje etter sammenligning av variabelleddet i elektrisitetstakrifen og prisen på olje/parafin. Ved valg av oppvarmingssystem til en ny bolig eller et nytt bedriftsbygg vil utbygger vurdere:

- Investeringskostnaden knyttet til ulike oppvarmingssystemer.
- Driftskostnaden ved de ulike systemer, dvs. vedlikeholdsutgifter samt energiutgifter ved hvert enkelt system.
- Forventede priser på de ulike energivarer.

Kostnadene ved innstalling av nye oljeoppvarmingsanlegg er så høye at det neppe vil bli noen særlig økning i denne kapasiteten framover. Dessuten vil en del av den eksisterende kapasiteten forsvinne etterhvert som anleggenes levetid utløper. Forbrukere som allerede har et oppvarmingssystem vil løpende vurdere kostnadene ved utskifting av utstyret mot den besparelsen i brenselutgifter en fornyelse vil gi. For eksempel vil en huseier med oljefyrt sentralvarme kunne erstatte oljebrenneren med en elektrisitetsskolbe.

Tabell 6 viser realpriser på nyttiggjort energi ved bruk av parafin og fyringsolje.

Prisen på fyringsparafin var i 1992 om lag 39,5 øre pr. kWh nyttiggjort energi eksklusive merverdiavgift (virkningsgrad 70 prosent). Beregnet pris på fyringsolje var 35,5 øre pr. kWh nyttiggjort

TABELL 5: FORBRUK AV UTVALGTE ENERGIVARER I 1990. NYTTIGGJORT ENERGI. TWh.

	Konsum	Primær- næringer	Kraftint.ind.+ treforedling	Annen industri	Privat tj.yt.	Off. tj.yt.	Total
Ved	3,3	0,0	2,3	0,7	0,0	0,0	6,4
Fastkraft	27,8	1,2	35,2	7,5	9,9	7,2	88,7
Tilfeldig kraft	0,5	0,0	2,6	0,9	0,4	1,0	5,4
Fyringsparafin	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5
Fyringsolje	2,5	0,4	0,0	0,0	1,5	0,8	5,3
Tungolje	0,0	0,1	1,3	1,5	0,7	0,0	3,7

Kilde: Energiregnskapet

TABELL 6: PRISER PÅ PARAFIN OG FYRINGSOLJE. ØRE PR. KWH NYTTIGGJORT ENERGI, EKSKL. MVA. Januar. 1992-priser.

	1988	1989	1990	1991	1992
Parafin	33,0	29,0	36,2	46,5	39,5
Fyringsolje	29,1	25,4	32,2	41,8	35,5

Kilde: NVE (1992)

energi (virkningsgrad 75 prosent). Virkningsgradene vil avhenge av anleggenes alder og type. De refererte virkningsgradene er hentet fra NVE (1992). Disse prisene kan sammenlignes med variabelledet i elektrisitetstariffen. På grunn av Gulfkrisen var prisene på parafin og fyringsolje høye i januar 1991. Ser en bort fra dette spesialtilfellet ser en at det for Oslos vedkommende (jfr. tabell 3) først er i 1992 at elektrisitet absolutt sett har blitt billigere enn parafin/fyringsolje. I Bergen og Trondheim er prisene i 1992 om lag like for elektrisitet og parafin/fyringsolje.

Økende fokusering på klimaproblemer og forurensning forårsaket av fossile brenslere fører til forventninger om økte miljøavgifter på slike brenslere. Det vil trekke i retning av at energiforbruket vris i retning av elektrisitet. I forhold til et totalforbruk på over 100 TWh elektrisitet i Norge er imidlertid en teoretisk mulig overgang på 6,8 TWh fra fyringsolje og fyringsparafin relativt beskjeden. Med begrenset tilgang av nye kraftprosjekter vil en over tid måtte regne med en vekst også i elektrisitetsprisene. Behandlingen av kraftkontraktene med industrien og mulighetene for eksport og import av kraft, framtidige internasjonale klimaavtaler og utbyggings- og driftskostnader for ny kraftproduksjonskapasitet vil avgjøre hvor raskt elektrisitetsprisene vil stige.

Referanser:

- Bye T. og T.A. Johnsen (1990): "Smarte el-verk?". Sosialøkonomen nr. 11 1990.*
- Bye T. og T.A. Johnsen (1991a): "Effektivisering av kraftmarkedet". Rapporter 91/13, Statistisk sentralbyrå.*
- Bye T. og T.A. Johnsen (1991b): "Energilov, Statkraft og industrikontrakter". Sosialøkonomen nr. 7/8 1991.*
- Carlsen, A., J. Strand og F. Wenstøp (1991): "Beregninger av implisitte miljøkostnader ved utbygging av vannkraft". Sosialøkonomen nr. 10 1991.*
- Nordel (1991): "Årsberetning 1990". Nordel.*
- Norenergi (1991): "Tariffoversikt 1991". Rapport nr. 157/35. Norges energiverkforbund.*
- NVE (1992): "Korttidsstatistikken januar 1992". Norges vassdrags- og energiverk.*
- Statkraft (1991): "Årsberetning 1990". Statkraft.*
- St.prp. nr. 94 (1990-1991): "Bygging og drift av ny Skagerak-kabel". Olje- og Energidepartementet.*
- St.prp. nr. 100 (1990-1991): "Omorganisering av Statkraft". Olje- og Energidepartementet.*
- St.prp. nr. 104 (1990-1991): "Om fornyelser av Statkrafts industrikontrakter og vilkårene i kontraktene om foregrepne hjemfall m.v.". Olje- og Energidepartementet.*

Tabell - og diagramvedlegg

Innhold	Side
A. NASJONALREGNSKAP FOR NORGE ¹⁾	
Tabell A1 (1.1): Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Mill. kr	1*
Tabell A2 Bruttoproduksjon, vareinnsats, bruttoprodukt, faktorinntekt og driftsresultat. Mill.kr	1*
Tabell A3 (1.2): Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1990-priser. Mill.kr ..	2*
Tabell A4 (1.3): Bruttonasjonalprodukt etter inntektskomponenter. Mill. kr	3*
Tabell A5 (1.5): Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1990-priser. Mill.kr	4*
Tabell A6 (1.6): Produksjon og inntekt. Hovedrelasjoner. Mill. kr	5*
Tabell A7 (1.7): Faktorinntekt etter institusjonell sektor. Mill. kr	6*
Tabell A8 (1.8): Offentlig forvaltning. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr	6*
Tabell A9 (1.9): Finansinstitusjoner. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr	7*
Tabell A10 (1.10): Ikke-personlige foretak. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr	7*
Tabell A11 (1.11): Husholdninger. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr	8*
Tabell A12 (1.12): Utenriksregnskap. Sammendrag. Mill. kr	9*
Tabell A13 (1.13): Sparing etter institusjonell sektor. Mill. kr	10*
Tabell A14 (1.14): Hovedstørrelser. Kroner pr. innbygger	11*
Tabell A15 (1.15): Hovedtall for sysselsetting	11*
Tabell A16 (4.1): Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Volum- og prisendringer i prosent	12*
Tabell A17 (4.2): Bruttonasjonalprodukt etter næring. Volumendringer i prosent	13*
Tabell A18 (4.3): Privat konsum. Volum- og prisendringer i prosent	14*
Tabell A19 (4.5): Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Volum- og prisendringer i prosent	15*
Tabell A20 (4.6): Eksport av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent	16*
Tabell A21 (4.7): Import av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent	17*
Tabell A22 (5.2): Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1990-priser. Mill.kr	18*
Tabell A23 (5.4): Vareinnsats etter næring. Faste 1990-priser. Mill. kr	19*
Tabell A24 (5.13): Lønnskostnader etter næring. Mill. kr.	20*
Tabell A25 (6.1): Privat konsum. Mill. kr	21*
Tabell A26 (6.2): Privat konsum. Faste 1990-priser. Mill.kr	22*
Tabell A27 (6.9): Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Mill. kr	23*
Tabell A28 (6.10): Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Faste 1990-priser. Mill.kr	24*
Tabell A29 (6.13): Eksport av varer og tjenester. Mill. kr	25*
Tabell A30 (6.14): Eksport av varer og tjenester. Faste 1990-priser. Mill.kr	26*
Tabell A31 (6.15): Import av varer og tjenester. Mill. kr	27*
Tabell A32 (6.16): Import av varer og tjenester. Faste 1990-priser. Mill.kr	28*
Tabell A33 Sysselsetting etter næring. Lønnstakere og selvstendige	29*
Tabell A34 Sysselsetting etter næring. Lønnstakere	30*
Tabell A35 Lønnsvekst etter næring	31*

¹⁾ Tallene i parentes gir henvisning til tabellene i NOS NASJONALREGNSKAPSSSTATISTIKK 1989.

B. KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B1:	Olje- og gassproduksjon	32*
Tabell B2:	Produksjonsindeksen etter næring og anvendelse	32*
Tabell B3:	Industriproduksjon - produksjonsindeksen	32*
Tabell B4:	Ordretilgang - industri	33*
Tabell B5:	Ordreserver - industri	33*
Tabell B6:	Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning	34*
Tabell B7:	Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen	34*
Tabell B8:	Boligbygging	34*
Tabell B9:	Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks	35*
Tabell B10:	Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år	35*
Tabell B11:	Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen	35*
Tabell B12:	Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer	35*
Tabell B13:	Timefortjeneste	36*
Tabell B14:	Konsumprisindeksen	36*
Tabell B15:	Engrospriser	36*
Tabell B16:	Utenrikshandel - verditall	37*
Tabell B17:	Utenrikshandel - indekser	37*
Diagrammer		

Olje- og gassproduksjon	38*
Produksjonsindeksen	38*
Ordreindeksen - industri	39*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger	40*
Ordreindeksen - anleggsvirksomhet	40*
Arbeidsledighet og sysselsetting	41*
Antatte og utførte investeringer i industrien	41*
Detaljomsetning mv.	41*
Lønninger	41*
Konsum- og engrospriser	42*
Nominell rente på tre-måneders plasseringer	42*
Utenrikshandel	42*

C. NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

Tabell C1:	Bruttonasjonalprodukt	43*
Tabell C2:	Privat konsum	43*
Tabell C3:	Offentlig konsum	43*
Tabell C4:	Bruttoinvesteringer i fast realkapital	43*
Tabell C5:	Eksport av varer og tjenester	44*
Tabell C6:	Import av varer og tjenester	44*
Tabell C7:	Privat konsum	44*
Tabell C8:	Arbeidsledighet	44*

D. KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

Tabell D1:	Sverige	45*
Tabell D2:	Danmark	45*
Tabell D3:	Storbritannia	45*
Tabell D4:	Tyskland (vest)	45*
Tabell D5:	Frankrike	46*
Tabell D6:	USA	46*
Tabell D7:	Japan	46*

1*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A1 (1.1). Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	-----1990-----				-----1991-----			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Bruttonasjonalprodukt ..	661663	686730	158260	154478	165253	183672	168385	169911	172006	176427
Innenlandsk bruk av										
varer og tjenester	612567	627272	147664	149988	151167	163748	151154	153575	155978	166564
Konsum	476468	496005	109899	117751	118517	130301	116465	121074	123979	134488
Privat konsum	337330	348722	78669	82509	84698	91454	82383	84073	87440	94826
Spesifisert innen-										
landsk konsum	325138	338302	76375	79623	80751	88390	80343	82020	84461	91478
Konsum i utlandet,										
netto	12192	10420	2295	2886	3947	3064	2040	2053	2979	3348
Offentlig konsum	139139	147283	31230	35242	33820	38847	34081	37001	36539	39662
Statlig konsum	56092	58375	11270	14701	12856	17265	12566	14995	14109	16704
Sivilt	34070	36167	7599	8941	8258	9271	8444	9337	9384	9001
Forsvar	22022	22208	3671	5760	4598	7994	4122	5658	4726	7703
Kommunalt konsum	83047	88908	19960	20542	20963	21582	21515	22006	22429	22958
Bruttoinvestering	136098	131267	37765	32237	32649	33447	34690	32501	32000	32076
Bruttoinvestering i										
fast kapital	124620	126344	28816	31151	28975	35678	27869	32724	29924	35827
Næringsvirksomhet....	103197	102032	23888	26164	24110	29036	22737	27664	24079	27553
Oljevirkosomhet	16142	28671	3322	3819	4411	4591	3786	11203	7677	6004
Annen nærings-										
virksomhet	87055	73362	20566	22345	19699	24445	18951	16460	16402	21549
Offentlig forvaltning	21423	24312	4928	4987	4866	6642	5132	5060	5845	8274
Statlig	9339	11357	1944	2135	1911	3350	2163	2084	2603	4507
Kommunal	12083	12955	2984	2852	2955	3292	2969	2976	3242	3767
Lagerendring	11478	4922	8949	1086	3674	-2231	6820	-223	2075	-3750
Oljeplattformer										
under arbeid	14411	11705	4070	3590	3629	3123	3825	1293	2383	4204
Annen lagerendring og										
statistiske avvik ...	-2933	-6783	4879	-2503	45	-5354	2995	-1516	-308	-7954
Eksport	292760	308605	68864	67770	71056	85070	73506	80078	77205	77816
Råolje og naturgass ...	88540	96704	19433	16259	21044	31805	24065	24317	22621	25701
Eksport ellers	204220	211901	49432	51511	50013	53265	49441	55761	54584	52115
-Import	243664	249147	58269	63279	56970	65146	56275	63742	61177	67953

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrundning.

REVISJONER AV DE KVARTALSVISE NASJONALREGNSKAPSTALLENE

De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene kan bli endret for hvert nytt år som beregnes og publiseres. Dette skyldes hovedsakelig:

- i) Ny informasjon.
Det tas løpende inn ny informasjon om alle kvartalene i inneværende år. Særlig gjelder dette siste kvartal hvor datagrunnlaget er ufullstendig, og beregningene derfor i større grad er basert på anslag.
- ii) Skifte av basisår.
I det kvartalsvise nasjonalregnskapet skiftes basisåret en gang om året.
- iii) Avstemming mot årlig nasjonalregnskap.
Det kvartalsvise nasjonalregnskapet avstemmes mot de årlige nasjonalregnskapene etterhvert som disse publiseres. Denne avstemmingen medfører revisjoner av både sum 4 kvartaler og kvartalsmønsteret.
- iv) Metodeforbedringer.
Det arbeides kontinuerlig med å forbedre metodene som benyttes i beregningsopplegget.

2*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A2. Bruttoproduksjon, vareinnsats, bruttoprodukt, faktorinntekt og driftsresultat. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	-----1990-----				-----1991-----			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Bruttoproduksjon	1275807	1317111	306772	307325	313291	348419	320321	329753	324219	342819
Fastlands-Norge	1101452	1127499	266131	270189	272827	292305	273606	281665	277761	294468
Bruttonasjonalprodukt ..	661666	686732	158261	154479	165254	183673	168386	169912	172007	176428
Fastlands-Norge	548098	565288	132402	132415	139342	143940	138209	138651	143211	145219
Vareinnsats	614144	630379	148512	152847	148038	164747	151935	159842	152212	166391
Fastlands-Norge	553357	562211	133731	137775	133486	148366	135397	143015	134550	149249
Faktorinntekt	491842	512504	117571	112395	122790	139086	126676	127207	128516	130105
Fastlands-Norge	425141	440975	103639	102138	108533	110831	108781	108356	112261	111578
Driftsresultat	149299	156666	30753	28462	42808	47276	38383	38126	44509	35649
Fastlands-Norge	96888	99792	20269	21787	31757	23074	24091	22936	31678	21086

Tabell A3 (1.2). Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	-----1990-----				-----1991-----			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Bruttonasjonalprodukt ..	661665	673975	162331	160915	165515	172905	165490	166036	168681	173769
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	612570	609703	150161	150947	150354	161108	148818	149419	150521	160945
Konsum	476469	478774	112102	118446	117813	128107	113780	117149	119077	128768
Privat konsum	337330	336396	80031	82897	84289	90113	80409	81165	83962	90862
Spesifisert innen- landsk konsum	325137	326988	77616	79998	80424	87100	78465	79363	81338	87821
Konsum i utlandet, netto	12192	9408	2415	2900	3864	3013	1943	1801	2623	3040
Offentlig konsum	139139	142378	32071	35549	33525	37995	33371	35985	35115	37906
Statlig konsum	56092	56694	11588	14776	12719	17009	12422	14620	13581	16071
Sivilt	34070	34983	7825	8993	8159	9092	8321	9074	8995	8592
Forsvar	22022	21712	3763	5783	4560	7916	4101	5546	4586	7479
Kommunalt konsum	83047	85683	20482	20773	20805	20986	20949	21365	21535	21835
Bruttoinvestering	136101	130929	38059	32501	32541	33001	35038	32270	31445	32177
Bruttoinvestering i fast kapital	124623	125885	28864	31129	28916	35714	28148	32637	29318	35782
Næringsvirksomhet....	103200	101067	23946	26147	24053	29055	22890	27464	23358	27354
Oljevirkosomhet	16142	27210	3414	3810	4360	4559	3700	10710	6943	5858
Annen nærings- virksomhet	87058	73856	20532	22337	19693	24496	19190	16755	16415	21497
Offentlig forvaltning	21423	24819	4918	4982	4864	6658	5258	5173	5960	8428
Statlig	9339	11599	1940	2132	1910	3357	2215	2131	2660	4592
Kommunal	12084	13220	2979	2850	2954	3301	3042	3042	3300	3836
Lagerendring	11478	5044	9195	1372	3625	-2713	6890	-368	2127	-3605
Oljeplattformer under arbeid	14411	11521	4115	3641	3566	3089	3884	1272	2310	4056
Annen lagerendring og statistiske avvik ...	-2933	-6478	5080	-2269	59	-5802	3006	-1639	-183	-7661
Eksport	292759	311099	70596	73270	72400	76493	73888	80026	77571	79615
Råolje og naturgass ...	88540	103578	21514	21092	21262	24671	25372	26279	24483	27444
Eksport ellers	204219	207520	49082	52178	51138	51821	48516	53746	53088	52171
-Import	243664	246826	58426	63303	57240	64696	57216	63409	59411	66791

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

3*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A4. (1.3) Bruttonasjonalprodukt etter inntektskomponenter. Mill. kr

	1987	1988	1989	1990	1991
Bruttonasjonalprodukt	561 480	583 278	621 383	661 669	686 732
Næringsvirksomhet	475 851	491 348	523 541	557 520	575 023
Offentlig forvaltningsvirksomhet	85 629	91 930	97 841	104 149	111 710
- Kapitalslit	83 301	91 194	96 678	98 765	100 864
Næringsvirksomhet	78 456	85 839	91 000	92 809	94 637
Offentlig forvaltningsvirksomhet	4 845	5 355	5 678	5 956	6 227
= Nettonasjonalprodukt	478 179	492 084	524 705	562 904	585 868
Næringsvirksomhet	397 394	405 508	432 541	464 711	480 386
Offentlig forvaltningsvirksomhet	80 784	86 576	92 163	98 193	105 483
- Indirekte skatter	107 493	106 984	106 562	111 051	116 645
Næringsvirksomhet	107 430	106 912	106 489	110 976	116 569
Offentlig forvaltningsvirksomhet	63	72	73	75	76
+ Subsidiar	31 515	33 769	36 599	39 992	43 282
Næringsvirksomhet	31 515	33 769	36 599	39 992	43 282
Offentlig forvaltningsvirksomhet
= Faktorinntekt	402 201	418 869	454 741	491 845	512 504
Næringsvirksomhet	321 479	332 365	362 651	393 727	407 098
Offentlig forvaltningsvirksomhet	80 722	86 504	92 090	98 118	105 407
- Lønnskostnader	306 327	324 249	328 600	342 541	355 838
Lønn	261 747	275 431	279 810	291 753	302 981
Næringsvirksomhet	193 623	203 375	203 088	209 909	214 924
Offentlig forvaltningsvirksomhet	68 124	72 056	76 722	81 845	88 057
Arbeidsgiveravgift til folketrygden mv.	44 580	48 818	48 790	50 788	52 858
Næringsvirksomhet	31 982	34 370	33 422	34 515	35 508
Offentlig forvaltningsvirksomhet	12 598	14 448	15 368	16 274	17 350
= Driftsresultat	95 874	94 619	126 142	149 304	156 666
Næringsvirksomhet	95 874	94 619	126 142	149 304	156 666
Offentlig forvaltningsvirksomhet

4*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A5 (1.5). Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1990				1991			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Bruttonasjonalprodukt ..	661668	673978	162332	160915	165515	172906	165491	166036	168681	173769
Næringsvirksomhet	517614	525619	127980	124631	129904	135099	129976	129092	131940	134610
Primærnæringer	19306	18699	4057	1863	9764	3623	3924	1698	9510	3566
Jordbruk	11635	11002	1400	-189	8634	1790	1180	-351	8223	1950
Skogbruk	3987	3693	1724	1046	297	919	1657	965	254	817
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	3684	4003	932	1006	833	913	1086	1084	1034	799
Oljevirkosomhet	95171	106776	23691	23219	21649	26611	26724	26646	24809	28598
Råolje og naturgass	87208	97942	21675	21300	19844	24389	24489	24431	22808	26214
Rørtransport	7962	8834	2016	1919	1806	2222	2235	2215	2001	2383
Industri og bergverks- drift	92375	91466	23799	22960	21687	23929	23068	23732	21093	23573
Bergverksdrift	1787	1748	427	453	446	461	411	465	427	445
Industri	90588	89718	23372	22508	21241	23467	22657	23267	20666	23128
Skjermet industri	26826	27233	6516	6805	6498	7007	6623	7134	6475	7001
Utekonkurrerende industri	18983	18654	4900	4753	4615	4715	4840	4755	4428	4632
Hjemmekonkurrerende industri	44779	43830	11957	10949	10128	11745	11194	11378	9763	11496
Elektrisitetforsyning	25445	23287	7088	5863	5476	7018	7411	5523	4385	5968
Bygge- og anleggs- virkosomhet	27568	26652	6638	6771	6694	7465	6128	6322	6668	7535
Varehandel	64541	64464	15032	16065	15728	17716	14855	15882	15880	17847
Utenriks sjøfart og oljeboring	18397	18756	4449	4547	4675	4726	4781	4725	4675	4576
Utenriks sjøfart ...	16910	17160	4173	4240	4227	4271	4373	4325	4281	4181
Oljeboring	1487	1597	277	308	448	455	408	400	394	395
Samferdsel	40645	41454	9996	9986	10279	10384	9926	11105	10917	9506
Boligtjenester	32086	32415	7944	7998	8048	8096	8081	8098	8111	8125
Finansiell tjeneste- yting	29207	27360	7406	7201	7330	7270	6903	6847	6825	6785
Annen nærings- virkosomhet	72873	74290	17879	18157	18575	18261	18177	18515	19067	18531
Hotell- og restaurantdrift	8760	8958	1942	2205	2648	1965	1983	2208	2788	1979
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirkosomhet ...	31628	32195	7830	7869	7917	8013	8061	8061	8022	8051
Tjenesteyting ellers	32485	33137	8107	8084	8010	8283	8133	8246	8257	8500
Offentlig forvaltning ..	104149	107313	25503	26418	26042	26186	26444	27143	26606	27120
Statlig forvaltning ..	31674	32006	7514	8269	7926	7966	7772	8385	7787	8061
Sivilt	23163	23721	5520	6129	5819	5695	5746	6220	5802	5952
Forsvar	8511	8285	1994	2140	2106	2271	2025	2165	1985	2109
Kommunal forvaltning .	72475	75307	17989	18150	18116	18221	18672	18758	18819	19059
Korreksjonsposter	39905	41046	8850	9866	9569	11620	9071	9801	10135	12039
Påløpt merverdi- og investeringsavgift ...	57859	58074	13596	14162	14184	15917	13577	13981	14344	16172
Avgiftskorreksjoner ..	7246	7277	1674	1926	1735	1911	1616	1842	1900	1919
Frie banktjenester ...	-25200	-24305	-6421	-6222	-6350	-6208	-6123	-6023	-6108	-6052
MEMO:										
Fastlands-Norge	548100	548445	134192	133149	139191	141568	133986	134666	139198	140595
Skjermede næringer .	474880	476516	114252	114941	122872	122815	114798	116018	123293	122407
Utekonkurrerende næringer	20770	20402	5327	5206	5061	5176	5250	5220	4855	5076
Hjemmekonkurrerende næringer	52450	51527	14613	13001	11258	13577	13938	13428	11050	13112

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A6 (1.6). Produksjon og inntekt. Hovedrelasjoner. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	-----1990-----				-----1991-----			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Bruttonasjonalprodukt ..	661663	686730	158260	154478	165253	183672	168385	169911	172006	176427
-Renter, aksjeutbytte m.v. til utlandet, netto	17057	17504	6320	4982	2899	2856	8825	3719	1951	3009
Bruttonasjonalinntekt ..	644606	669226	151940	149496	162354	180816	159560	166192	170055	173418
-Kapitalslit	98764	100864	24828	24759	24655	24523	24996	25139	25286	25443
Nasjonalinntekt	545842	568362	127112	124738	137699	156293	134565	141053	144769	147975
-Stønader til utlandet, netto	8774	9553	1603	1540	1565	4066	1501	1781	1770	4501
Disponibel inntekt for Norge	537068	558809	125509	123198	136134	152227	133064	139272	142999	143474
-Konsum i alt	476468	496005	109899	117751	118517	130301	116465	121074	123979	134488
Sparing for Norge	60599	62803	15610	5447	17617	21925	16599	18198	19020	8986
MEMO:										
Disponibel realinntekt for Norge 2)	537071	541369	127873	124122	135409	149666	130791	135038	137380	138160
Sparerate	11.3	11.2	12.4	4.4	12.9	14.4	12.5	13.1	13.3	6.3

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

2) Deflatert med prisindeks (1990=100) for innenlandsk anvendelse ekskl. kapitalslit.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A7. (1.7) Faktorinntekt etter institusjonell sektor. Mill. kr

	1987	1988	1989	1990	1991
Faktorinntekt	402 201	418 869	454 741	491 845	512 504
Lønn	261 747	275 431	279 810	291 753	302 981
Husholdninger	261 307	274 991	279 340	291 273	302 501
Utlandet	440	440	470	480	480
Arbeidsgiveravgift til folketrygden mv.	44 580	48 818	48 790	50 788	52 858
Husholdninger	44 580	48 818	48 790	50 788	52 858
Driftsresultat	95 874	94 619	126 142	149 304	156 666
Husholdninger	47 273	51 508	52 198	57 458	59 321
Finansinstitusjoner	-7 866	-9 309	-8 174	-7 027	..
Offentlig eide banker	722	1 234	2 120	2 836	..
Private finansinstitusjoner	-8 588	-10 543	-10 293	-9 863	..
Ikke-personlige foretak	56 468	52 419	82 117	98 872	..
Private foretak	39 248	37 424	50 807	54 211	..
Offentlige foretak	17 220	14 995	31 310	44 661	..

Tabell A8. (1.8) Offentlig forvaltning. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr

	1987	1988	1989	1990	1991
Inntekter	317 454	331 980	345 314	375 801	382 151
Direkte skatter og trygdepremier	167 669	176 137	183 999	198 667	201 447
Indirekte skatter	107 493	106 984	106 562	111 051	116 645
Renteinntekter	39 935	43 149	45 980	48 569	49 587
Andre inntekter	2 358	5 711	8 773	17 515	14 472
- Utgifter	160 571	178 764	189 621	206 187	220 949
Subsidier	31 515	33 769	36 599	39 992	43 282
Renteutgifter	24 061	22 670	24 705	25 806	24 693
Stønader til private konsumenter	92 072	105 358	118 151	128 982	140 806
Stønader til utlandet	5 283	6 295	6 249	7 385	7 622
Andre utgifter	7 640	10 672	3 917	4 022	4 546
= Disponibel inntekt	156 883	153 216	155 693	169 615	161 202
- Offentlig konsum	116 045	122 237	130 998	139 139	147 283
= Sparing	40 838	30 979	24 695	30 476	13 919
Nettoinvestering i fast kapital	15 242	17 295	17 342	15 467	18 085
Rest: Nettofinansinvestering mv.	25 597	13 684	7 353	15 009	-4 166
Memo:					
Disponibel realinntekt i 1990-kr	178 836	166 598	162 120	169 615	155 829
Reell sparing i 1990-kr	46 553	33 685	25 715	30 476	13 455
Sparerate	26,0	20,2	15,9	18,0	8,6

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A9. (1.9) Finansinstitusjoner. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr

	1987	1988	1989	1990	1991
Inntekter	148 724	164 237	165 282	166 995	164 162
Driftsresultat	-7 866	-9 309	-8 174	-7 027	..
Renteinntekter	143 015	158 215	157 891	157 534	..
Andre inntekter	13 576	15 330	15 565	16 488	..
- Utgifter	131 107	151 155	156 288	157 260	149 132
Direkte skatter og trygdepremier	584	468	1 017	630	..
Renteutgifter	115 922	130 601	128 567	128 441	..
Andre utgifter	14 601	20 086	26 704	28 189	..
= Disponibel inntekt	17 617	13 082	8 995	9 735	15 030
= Sparing	17 617	13 082	8 995	9 735	15 030
Nettoinvestering i fast kapital	3 506	3 994	1 688	2 382	..
Rest: Nettofinansinvestering mv.	14 111	9 088	7 307	7 353	..

Tabell A10. (1.10) Ikke-personlige foretak. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr

	1987	1988	1989	1990	1991
Inntekter	102 927	109 243	136 473	147 597	153 859
Driftsresultat	56 468	52 419	82 117	98 872	..
Renteinntekter	23 243	29 113	31 270	27 696	..
Andre inntekter	23 216	27 711	23 086	21 029	..
- Utgifter	96 044	104 683	116 952	128 590	130 977
Direkte skatter og trygdepremier	18 297	15 342	22 034	30 372	..
Renteutgifter	56 031	67 757	73 687	70 843	..
Andre utgifter	21 716	21 584	21 231	27 375	..
= Disponibel inntekt	6 884	4 560	19 522	19 007	22 882
= Sparing	6 884	4 560	19 522	19 007	22 882
Nettoinvestering i fast kapital	35 895	42 721	46 021	5 956	..
Rest: Nettofinansinvestering mv.	-29 011	-38 161	-26 499	13 051	..

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A11. (1.11) Husholdninger. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr

	1987	1988	1989	1990	1991
Inntekter	487 687	529 432	545 335	576 233	603 719
Lønn	261 439	275 135	279 496	291 442	302 669
Arbeidsgiveravgift til folketrygden mv.	44 580	48 818	48 790	50 788	52 858
Driftsresultat	47 273	51 508	52 198	57 458	59 321
Renteinntekter	35 965	42 043	40 475	41 185	41 479
Stønader fra det offentlige	92 072	105 358	118 151	128 982	140 806
Stønader fra utlandet	1 515	1 787	1 832	2 034	2 396
Andre inntekter	4 844	4 783	4 393	4 343	4 192
- Utgifter	207 028	229 139	230 461	237 514	244 022
Direkte skatter og trygdepremier	148 788	160 327	160 948	167 665	173 210
Arbeidsgiveravgift til folketrygden mv.	44 580	48 818	48 790	50 788	52 858
Andre direkte skatter og trygdepremier	104 208	111 509	112 158	116 877	120 352
Renteutgifter	51 866	61 974	62 155	62 371	62 138
Andre utgifter	6 374	6 838	7 358	7 478	8 675
= Disponibel inntekt	280 659	300 294	314 873	338 719	359 697
- Privat konsum	298 054	307 499	311 955	337 331	348 722
= Sparing	-17 395	-7 205	2 919	1 388	10 975
Nettoinvestering i fast kapital	19 421	15 142	7 757	2 054	..
Rest: Nettofinansinvestering mv.	-36 816	-22 347	-4 838	-666	..
Memo:					
Disponibel realinntekt i 1990-kr	326 857	329 391	331 032	338 719	346 976
Reell sparing i 1990-kr	-20 259	-7 904	3 068	1 388	10 587
Sparerate	-6,2	-2,4	0,9	0,4	3,1

9*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A12. (1.12) Utenriksregnskap. Sammendrag. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1990				1991			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Driftsregnskap										
Eksport	292761	308607	68866	67771	71056	85070	73507	80078	77206	77817
Varer	215464	223237	50269	48492	51166	65536	54546	58045	53559	57087
Tjenester	77297	85370	18597	19278	19889	19533	18961	22033	23647	20730
Import	243663	249148	58269	63279	56970	65146	56275	63742	61177	67954
Varer	171731	170153	41901	44981	37707	47142	39710	44804	38691	46947
Tjenester	71932	78995	16368	18298	19262	18003	16565	18938	22486	21006
Eksportoverskudd	49098	59459	10597	4492	14086	19924	17232	16336	16028	9863
Renter og stønader										
Fra utlandet	27282	25894	7510	6824	6190	6758	6771	6208	6813	6102
Renter	22876	20758	6379	5684	5094	5718	5832	5039	5107	4780
Aksjeutbytte mv.	2371	2740	685	570	571	546	498	577	1092	574
Stønader	2034	2396	446	570	525	494	441	593	614	748
Til utlandet	53111	52951	15433	13346	10653	13680	17097	11708	10534	13611
Renter	35353	31624	10113	8854	8012	8375	9020	7225	7500	7879
Aksjeutbytte mv.	6950	9378	3271	2382	552	745	6135	2110	650	484
Stønader	10808	11949	2049	2110	2090	4560	1942	2374	2384	5249
Rente- og stønadsoverskudd	-25830	-27057	-7923	-6522	-4463	-6922	-10327	-5500	-3721	-7509
Overskudd på driftsregnskapet	23269	32403	2674	-2030	9623	13002	6906	10836	12308	2354
Netto endringer i fordringer og gjeld ikke forårsaket av transaksjoner mv.										
Tildelte spesielle trekkrettigheter i IMF	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto omvurderinger av fordringer og gjeld pga. valutakursendringer	14988	-7729	3511	1821	6116	3538	-5726	-13254	4670	6582
Norges Banks fordringer på utlandet	-3242	4216	-1502	-555	-536	-649	2193	4516	-1041	-1452
Andre bankinnskudd og kortsiktig lånegjeld	7305	-5131	719	730	3727	2129	-3239	-6276	2014	2370
Langsiktig lånegjeld	19839	-10181	5340	2696	6988	4813	-8820	-20063	7419	11283
Lån til utlandet	-8913	3366	-1045	-1050	-4063	-2755	4140	8568	-3723	-5619
Fordringer og gjeld ellers
Andre omvurderinger ...	1008	2808	-620	-1	16	1613	706	381	620	1101
Nedgang i Norges nettogjeld.....	39265	27482	5565	-210	15755	18154	1885	-2038	17598	10037
Kapitalregnskap										
Netto inngang, langsiktige kapitaltransaksjoner.....	-5654	3581	-6142	-1204	-987	2679	4122	-561	-1147	1167
Netto inngang, kjente kortsiktige kapitaltransaksjoner.....	856	-34872	7705	8785	-5846	-9787	-2969	-8923	-17083	-5898
Netto inngang, andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske avvik.....	-18471	-1112	-4237	-5551	-2789	-5894	-8058	-1352	5922	2377
Netto kapitaltransaksjoner i alt.....	-23269	-32403	-2674	2030	-9623	-13002	-6906	-10836	-12308	-2354
Netto endringer i fordringer og gjeld forårsaket av valutakursendringer mv.....	-15996	4921	-2891	-1820	-6133	-5152	5021	12874	-5290	-7683
Oppgang i Norges nettogjeld.....	-39265	-27482	-5565	210	-15755	-18154	-1885	2038	-17598	-10037

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

10*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A13. (1.13) Sparing etter institusjonell sektor. Mill. kr

	1987	1988	1989	1990	1991
Sparing	47 944	41 416	56 130	60 605	62 803
Offentlig sparing	50 519	36 400	37 168	40 900	35 539
Offentlig forvaltning	40 838	30 979	24 695	30 476	13 919
Offentlig eide banker	8 351	3 756	-1 301	-3 273	3 490
Offentlige foretak	1 330	1 665	13 774	13 697	18 131
Privat sparing	-2 575	5 016	18 963	19 706	27 266
Private finansinstitusjoner	9 266	9 326	10 296	13 008	11 540
Private ikke-personlige foretak	5 554	2 895	5 748	5 310	4 751
Husholdninger	-17 395	-7 205	2 919	1 388	10 975
- Bruttoinvestering i fast kapital	157 363	170 345	169 485	124 624	126 344
Offentlig sektor	65 836	66 454	67 970	44 964	..
Offentlig forvaltning	20 087	22 650	23 020	21 423	24 312
Offentlig eide banker	455	145	181	224	..
Offentlige foretak	45 294	43 659	44 769	23 317	..
Privat sektor	91 527	103 891	101 516	79 660	..
Private finansinstitusjoner	4 595	5 639	3 379	4 109	..
Private ikke-personlige foretak	45 711	59 909	66 916	50 189	..
Husholdninger	41 221	38 344	31 221	25 362	..
+ Kapitalslit	83 301	91 194	96 678	98 765	100 864
Offentlig sektor	24 997	28 143	30 867	31 868	..
Offentlig forvaltning	4 845	5 355	5 678	5 956	6 227
Offentlig eide banker	127	141	143	147	..
Offentlige foretak	20 026	22 648	25 046	25 765	..
Privat sektor	58 303	63 051	65 811	66 897	..
Private finansinstitusjoner	1 418	1 650	1 729	1 804	..
Private ikke-personlige foretak	35 085	38 200	40 618	41 785	..
Husholdninger	21 800	23 202	23 464	23 308	..
= Restberegnete poster for:					
Nettofinansinvestering pluss					
lagerendring	-26 118	-37 735	-16 678	34 745	37 323
Offentlig sektor	9 680	-1 910	65	27 804	..
Offentlig forvaltning	25 597	13 684	7 353	15 009	-4 166
Offentlig eide banker	8 023	3 752	-1 339	-3 350	..
Offentlige foretak	-23 939	-19 346	-5 949	16 145	..
Privat sektor	-35 800	-35 825	-16 742	6 943	..
Private finansinstitusjoner	6 089	5 336	8 646	10 703	..
Private ikke-personlige foretak	-5 072	-18 814	-20 550	-3 094	..
Husholdninger	-36 816	-22 347	-4 838	-666	..

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A14. (1.14) Hovedstørrelser. Kroner pr. innbygger

	1987	1988	1989	1990	1991
Bruttonasjonalprodukt	134 101	138 579	147 003	156 017	161 129
Bruttonasjonalinntekt	131 820	135 361	142 782	151 996	157 022
Nasjonalinntekt	111 925	113 695	119 911	128 707	133 356
Disponibel inntekt for Norge	110 352	111 939	118 070	126 639	131 114
Disponibel inntekt for husholdninger	67 031	71 343	74 491	79 868	84 396
Privat konsum	71 186	73 058	73 800	79 540	81 821
Memo:					
Middelfolkemengde, 1000 personer	4 187	4 209	4 227	4 241	4 262

Tabell A15. (1.15) Hovedtall for sysselsetting.

	1987	1988	1989	1990	1991
Utførte timeverk, millioner	3 037,0	3 024,6	2 940,5	2 905,0	2 862,4
Lønnstakere	2 589,8	2 576,2	2 508,0	2 493,3	2 466,3
Selvstendige	447,2	448,5	432,6	411,7	396,1
Menn	1 956,2	1 936,0	1 878,3	1 852,0	..
Kvinner	1 080,7	1 088,7	1 062,2	1 053,0	..
Sysselsatte normalårsverk, 1000	1 848,3	1 838,6	1 793,8	1 777,8	1 755,6
Lønnstakere	1 645,2	1 635,5	1 595,5	1 589,7	1 574,5
Selvstendige	203,1	203,1	198,2	188,1	181,1
Menn	1 138,9	1 126,1	1 096,2	1 083,3	..
Kvinner	709,4	712,5	697,6	694,6	..
Sysselsatte personer, 1000	2 133,2	2 117,1	2 067,3	2 053,3	2 032,5
Lønnstakere	1 897,8	1 884,6	1 841,0	1 836,6	1 823,7
Selvstendige	235,4	232,5	226,3	216,7	208,9
Menn	1 195,5	1 181,3	1 151,3	1 139,8	..
Kvinner	937,7	935,8	916,0	913,6	..

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A16 (4.1). Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Volum- og prisendringer i prosent

	1991* -----1991-----				1991* -----1991-----					
	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.		
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før				B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før					
Bruttonasjonalprodukt ..	1.9	1.9	3.2	1.9	0.5	1.9	4.4	6.6	2.1	-4.4
Innenlandsk bruk av										
varer og tjenester	-0.5	-0.9	-1.0	0.1	-0.1	2.9	3.3	3.4	3.1	1.8
Konsum	0.5	1.5	-1.1	1.1	0.5	3.6	4.4	4.0	3.5	2.7
Privat konsum	-0.3	0.5	-2.1	-0.4	0.8	3.7	4.2	4.1	3.6	2.8
Spesifisert innen-										
landsk konsum	0.6	1.1	-0.8	1.1	0.8	3.5	4.1	3.8	3.4	2.6
Konsum i utlandet,										
netto	-22.8	-19.5	-37.9	-32.1	0.9	10.8	10.5	14.5	11.2	8.3
Offentlig konsum	2.3	4.1	1.2	4.7	-0.2	3.4	4.9	3.7	3.1	2.3
Statlig konsum	1.1	7.2	-1.1	6.8	-5.5	3.0	4.0	3.1	2.8	2.4
Sivilt	2.7	6.3	0.9	10.2	-5.5	3.4	4.5	3.5	3.1	2.7
Forsvar	-1.4	9.0	-4.1	0.6	-5.5	2.3	3.0	2.4	2.2	2.0
Kommunalt konsum	3.2	2.3	2.8	3.5	4.0	3.8	5.4	4.2	3.4	2.2
Bruttoinvestering	-3.8	-7.9	-0.7	-3.4	-2.5	0.3	-0.2	1.5	1.4	-1.6
Bruttoinvestering i										
fast kapital	1.0	-2.5	4.8	1.4	0.2	0.4	-0.8	0.2	1.9	0.2
Næringsvirksomhet....	-2.1	-4.4	5.0	-2.9	-5.9	1.0	-0.4	0.7	2.8	0.8
Oljevirkosomhet	68.6	8.4	181.1	59.3	28.5	5.4	5.2	4.4	9.3	1.8
Annen nærings-										
virksomhet	-15.2	-6.5	-25.0	-16.6	-12.2	-0.7	-1.4	-1.8	-0.1	0.5
Offentlig forvaltning	15.9	6.9	3.8	22.5	26.6	-2.0	-2.6	-2.3	-2.0	-1.6
Statlig	24.2	14.2	-0.1	39.3	36.8	-2.1	-2.6	-2.3	-2.2	-1.6
Kommunal	9.4	2.1	6.7	11.7	16.2	-2.0	-2.6	-2.2	-1.8	-1.5
Lagerendring
Oljeplattformer										
under arbeid
Annen lagerendring og										
statistiske avvik
Eksport	6.3	4.7	9.2	7.1	4.1	-0.8	2.0	8.2	1.4	-12.1
Råolje og naturgass ...	17.0	17.9	24.6	15.1	11.2	-6.6	5.0	20.0	-6.6	-27.4
Eksport ellers	1.6	-1.2	3.0	3.8	0.7	2.1	1.2	5.1	5.1	-2.8
-Import	1.3	-2.1	0.2	3.8	3.2	0.9	-1.4	0.6	3.5	1.0

Tabell A17 (4.2). Bruttonasjonalprodukt etter næring. Volum-
endringer i prosent

	1991*	-----1991-----			
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					
Bruttonasjonalprodukt ..	1.9	1.9	3.2	1.9	0.5
Næringsvirksomhet	1.5	1.6	3.6	1.6	-0.4
Primærnæringer	-3.1	-3.3	-8.8	-2.6	-1.6
Jordbruk	-5.4	-15.7	85.6	-4.8	8.9
Skogbruk	-7.4	-3.9	-7.7	-14.6	-11.2
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	8.7	16.6	7.8	24.1	-12.5
Oljevirkksomhet	12.2	12.8	14.8	14.6	7.5
Råolje og naturgass	12.3	13.0	14.7	14.9	7.5
Rørtransport	11.0	10.9	15.4	10.8	7.3
Industri og bergverks- drift	-1.0	-3.1	3.4	-2.7	-1.5
Bergverksdrift	-2.2	-3.8	2.7	-4.2	-3.6
Industri	-1.0	-3.1	3.4	-2.7	-1.4
Skjermet industri	1.5	1.7	4.8	-0.4	-0.1
Utekonkurrerende industri	-1.7	-1.2	0.0	-4.0	-1.8
Hjemmekonkurrerende industri	-2.1	-6.4	3.9	-3.6	-2.1
Elektrisitetsforsyning	-8.5	4.5	-5.8	-19.9	-15.0
Bygge- og anleggs- virksomhet	-3.3	-7.7	-6.6	-0.4	0.9
Varehandel	-0.1	-1.2	-1.1	1.0	0.7
Utenriks sjøfart og oljeboring	2.0	7.4	3.9	-0.0	-3.2
Utenriks sjøfart ...	1.5	4.8	2.0	1.3	-2.1
Oljeboring	7.3	47.5	30.0	-12.1	-13.2
Samferdsel	2.0	-0.7	11.2	6.2	-8.5
Boligtjenester	1.0	1.7	1.2	0.8	0.4
Finansiell tjeneste- yting	-6.3	-6.8	-4.9	-6.9	-6.7
Annen nærings- virksomhet	1.9	1.7	2.0	2.6	1.5
Hotell- og restaurantdrift	2.3	2.1	0.1	5.3	0.7
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirkksomhet ...	1.8	2.9	2.4	1.3	0.5
Tjenesteyting ellers	2.0	0.3	2.0	3.1	2.6
Offentlig forvaltning ..	3.0	3.7	2.7	2.2	3.6
Statlig forvaltning ..	1.0	3.4	1.4	-1.7	1.2
Sivilt	2.4	4.1	1.5	-0.3	4.5
Forsvar	-2.7	1.6	1.2	-5.8	-7.1
Kommunal forvaltning .	3.9	3.8	3.4	3.9	4.6
Korreksjonsposter	2.9	2.5	-0.7	5.9	3.6
Påløpt merverdi- og investeringsavgift ...	0.4	-0.1	-1.3	1.1	1.6
Avgiftskorreksjoner ..	0.4	-3.5	-4.3	9.5	0.4
Frie banktjenester ...	-3.6	-4.6	-3.2	-3.8	-2.5
MEMO:					
Fastlands-Norge	0.1	-0.2	1.1	0.0	-0.7
Skjermede næringer .	0.3	0.5	0.9	0.3	-0.3
Utekonkurrerende næringer	-1.8	-1.4	0.3	-4.1	-1.9
Hjemmekonkurrerende næringer	-1.8	-4.6	3.3	-1.8	-3.4

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A18 (4.3). Privat konsum. Volum- og prisendringer i prosent

	1991* -----1991-----				1991* -----1991-----					
	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.		
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før				B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før					
Privat konsum	-0.3	0.5	-2.1	-0.4	0.8	3.7	4.2	4.1	3.6	2.8
Spesifisert innen-										
landsk konsum	0.6	1.1	-0.8	1.1	0.8	3.5	4.1	3.8	3.4	2.6
Matvarer	0.7	3.1	-2.1	1.4	0.6	1.8	1.7	1.5	2.1	2.1
Drikkevarer og										
tobakk	0.7	3.5	-7.0	4.9	2.2	7.1	7.5	7.2	6.7	6.9
Klær og skotøy	2.2	3.7	1.0	1.2	2.8	2.5	2.7	2.5	2.1	2.7
Bolig, lys og bren-										
sel	1.8	4.8	3.5	-0.4	-0.6	4.4	5.3	4.9	4.3	3.1
Møbler og hushold-										
ningsartikler	-0.9	-3.5	-0.8	-1.1	1.4	2.2	3.0	2.3	2.5	1.4
Helsepleie	4.3	0.5	2.9	7.3	6.7	5.3	9.3	8.4	1.8	1.9
Transport, post- og										
teletjenester	-3.3	-6.2	-3.4	-1.8	-1.8	2.5	2.4	3.5	3.7	0.5
Fritidssysler og ut-										
danning	-1.5	-1.6	-2.4	-0.7	-1.2	3.8	4.5	3.7	3.6	3.7
Andre varer og tje-										
nester	2.3	2.0	0.1	4.0	3.0	3.7	4.4	4.1	3.7	2.6
Korreksjonsposter.....	-22.8	-19.5	-37.9	-32.1	0.9	10.8	10.5	14.5	11.2	8.3
Nordmenns konsum i										
utlandet	-8.6	-16.0	-16.7	-8.5	6.8	7.4	7.7	8.6	7.0	6.0
Utlendingers konsum										
i Norge	7.9	-12.0	5.9	16.6	15.6	4.6	4.7	5.0	4.8	3.1

Tabell A19 (4.5). Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Volum- og prisendringer i prosent

	1991*	1991				1991*	1991			
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
		A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før				B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Bruttoinvestering i fast kapital	1.0	-2.5	4.8	1.4	0.2	0.4	-0.8	0.2	1.9	0.2
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg 1)	-4.9	-11.0	-5.8	-3.7	0.4	-2.9	-2.8	-2.9	-2.6	-3.1
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljleting, olje- og gasserørledning	69.2	-14.2	119.6	122.5	52.2	7.4	9.7	6.4	10.3	1.7
Skip og båter	-47.5	1.7	-106.8	-132.7	79.2	3.4	1.1	31.1	-36.0	8.6
Fly, biler mv. og rullende materiell ...	8.5	1.6	-6.1	9.2	29.9	2.1	2.1	3.4	-1.5	3.5
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	-2.3	114.0	314.5	-48.5	-72.0	3.0	-0.1	3.4	12.5	2.6
Maskiner, redskap og inventar ellers	5.2	8.8	2.1	6.7	4.1	1.0	-1.9	0.4	1.4	3.0
Næringsvirksomhet	-2.1	-4.4	5.0	-2.9	-5.9	1.0	-0.4	0.7	2.8	0.8
Primærnæringer	-11.7	-22.3	-7.1	-6.7	-15.2	-0.8	-2.8	-1.3	-0.9	1.5
Jordbruk	-9.3	-8.0	-9.0	-9.7	-10.1	-0.6	-2.2	-1.0	-0.8	1.2
Skogbruk	-16.0	-16.1	-16.0	-16.0	-16.0	-2.1	-2.2	-2.7	-2.0	-0.9
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	-18.9	-53.7	14.2	23.0	-34.9	-0.7	-4.4	-1.4	-0.5	3.9
Oljevirkosmhet	68.6	8.4	181.1	59.3	28.5	5.4	5.2	4.4	9.3	1.8
Råolje og naturgass	46.7	17.1	138.7	8.9	31.0	4.5	5.1	3.7	8.7	1.8
Rørtransport	443.0	-88.3	680.2	5694.8	-11.2	9.2	9.3	6.0	9.8	1.2
Industri og bergverksdrift	6.0	16.3	17.1	10.1	-11.3	-0.6	-2.1	-0.9	-0.5	0.8
Bergverksdrift	-23.2	-43.2	-10.1	14.3	-40.0	-0.4	-2.2	-1.0	-0.2	1.1
Industri	6.8	18.5	18.0	10.0	-10.5	-0.6	-2.1	-0.9	-0.5	0.8
Skjermet industri	-2.8	-8.0	-5.0	-8.4	6.2	-0.2	-1.9	-0.2	-0.3	1.0
Utekonkurrerende industri	25.4	55.9	51.8	37.3	-17.2	-1.3	-2.3	-1.9	-1.2	-0.1
Hjemmekonkurrerende industri	-3.9	7.6	1.7	-4.3	-15.0	0.0	-2.0	-0.1	0.3	1.5
Elektrisitetforsyning	3.3	-16.7	-3.3	-2.8	28.1	-1.0	-2.4	-1.5	-0.8	-0.2
Bygge- og anleggsvirksomhet	-3.4	-9.6	-4.9	-1.9	2.0	-0.4	-1.9	-0.4	-0.4	0.9
Varehandel	-0.1	-6.9	2.5	1.0	2.7	0.5	-0.7	1.7	-1.6	2.3
Utenriks sjøfart og oljeboring	-62.5	19.9	-111.7	-132.9	-43.5	3.6	1.0	19.2	-20.3	3.1
Utenriks sjøfart ...	-49.0	7.2	-112.0	-154.2	92.2	3.6	1.2	18.5	-24.2	8.4
Oljeboring	-94.3	-106.5	312.7	-110.2	-92.1	5.0	-12.5	8.0	-6.2	0.5
Samferdsel	12.1	8.6	2.2	11.2	24.4	0.8	0.1	1.1	-0.2	1.7
Boligtjenester	-25.4	-24.5	-25.0	-26.6	-25.7	-2.8	-2.8	-2.9	-2.6	-3.0
Finansiell tjenesteyting	-5.7	-8.0	-5.3	-5.6	-3.7	0.1	-0.9	0.1	0.2	0.9
Annen næringsvirksomhet	-23.4	-27.6	-23.9	-22.3	-19.0	-2.9	-3.4	-2.9	-2.6	-2.6
Hotell- og restaurantdrift	3.3	-4.6	3.6	6.7	6.8	0.6	-1.4	1.4	-0.3	2.5
Utleie av forretningsbygg	-31.8	-35.0	-33.1	-31.2	-26.9	-4.3	-4.0	-4.5	-4.1	-4.8
Vannforsyning	0.5	0.4	0.8	0.5	0.3	-2.7	-2.7	-2.8	-2.5	-2.9
Tjenesteyting ellers	-3.2	-6.6	-2.3	-1.8	-2.1	0.7	-1.8	0.7	0.8	2.9
Offentlig forvaltning ..	15.9	6.9	3.8	22.5	26.6	-2.0	-2.6	-2.3	-2.0	-1.6
Statlig	24.2	14.2	-0.1	39.3	36.8	-2.1	-2.6	-2.3	-2.2	-1.6
Kommunal	9.4	2.1	6.7	11.7	16.2	-2.0	-2.6	-2.2	-1.8	-1.5
MEMO:										
Fastlands-Norge	-2.1	-6.6	-4.4	-0.7	2.6	-1.2	-2.1	-1.3	-1.3	-0.4
Skjermede næringer .	-3.3	-9.3	-8.1	-3.0	6.2	-1.3	-2.1	-1.4	-1.5	-0.6
Utekonkurrerende næringer	21.9	45.8	47.1	36.0	-18.7	-1.3	-2.3	-1.8	-1.2	-0.1
Hjemmekonkurrerende næringer	-6.7	-5.0	0.7	-2.9	-17.2	-0.2	-2.4	-0.6	-0.0	1.6

1) Inkl. endring i husdyrbestand.

Tabell A20 (4.6). Eksport av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent

	1991*	-----1991-----				1991*	-----1991-----			
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Eksport i alt	6.3	4.7	9.2	7.1	4.1	-0.8	2.0	8.2	1.4	-12.1
Varer	7.0	6.2	10.6	7.1	4.4	-3.2	2.2	8.2	-2.3	-16.6
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	17.0	17.9	24.6	15.1	11.2	-6.6	5.0	20.0	-6.6	-27.4
Skip, nybygde	60.0	113.6	15.5	167.4	6.2	2.1	-0.0	3.1	1.6	3.4
Skip, eldre	26.6	-46.7	13.3	39.4	116.3	-2.1	-0.8	1.7	-7.0	3.7
Oljeplattformer og moduler, nybygde	7.1	115.7	-36.8	97.4	-62.0	1.9	1.0	1.7	1.9	3.7
Oljeplattformer, eldre
Direkte eksport ved oljevirkosmhet	-20.6	1.3	-55.0	-12.5	-1.2	6.5	7.0	6.7	10.0	2.9
Andre varer	-3.0	-1.0	0.3	-5.7	-5.7	-0.4	1.1	3.0	1.6	-6.7
Produkter fra jordbruk, skog- bruk og fiske	0.2	-5.9	-9.4	11.3	4.9	-3.3	2.5	-3.6	-6.6	-4.8
Bergverksprodukter	-4.8	10.8	0.7	7.6	-33.2	-1.0	-2.5	3.9	-5.1	1.6
Industriprodukter .	-2.5	-1.0	1.2	-5.8	-4.7	-0.5	1.1	2.7	1.7	-7.1
Nærings- og nytelsesmidler ..	12.2	21.1	26.2	-2.7	7.7	6.3	5.2	7.1	6.5	6.7
Grafiske pro- dukter	13.7	15.4	12.5	9.6	16.6	5.3	6.7	5.7	4.6	4.5
Treforedlings- produkter	-0.2	0.9	-5.3	1.7	2.3	-3.5	-3.6	-2.6	-3.0	-4.6
Kjemiske råvarer	-1.8	-1.2	5.3	-4.7	-6.8	-0.4	1.4	1.8	4.7	-9.4
Raffinerte olje- produkter	-11.8	-5.8	2.4	-13.3	-35.3	-0.7	13.1	17.1	4.5	-29.9
Metaller	-0.8	-3.8	-0.2	-1.6	2.4	-7.7	-8.4	-5.4	-5.2	-11.8
Tekstil- og bekleddingsvarer	4.6	4.7	4.3	4.0	5.4	1.0	-4.9	4.4	2.0	2.5
Trevarer, møbler og innredninger .	-2.1	-13.0	-1.2	4.2	2.7	1.3	7.9	4.1	1.3	-6.8
Kjemiske og mineralske pro- dukter	0.2	-6.4	7.0	5.2	-4.0	2.1	9.7	7.2	2.9	-8.6
Andre verksted- produkter	-10.5	-1.7	-9.8	-18.2	-11.7	3.8	1.8	4.2	6.8	2.4
Elektrisk kraft ...	-63.2	-5.5	-44.9	-82.5	-82.6	74.8	13.4	101.0	132.8	68.0
Tjenester	4.1	0.4	5.3	7.3	3.1	6.1	1.6	8.5	10.8	2.9
Brutto frakter ved skipsfart	3.3	5.4	3.1	6.5	-1.8	7.0	-0.5	10.5	15.4	2.6
Brutto inntekter ved oljeboring	112.3	176.6	136.2	45.1	142.7	11.9	32.2	9.6	13.6	1.0
Direkte eksport ved annen oljevirkosm- het	6.4	10.1	17.2	3.7	-3.1	8.2	3.2	11.7	15.3	4.7
Eksport av rør- tjenester	3.0	0.0	20.0	-14.2	6.0	20.0	0.6	30.4	48.7	10.6
Utlendingers konsum i Norge	7.9	-12.0	5.9	16.6	15.6	4.6	4.7	5.0	4.8	3.1
Andre tjenester	1.1	-10.5	6.6	1.9	6.0	3.3	4.6	3.3	2.7	2.6

17*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A21 (4.7). Import av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent

	1991*	-----1991-----				1991*	-----1991-----				
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	
		A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Import i alt	1.3	-2.1	0.2	3.8	3.2	0.9	-1.4	0.6	3.5	1.0	
Varer	-0.7	-2.2	-0.7	0.9	-0.6	-0.2	-3.1	0.3	1.7	0.2	
Skip, nybygde og eldre	-20.3	-16.1	-69.4	-27.2	102.5	-0.4	0.6	-0.6	-3.0	6.8	
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	-25.0	514.7	792.6	-35.1	-77.3	-5.3	-16.4	-2.6	11.0	0.7	
Direkte import ved oljevirkosmhet	285.9	87.6	681.9	818.4	-51.5	12.5	3.1	11.6	15.2	4.6	
Andre varer	-0.0	-2.8	2.3	-0.1	0.4	-0.4	-3.2	0.4	1.0	0.1	
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	0.6	-3.6	5.9	0.2	0.4	2.0	1.2	0.9	2.7	3.4	
Bergverksprodukter	2.5	33.3	11.8	-47.5	13.0	-8.7	-18.6	18.2	-17.9	-27.7	
Industriprodukter	-6.2	-20.5	-12.2	11.3	2.8	-2.6	-2.9	-0.6	-6.2	-1.4	
Nærings- og nytelsesmidler .	-0.2	-2.6	2.2	-0.2	-0.3	-0.4	-3.3	0.1	1.2	0.5	
Grafiske produkter	3.5	-0.9	8.6	11.2	-3.8	2.6	3.4	1.1	1.6	4.3	
Treforedlingsprodukter	5.7	2.3	3.8	5.0	10.9	2.0	5.1	3.0	6.9	-5.6	
Kjemiske råvarer	2.0	-0.5	10.3	3.0	-3.8	0.3	-0.4	-1.1	1.0	1.9	
Raffinerte oljeprodukter	-2.5	5.8	-5.3	1.1	-10.9	-6.2	-12.8	0.8	-4.7	-6.9	
Metaller	-11.1	-12.4	-1.0	-9.1	-20.1	-6.1	15.9	2.8	-1.9	-27.6	
Tekstil- og bekledningsvarer	-0.7	-6.3	6.9	-7.2	4.1	-6.2	-17.7	-3.1	-1.6	-1.8	
Trevarer, møbler og innredninger	2.1	-3.1	0.6	7.1	4.2	0.2	-0.4	0.2	0.7	0.0	
Kjemiske og mineralske produkter	4.2	-6.1	10.4	3.4	8.9	2.6	4.3	1.7	5.4	-0.4	
Andre verkstedprodukter	3.4	2.7	8.9	3.1	-0.8	-0.3	-5.5	-0.9	0.2	4.7	
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	-23.9	-15.9	-31.0	-33.9	-13.5	3.2	2.8	3.1	4.8	2.6	
Elektrisk kraft ..	824.6	5.6	154.1	1665.2	1449.3	-4.1	7.4	11.8	-0.4	-20.1	
Tjenester	6.0	-1.9	2.4	9.4	13.5	3.6	3.1	1.1	6.8	2.8	
Brutto utgifter ved skipsfart	3.3	4.7	1.9	8.3	-1.7	-1.2	-0.4	-8.5	5.2	-0.3	
Brutto utgifter ved oljeboring	69.1	115.8	129.4	53.6	9.5	8.8	3.4	12.0	15.6	5.0	
Direkte import ved annen oljevirkosmhet	69.7	0.1	113.8	131.5	28.0	11.0	7.8	10.4	15.9	3.0	
Nordmenns konsum i utlandet	-8.3	-15.3	-16.1	-8.3	6.4	7.4	7.7	8.6	7.0	6.1	
Andre tjenester	13.8	-2.3	-1.9	15.3	44.0	3.6	3.4	3.7	3.5	3.1	

18*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A22 (5.2). Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	-----1990-----				-----1991-----			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Bruttoproduksjon	1275808	1291998	312410	315421	313117	334860	316293	323128	316447	336130
Næringsvirksomhet	1053068	1063417	260563	259475	259111	273919	262928	266668	260120	273701
Primærnæringer	43436	43361	9007	9995	15797	8638	9205	10033	15964	8158
Jordbruk	28064	27400	4284	5847	13025	4907	4111	5752	12658	4879
Skogbruk	4643	4301	2008	1219	346	1071	1930	1124	295	951
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	10730	11661	2715	2929	2426	2660	3164	3157	3011	2328
Oljevirkosmhet	122900	137903	30588	29988	27958	34365	34511	34411	32049	36932
Råolje og naturgass	113762	127764	28275	27786	25886	31815	31945	31869	29753	34196
Rørtransport	9138	10139	2314	2203	2072	2550	2566	2542	2296	2735
Industri og bergverks- drift	324166	322800	83056	81017	76665	83429	81627	84268	74194	82711
Bergverksdrift	4447	4349	1063	1127	1109	1148	1023	1157	1062	1107
Industri	319719	318451	81993	79890	75555	82282	80604	83110	73132	81605
Skjermet industri	96467	98615	23253	24576	23458	25180	23847	26426	23184	25159
Utekonkurrerende industri	82020	80344	20956	20684	20007	20374	21111	20576	18749	19908
Hjemmekonkurrerende industri	141232	139491	37784	34630	32090	36728	35646	36109	31199	36537
Elektrisitetsforsyning	52702	48233	14681	12143	11342	14535	15349	11439	9083	12362
Bygge- og anleggs- virkosmhet	80364	77694	19352	19738	19513	21762	17862	18430	19437	21965
Varehandel	103934	103810	24208	25871	25328	28529	23921	25576	25573	28740
Utenriks sjøfart og oljeboring	51455	53115	12384	12836	13017	13218	13294	13401	13570	12850
Utenriks sjøfart ...	48271	49697	11792	12178	12058	12244	12421	12545	12727	12004
Oljeboring	3184	3418	592	658	959	974	873	856	843	846
Samferdsel	72378	74604	17486	17719	18140	19032	17358	18726	18707	19813
Boligtjenester	41627	42054	10306	10376	10441	10503	10484	10506	10524	10540
Finansiell tjeneste- yting	44155	41679	11197	10886	11081	10991	10516	10431	10397	10336
Annen nærings- virkosmhet	115952	118166	28300	28906	29830	28916	28801	29448	30623	29294
Hotell- og restaurantdrift	18461	18877	4093	4647	5581	4140	4179	4652	5876	4171
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirkosmhet ...	52824	53772	13078	13142	13222	13383	13463	13463	13399	13447
Tjenesteyting ellers	44666	45516	11129	11117	11027	11393	11160	11333	11348	11676
Offentlig forvaltning ..	157638	163230	36577	39859	38087	43114	38171	40637	40084	44338
Statlig forvaltning ..	61740	62712	12853	16006	14150	18730	13483	15748	14957	18525
Sivilt	38130	39429	8661	9938	9159	10372	9186	9986	9896	10361
Forsvar	23610	23284	4192	6069	4992	8358	4297	5762	5060	8164
Kommunal forvaltning .	95898	100517	23724	23852	23937	24384	24688	24889	25127	25813
Korreksjonsposter	65102	65351	15269	16087	15919	17827	15194	15824	16243	18091
Påløpt merverdi- og investeringsavgift ...	57859	58074	13596	14162	14184	15917	13577	13981	14344	16172
Avgiftskorreksjoner ..	7243	7277	1673	1925	1735	1910	1616	1842	1900	1919
MEMO:										
Fastlands-Norge	1101454	1100981	269438	272597	272142	287277	268488	275316	270828	286349
Skjermede næringer .	858382	860835	204912	212010	216163	225297	205613	213193	216511	225517
Utekonkurrerende næringer	86467	84694	22019	21811	21117	21521	22134	21733	19811	21015
Hjemmekonkurrerende næringer	156604	155452	42507	38777	34862	40458	40740	40390	34505	39816

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A23 (5.4). Vareinnsats etter næring. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	-----1990-----				-----1991-----			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Vareinnsats	614142	618020	150079	154507	147602	161955	150802	157092	147766	162361
Næringsvirksomhet	535453	537798	132583	134844	129207	138820	132952	137575	128180	139091
Primærnæringer	24130	24662	4950	8132	6034	5015	5281	8335	6454	4592
Jordbruk	16429	16398	2884	6037	4392	3117	2930	6103	4435	2929
Skogbruk	656	607	284	172	49	151	273	159	42	134
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	7046	7657	1783	1923	1593	1747	2078	2073	1977	1529
Oljevirkomhet	27729	31126	6897	6769	6309	7754	7787	7766	7240	8334
Råolje og naturgass	26553	29822	6600	6486	6042	7426	7456	7439	6945	7982
Rørtransport	1176	1305	298	284	267	328	330	327	295	352
Industri og bergverks- drift	231791	231334	59257	58056	54977	59500	58559	60535	53101	59139
Bergverksdrift	2660	2602	636	674	664	687	612	692	635	662
Industri	229131	228733	58621	57382	54314	58814	57947	59843	52466	58477
Skjermet industri	69641	71382	16738	17771	16960	18173	17223	19292	16709	18159
Utekonkurrerende industri	63037	61690	16056	15930	15392	15658	16272	15821	14321	15277
Hjemmekonkurrerende industri	96453	95661	25827	23681	21962	24983	24452	24731	21437	25041
Elektrisitetsforsyning	27256	24945	7593	6280	5866	7518	7938	5916	4698	6393
Bygge- og anleggs- virkomhet	52796	51042	12713	12967	12819	14297	11735	12108	12769	14430
Varehandel	39393	39346	9175	9805	9600	10813	9067	9694	9693	10893
Utenriks sjøfart og oljeboring	33057	34358	7935	8288	8342	8492	8514	8676	8896	8273
Utenriks sjøfart ...	31361	32537	7619	7938	7831	7973	8048	8220	8446	7823
Oljeboring	1696	1821	316	351	511	519	465	456	449	451
Samferdsel	31733	33150	7491	7733	7861	8648	7432	7621	7790	10307
Boligtjenester	9541	9639	2362	2378	2393	2407	2403	2408	2412	2416
Finansiell tjeneste- yting	14947	14320	3790	3685	3751	3721	3613	3584	3572	3551
Annen nærings- virkomhet	43079	43876	10420	10749	11255	10655	10624	10933	11555	10763
Hotell- og restaurantdrift	9701	9920	2151	2442	2933	2176	2196	2445	3088	2192
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirkomhet ...	21196	21577	5248	5273	5306	5370	5402	5402	5376	5396
Tjenesteyting ellers	12182	12379	3022	3034	3017	3109	3026	3086	3091	3175
Offentlig forvaltning ..	53488	55917	11075	13441	12046	16927	11727	13493	13478	17218
Statlig forvaltning ..	30066	30707	5340	7738	6224	10764	5711	7362	7169	10464
Sivilt	14967	15708	3142	3809	3339	4677	3439	3765	4094	4409
Forsvar	15099	14999	2198	3929	2885	6087	2272	3597	3075	6055
Kommunal forvaltning .	23423	25210	5735	5703	5821	6164	6016	6131	6308	6754
Korreksjonsposter	25200	24305	6421	6222	6350	6208	6123	6023	6108	6052
Frie banktjenester ...	25200	24305	6421	6222	6350	6208	6123	6023	6108	6052
MEMO:										
Fastlands-Norge	553356	552536	135247	139449	132951	145709	134502	140650	131630	145754
Skjermede næringer .	383504	384319	90661	97069	93291	102483	90815	97175	93219	103110
Utekonkurrerende næringer	65697	64291	16692	16604	16056	16345	16884	16513	14956	15939
Hjemmekonkurrerende næringer	104155	103925	27893	25776	23604	26881	26803	26962	23456	26704

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A24. (5.13) Lønnskostnader etter næring. Mill. kr

	1987	1988	1989	1990	1991
Lønnskostnader	306 327	324 249	328 600	342 541	355 838
Næringsvirksomhet	225 605	237 745	236 509	244 423	250 432
Primærnæringer	2 439	2 496	2 536	2 544	2 597
Jordbruk	555	582	602	600	624
Skogbruk	1 083	1 021	1 008	971	1 010
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	801	892	925	973	963
Oljevirksomhet	6 626	7 051	7 625	7 996	8 235
Råolje og naturgass	6 509	6 952	7 541	7 907	8 143
Rørtransport	117	99	84	89	92
Industri og bergverksdrift	61 993	62 946	61 463	63 591	64 032
Bergverksdrift	1 191	1 202	1 187	1 297	1 370
Industri	60 802	61 744	60 276	62 294	62 662
Skjermet industri	15 716	16 528	16 758	17 097	17 320
Utekonkurrerende industri	9 444	9 787	9 967	10 395	10 578
Hjemmekonkurrerende industri	35 642	35 429	33 552	34 801	34 764
Elektrisitetsforsyning	4 076	4 300	4 499	4 713	4 796
Bygge- og anleggsvirksomhet	26 887	28 872	26 336	25 767	25 152
Varehandel	39 701	42 631	43 488	45 044	46 468
Utenriks sjøfart og oljeboring	4 574	4 704	5 577	6 293	6 419
Utenriks sjøfart	3 705	3 597	4 574	5 294	5 342
Oljeboring	869	1 107	1 003	1 000	1 078
Samferdsel	27 213	28 342	28 209	28 824	30 000
Boligtjenester	312	337	345	363	384
Finansiell tjenesteyting	13 120	14 445	14 373	14 768	15 086
Annen næringsvirksomhet	38 665	41 623	42 059	44 520	47 263
Hotell- og restaurantdrift	7 055	7 525	7 676	8 092	8 594
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	13 792	15 436	15 625	16 365	17 369
Tjenesteyting ellers	17 819	18 663	18 758	20 064	21 300
Offentlig forvaltningsvirksomhet	80 722	86 504	92 090	98 118	105 407
Statlig forvaltningsvirksomhet	24 780	26 346	28 025	30 124	31 565
Kommunal forvaltningsvirksomhet	55 942	60 158	64 066	67 994	73 842
Memo:					
Fastlands-Norge	295 127	312 495	315 398	328 252	341 184
Skjermede næringer	246 967	264 165	268 759	279 815	292 499
Utekonkurrerende næringer	10 635	10 988	11 154	11 693	11 948
Hjemmekonkurrerende næringer	37 526	37 342	35 485	36 745	36 737

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A25 (6.1). Privat konsum. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	-----1990-----				-----1991-----			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Privat konsum	337331	348723	78670	82509	84698	91455	82384	84073	87440	94826
Spesifisert innen-										
landsk konsum	325139	338303	76375	79623	80751	88390	80343	82020	84461	91478
Matvarer	61754	63327	14152	15432	15295	16876	14831	15343	15826	17327
Drikkevarer og										
tobakk	22965	24761	4818	6056	5618	6473	5361	6039	6286	7075
Klær og skotøy	25150	26333	5238	6161	6033	7718	5574	6380	6235	8144
Bolig, lys og bren-										
sel	63215	67191	16477	14780	14599	17358	18173	16047	15177	17793
Møbler og hushold-										
ningsartikler	23335	23644	5472	5328	5688	6847	5437	5408	5761	7037
Helsepleie.....	15464	16980	3897	3715	3780	4072	4278	4145	4129	4428
Transport, post- og										
teletjenester	43263	42897	10444	10951	10897	10972	10028	10949	11093	10828
Fritidssysler og ut-										
danning	29393	30076	6710	7232	7446	8006	6896	7318	7660	8202
Andre varer og tje-										
nester	40599	43092	9167	9969	11395	10069	9763	10391	12294	10644
Korreksjonsposter.....	12192	10420	2295	2886	3947	3064	2040	2053	2979	3348
Nordmenns konsum i										
utlandet	22643	22219	4345	5571	7587	5140	3930	5039	7427	5823
Utlendingers konsum										
i Norge	-10451	-11799	-2050	-2685	-3641	-2076	-1890	-2986	-4448	-2475

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A26 (6.2). Privat konsum. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	-----1990-----				-----1991-----			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Privat konsum	337331	336398	80032	82898	84289	90113	80409	81165	83962	90862
Spesifisert innen-										
landsk konsum	325139	326989	77616	79998	80425	87100	78466	79364	81339	87822
Matvarer	61754	62181	14315	15487	15165	16788	14753	15167	15372	16890
Drikkevarer og										
tobakk	22965	23128	4859	6071	5594	6441	5030	5646	5866	6586
Klær og skotøy	25150	25695	5433	6108	6113	7496	5633	6169	6189	7704
Bolig, lys og bren-										
sel	63215	64381	16752	14834	14552	17077	17548	15354	14499	16979
Møbler og hushold-										
ningsartikler	23335	23126	5534	5329	5692	6781	5339	5288	5627	6873
Helsepleie.....	15464	16124	4072	3837	3644	3911	4092	3948	3909	4174
Transport, post- og										
teletjenester	43263	41843	10524	11054	10938	10748	9868	10678	10742	10556
Fritidssystemer og ut-										
danning	29393	28962	6807	7232	7406	7949	6697	7056	7356	7853
Andre varer og tje-										
nester	40599	41549	9320	10046	11321	9911	9506	10056	11778	10208
Korreksjonsposter.....	12192	9408	2415	2900	3864	3013	1943	1801	2623	3040
Nordmenns konsum i										
utlandet	22643	20687	4501	5609	7491	5043	3779	4670	6852	5387
Utlendingers konsum										
i Norge	-10451	-11279	-2086	-2709	-3627	-2030	-1836	-2869	-4228	-2347

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrundning.

23*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A27 (6.9). Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1990				1991			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Bruttoinvestering i fast kapital	124620	126344	28816	31150	28975	35678	27869	32724	29924	35827
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg 2)	60926	56269	15043	14742	14938	16203	13015	13487	14006	15761
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljefleting, olje- og gasserledning	9829	17858	2287	2468	2301	2774	2152	5766	5647	4292
Skip og båter	9388	5095	3176	4119	871	1222	3267	-368	-182	2378
Fly, biler mv. og rullende materiell ...	8601	9526	2025	2273	2100	2204	2099	2206	2258	2962
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	9184	9243	583	1194	2570	4837	1247	5116	1490	1389
Maskiner, redskap og inventar ellers	26691	28353	5701	6356	6196	8439	6087	6517	6705	9044
Næringsvirksomhet	103198	102033	23888	26164	24110	29036	22737	27664	24079	27553
Primærnæringer	5006	4385	915	1536	1369	1186	691	1408	1266	1020
Jordbruk	3590	3236	585	1102	1047	856	527	992	937	779
Skogbruk	568	467	50	238	165	116	41	194	136	96
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	848	683	280	197	158	214	124	221	193	145
Oljevirksomhet	16142	28671	3322	3819	4411	4591	3786	11203	7677	6004
Råolje og naturgass	15251	23385	3047	3516	4372	4316	3751	8699	5177	5757
Rørtransport	891	5286	275	303	39	275	35	2504	2500	247
Industri og bergverksdrift	14697	15488	2885	3514	3503	4794	3286	4079	3837	4286
Bergverksdrift	400	306	100	101	74	125	55	90	85	76
Industri	14296	15182	2785	3413	3429	4669	3231	3989	3752	4211
Skjermet industri	3631	3524	791	862	812	1167	714	817	742	1251
Utekonkurrerende industri	5097	6307	884	1224	1257	1732	1346	1823	1705	1433
Hjemmekonkurrerende industri	5569	5351	1110	1328	1360	1770	1171	1349	1305	1527
Elektrisitetforsyning	5960	6094	1265	1412	1524	1759	1028	1346	1470	2250
Bygge- og anleggsvirksomhet	2272	2187	544	538	585	606	483	509	572	623
Varehandel	4731	4750	1157	1163	1152	1259	1069	1213	1144	1323
Utenriks sjøfart og oljeboring	12483	4846	2634	3944	1461	4444	3188	-551	-382	2592
Utenriks sjøfart ...	8752	4621	2923	3941	771	1117	3171	-562	-317	2329
Oljeboring	3730	225	-290	3	690	3327	17	11	-66	263
Samferdsel	10233	11561	2533	2442	2376	2881	2756	2523	2638	3643
Bolitjenester	18895	13696	5111	4682	4593	4509	3754	3411	3282	3248
Finansiell tjenesteyting	4264	4025	1096	1060	1068	1041	1000	1004	1010	1011
Annen næringsvirksomhet	8515	6330	2426	2053	2068	1968	1696	1517	1565	1552
Hotell- og restaurantdrift	191	199	44	48	56	44	41	51	60	48
Utleie av forretningsbygg	6147	4008	1842	1464	1469	1374	1149	934	969	956
Vannforsyning	660	645	163	164	163	170	159	161	159	166
Tjenesteyting ellers	1516	1478	378	378	381	380	346	371	377	383
Offentlig forvaltning ..	21423	24312	4928	4987	4866	6642	5132	5061	5845	8274
Statlig	9339	11357	1944	2135	1911	3350	2163	2084	2603	4507
Kommunal	12083	12955	2984	2852	2955	3292	2969	2976	3242	3767
MEMO:										
Fastlands-Norge	95995	92827	22861	23388	23103	26643	20895	22072	22629	27231
Skjermede næringer .	83514	79713	20437	20301	20089	22686	18158	18394	19206	23955
Utekonkurrerende næringer	5497	6613	984	1325	1331	1857	1402	1913	1790	1508
Hjemmekonkurrerende næringer	6985	6501	1439	1762	1683	2100	1335	1764	1634	1768

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
2) Inkl. endring i husdyrbestand.

24*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A28 (6.10). Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1990				1991			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Bruttoinvestering i fast kapital	124623	125885	28864	31129	28916	35714	28148	32637	29318	35782
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg 2)	60926	57931	15006	14738	14948	16234	13355	13890	14396	16291
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljefleting, olje- og gasserørledning	9829	16633	2365	2442	2271	2752	2029	5362	5053	4189
Skip og båter	9391	4931	3136	4085	883	1287	3190	-278	-288	2308
Fly, biler mv. og rullende materiell ...	8601	9330	2059	2330	2039	2174	2092	2188	2227	2823
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	9184	8975	597	1211	2595	4780	1279	5020	1338	1338
Maskiner, redskap og inventar ellers	26691	28085	5701	6323	6180	8487	6204	6455	6593	8833
Næringsvirksomhet	103201	101067	23946	26147	24053	29055	22890	27465	23358	27354
Primærnæringer	5007	4421	910	1533	1368	1196	707	1423	1277	1013
Jordbruk	3590	3256	585	1100	1045	860	538	1001	944	773
Skogbruk	568	477	50	238	165	116	42	200	139	97
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	848	688	275	195	158	220	127	223	194	143
Oljevirkosomhet	16142	27210	3414	3810	4360	4559	3700	10710	6943	5858
Råolje og naturgass	15251	22370	3131	3511	4321	4288	3667	8381	4706	5617
Rørtransport	891	4840	283	299	39	272	33	2329	2237	241
Industri og bergverksdrift	14696	15578	2883	3508	3493	4812	3354	4109	3846	4269
Bergverksdrift	400	307	100	101	74	125	57	91	85	75
Industri	14296	15271	2783	3407	3419	4687	3297	4019	3761	4194
Skjermet industri	3631	3530	790	862	808	1171	727	819	740	1243
Utekonkurrerende industri	5097	6392	883	1220	1255	1739	1376	1852	1723	1441
Hjemmekonkurrerende industri	5569	5350	1109	1326	1356	1777	1194	1348	1298	1510
Elektrisitetforsyning	5960	6157	1263	1410	1523	1765	1052	1364	1481	2261
Bygge- og anleggsvirksomhet	2272	2195	544	538	582	608	492	512	571	620
Varehandel	4731	4725	1164	1180	1128	1260	1083	1210	1138	1294
Utenriks sjøfart og oljeboring	12486	4678	2598	3912	1518	4458	3115	-458	-499	2520
Utenriks sjøfart ...	8755	4464	2888	3909	782	1177	3096	-470	-424	2262
Oljeboring	3730	214	-290	3	736	3281	19	12	-75	258
Samferdsel	10233	11470	2555	2463	2352	2863	2775	2518	2616	3560
Boligtjenester	18895	14093	5098	4681	4597	4519	3851	3512	3373	3357
Finansiell tjenesteyting	4264	4021	1096	1059	1066	1043	1009	1002	1006	1004
Annen næringsvirksomhet	8515	6519	2421	2053	2067	1974	1752	1563	1606	1598
Hotell- og restaurantdrift	192	198	44	49	55	44	42	50	59	47
Utleie av forretningsbygg	6147	4190	1836	1463	1470	1378	1194	979	1011	1006
Vannforsyning	660	663	163	164	163	170	163	165	164	171
Tjenesteyting ellers	1516	1468	378	377	378	382	353	369	372	374
Offentlig forvaltning ..	21423	24819	4918	4982	4864	6659	5258	5173	5960	8428
Statlig	9339	11599	1940	2133	1910	3357	2215	2131	2660	4592
Kommunal	12084	13220	2979	2850	2954	3301	3042	3042	3300	3836
MEMO:										
Fastlands-Norge	95996	93998	22852	23407	23039	26697	21333	22386	22874	27405
Skjermede næringer .	83514	80784	20435	20328	20030	22720	18537	18673	19435	24139
Utekonkurrerende næringer	5497	6699	983	1321	1329	1864	1433	1942	1808	1516
Hjemmekonkurrerende næringer	6985	6515	1434	1759	1679	2113	1363	1771	1630	1750

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
2) Inkl. endring i husdyrbestand.

Tabell A29 (6.13). Eksport av varer og tjenester. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	-----1990-----				-----1991-----			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Eksport i alt	292761	308607	68865	67770	71057	85070	73506	80079	77205	77816
Varer	215464	223236	50268	48492	51167	65537	54546	58046	53558	57087
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	88540	96704	19433	16259	21044	31805	24065	24317	22621	25701
Skip, nybygde	3249	5310	518	908	692	1132	1107	1081	1881	1242
Skip, eldre	6842	8473	1416	2601	1699	1127	748	2996	2203	2526
Oljeplattformer og moduler, nybygde	29	32	4	1	8	16	8	1	16	6
Oljeplattformer, eldre	395	266	316	0	0	79	0	0	266	0
Direkte eksport ved oljevirkosomhet	129	109	11	39	40	40	12	19	39	41
Andre varer	116279	112342	28570	28685	27685	31339	28606	29632	26533	27571
Produkter fra jordbruk, skog- bruk og fiske	4955	4797	1138	1259	1098	1460	1096	1101	1142	1458
Bergverksprodukter	2270	2137	521	538	554	657	563	563	565	446
Industriprodukter .	108065	104772	26740	26661	25786	28878	26763	27717	24725	25567
Nærings- og nytellesmidler ..	11462	13671	2448	2616	2949	3449	3116	3536	3055	3963
Grafiske pro- dukter	273	327	64	62	68	79	79	74	78	96
Treforedlings- produkter	9488	9144	2472	2449	2330	2236	2404	2259	2298	2183
Kjemiske råvarer	10072	9853	2547	2559	2367	2600	2553	2741	2363	2196
Raffinerte olje- produkter	11133	9752	2855	2307	2735	3236	3041	2764	2478	1468
Metaller	26297	24063	6846	6767	6266	6418	6035	6388	5845	5795
Tekstil- og bekleddingsvarer	1662	1756	416	405	387	454	414	442	410	490
Trevarer, møbler og innredninger .	3232	3204	823	810	699	900	772	833	737	861
Kjemiske og mineralske pro- dukter	10697	10947	2751	2488	2323	3135	2825	2855	2514	2752
Andre verksted- produkter	23748	22056	5517	6198	5662	6371	5522	5824	4946	5763
Elektrisk kraft ...	990	636	172	226	247	345	184	251	101	101
Tjenester	77297	85370	18597	19278	19889	19533	18961	22033	23647	20730
Brutto frakter ved skipsfart	45962	50774	11567	11905	10889	11601	12132	13564	13387	11691
Brutto inntekter ved oljeboring	484	1150	76	100	176	133	277	258	289	326
Direkte eksport ved annen oljevirkosom- het	847	975	221	188	187	252	251	246	223	256
Eksport av rør- tjenester	1304	1611	367	282	310	345	369	442	396	405
Utlendingers konsum i Norge	10451	11799	2050	2685	3641	2076	1890	2986	4448	2475
Andre tjenester	18249	19060	4317	4120	4687	5126	4042	4539	4903	5577

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

26*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A30 (6.14). Eksport av varer og tjenester. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	-----1990-----				-----1991-----			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Eksport i alt	292761	311101	70596	73271	72401	76493	73889	80026	77571	79615
Varer	215464	230636	52151	54211	52073	57029	55378	59953	55764	59542
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	88540	103578	21514	21092	21262	24672	25372	26279	24483	27444
Skip, nybygde	3249	5199	522	917	684	1126	1116	1059	1828	1196
Skip, eldre	6842	8659	1368	2535	1690	1249	728	2873	2356	2701
Oljeplattformer og moduler, nybygde	29	32	4	1	8	16	9	1	16	6
Oljeplattformer, eldre	395	267	316	0	0	79	0	0	267	0
Direkte eksport ved oljevirkosomhet	129	103	11	39	40	40	11	17	35	39
Andre varer	116279	112799	28416	29626	28390	29847	28141	29723	26780	28155
Produkter fra jordbruk, skog- bruk og fiske	4955	4962	1147	1272	1100	1435	1079	1153	1225	1505
Bergverksprodukter	2270	2160	540	538	547	645	598	542	589	431
Industriprodukter .	108064	105313	26609	27552	26435	27468	26351	27883	24912	26167
Nærings- og nytellesmidler ..	11462	12857	2459	2654	2949	3400	2977	3351	2869	3660
Grafiske pro- dukter	273	310	67	63	67	77	77	71	73	89
Treforedlings- produkter	9488	9472	2449	2446	2329	2263	2471	2317	2369	2316
Kjemiske råvarer	10072	9893	2557	2565	2416	2535	2527	2700	2303	2363
Raffinerte olje- produkter	11133	9817	2972	2876	2968	2318	2800	2945	2574	1499
Metaller	26297	26084	6709	6741	6371	6476	6458	6727	6270	6630
Tekstil- og bekledningsvarer	1662	1739	407	410	396	450	426	428	411	474
Trevarer, møbler og innredninger .	3232	3164	847	830	691	864	737	820	721	887
Kjemiske og mineralske pro- dukter	10697	10718	2708	2608	2454	2927	2535	2791	2582	2810
Andre verksted- produkter	23748	21258	5435	6359	5795	6158	5345	5733	4741	5439
Elektrisk kraft ...	989	364	119	264	307	299	113	145	54	52
Tjenester	77297	80464	18445	19060	20327	19465	18511	20073	21807	20073
Brutto frakter ved skipsfart	45961	47462	11239	11624	11424	11675	11848	11982	12170	11462
Brutto inntekter ved oljeboring	484	1027	84	95	173	131	233	224	252	319
Direkte eksport ved annen oljevirkosom- het	847	902	225	191	180	252	247	224	187	244
Eksport av rør- tjenester	1304	1343	366	290	290	359	366	348	249	381
Utlendingers konsum i Norge	10451	11279	2086	2709	3627	2030	1836	2869	4228	2347
Andre tjenester	18249	18450	4447	4152	4633	5018	3981	4427	4721	5321

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

27*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A31 (6.15). Import av varer og tjenester. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	-----1990-----				-----1991-----			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Import i alt	243664	249147	58269	63279	56970	65146	56275	63742	61177	67954
Varer	171732	170153	41901	44981	37708	47143	39710	44804	38691	46947
Skip, nybygde og eldre	13645	10834	3778	5847	1941	2079	3191	1780	1369	4494
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	4376	3107	122	135	750	3371	626	1170	540	771
Direkte import ved oljevirkosomhet	960	4169	133	238	153	438	256	2074	1617	222
Andre varer	152751	152042	37868	38762	34864	41256	35637	39781	35164	41460
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5054	5184	1423	1270	1134	1227	1388	1356	1166	1274
Bergverksprodukter	1661	1555	263	526	358	515	285	695	154	420
Industriprodukter	2699	2464	769	739	602	589	594	646	628	597
Nærings- og nytelsesmidler .	143297	142482	35404	36220	32764	38908	33359	37064	33101	38957
Grafiske produkter	6651	7063	1506	1696	1580	1869	1542	1861	1784	1875
Treforedlingsprodukter	2064	2225	493	465	531	576	530	497	596	603
Kjemiske råvarer	4596	4705	1198	1103	1068	1228	1186	1204	1111	1204
Raffinerte oljeprodukter	8631	7894	2246	2119	1975	2291	2072	2022	1902	1898
Metaller	3359	2803	758	608	834	1159	770	619	744	671
Tekstil- og beklæringsvarer	14161	13187	3852	3533	3351	3426	2971	3657	3058	3501
Trevarer, møbler og innredninger	13003	13312	3488	2857	3446	3212	3368	2882	3715	3346
Kjemiske og mineralske produkter	4964	4727	1340	1209	1061	1355	1150	1161	1063	1354
Andre verkstedprodukter	26719	28581	6603	6598	6212	7306	6467	7412	6774	7927
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	47073	48493	11965	11825	10451	12832	11612	12753	10792	13336
Elektrisk kraft ..	12075	9491	1956	4208	2256	3655	1691	2996	1563	3241
Tjenester	40	356	10	7	7	17	11	20	114	212
Brutto utgifter ved skipsfart	71932	78995	16368	18298	19262	18003	16565	18938	22486	21006
Brutto utgifter ved oljeboring	27691	28270	6843	7233	6529	7087	7139	6746	7439	6946
Direkte import ved annen oljevirkosomhet	727	1337	150	154	193	230	335	395	343	264
Nordmenns konsum i utlandet	3673	6916	820	969	923	962	885	2287	2477	1268
Andre tjenester	23266	22920	4459	5721	7728	5359	4067	5217	7587	6049
Andre tjenester	16575	19550	4097	4222	3890	4367	4139	4292	4641	6479

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

28*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A32 (6.16). Import av varer og tjenester. Faste 1990-priser. Mill. kr. 1)

	1990*	1991*	-----1990-----				-----1991-----			
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Import i alt	243664	246827	58426	63303	57240	64695	57216	63409	59411	66791
Varer	171733	170555	41888	45098	37790	46956	40987	44771	38141	46656
Skip, nybygde og eldre	13645	10881	3678	5739	1946	2283	3086	1758	1416	4622
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	4376	3280	120	142	799	3315	738	1270	518	754
Direkte import ved oljevirkosomhet	960	3707	135	242	147	437	253	1889	1353	212
Andre varer	116279	112799	28416	29626	28390	29847	28141	29723	26780	28155
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	4955	4962	1147	1272	1100	1435	1079	1153	1225	1505
Bergverksprodukter	2270	2160	540	538	547	645	598	542	589	431
Industriprodukter	108064	105313	26609	27552	26435	27468	26351	27883	24912	26167
Nærings- og nytelsesmidler .	11462	12857	2459	2654	2949	3400	2977	3351	2869	3660
Grafiske produkter	273	310	67	63	67	77	77	71	73	89
Treforedlingsprodukter	9488	9472	2449	2446	2329	2263	2471	2317	2369	2316
Kjemiske råvarer	10072	9893	2557	2565	2416	2535	2527	2700	2303	2363
Raffinerte oljeprodukter	11133	9817	2972	2876	2968	2318	2800	2945	2574	1499
Metaller	26297	26084	6709	6741	6371	6476	6458	6727	6270	6630
Tekstil- og bekledningsvarer	1662	1739	407	410	396	450	426	428	411	474
Trevarer, møbler og innredninger	3232	3164	847	830	691	864	737	820	721	887
Kjemiske og mineralske produkter	10697	10718	2708	2608	2454	2927	2535	2791	2582	2810
Andre verkstedprodukter	47073	48658	11862	11692	10426	13093	12188	12729	10747	12994
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	12075	9194	1997	4248	2248	3582	1679	2933	1485	3097
Elektrisk kraft ..	40	372	11	9	7	14	11	22	122	217
Tjenester	71932	76272	16537	18204	19450	17740	16229	18638	21270	20135
Brutto utgifter ved skipsfart	27691	28600	6734	7063	6889	7005	7054	7200	7461	6884
Brutto utgifter ved oljeboring	727	1229	153	157	187	230	330	360	287	252
Direkte import ved annen oljevirkosomhet	3673	6233	844	966	906	957	845	2066	2097	1225
Nordmenns konsum i utlandet	23266	21341	4619	5760	7630	5257	3911	4835	6999	5596
Andre tjenester	16575	18869	4186	4259	3838	4291	4088	4177	4426	6178

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Tabell A33. Sysselsetting etter næring. Lønnstakere og selvstendige

	Sysselsatte personer (1000)			Sysselsatte årsverk (1000)			Utførte timeverk (Mill.)		
	1990	1991	vekst	1990	1991	vekst	1990	1991	vekst
Alle næringer	2053.4	2032.5	-1.0	1777.9	1755.6	-1.2	2905.0	2862.4	-1.5
Næringsvirksomhet	1486.3	1450.1	-2.4	1313.8	1279.6	-2.6	2199.9	2141.3	-2.7
Primærnæringer	130.4	124.9	-4.2	110.4	105.6	-4.3	252.8	242.0	-4.3
Jordbruk	102.8	99.0	-3.6	84.2	81.1	-3.7	206.6	198.7	-3.8
Skogbruk	7.2	7.0	-2.7	6.8	6.6	-2.8	11.5	11.2	-2.8
Fiske og fangst	20.4	18.9	-7.5	19.4	17.9	-7.5	34.6	32.0	-7.5
Oljevirkosomhet	15.0	14.6	-2.7	14.6	14.2	-2.8	24.7	24.1	-2.4
Olje og gass	14.8	14.4	-2.7	14.4	14.0	-2.8	24.4	23.8	-2.4
Rørtransport2	.2	-2.2	.2	.2	-2.4	.3	.3	-1.4
Industri og bergverks- drift	308.1	296.3	-3.8	287.2	275.4	-4.1	465.5	448.2	-3.7
Bergverksdrift	6.1	6.1	-1.0	6.0	6.0	-.9	9.5	9.5	.7
Skjermet industri	89.6	86.3	-3.7	78.3	75.2	-4.0	127.6	122.8	-3.7
Utekonkurrerende industri	43.1	41.4	-3.9	41.9	40.0	-4.4	66.7	64.3	-3.7
Hjemmekonkurrerende industri	169.2	162.6	-3.9	161.0	154.2	-4.2	261.8	251.6	-3.9
Elektrisitetsforsyning	20.2	19.5	-3.3	19.4	18.8	-3.3	29.3	28.4	-3.3
Bygge-og anleggs- virkosomhet	145.5	136.1	-6.5	138.2	129.3	-6.5	228.5	213.1	-6.7
Varehandel	287.8	280.8	-2.4	239.6	233.8	-2.4	392.0	382.0	-2.6
Utenriks sjøfart og oljeboring	37.3	37.6	.9	37.1	37.4	.9	67.3	68.0	.9
Utenriks sjøfart	34.1	34.4	1.0	33.9	34.2	1.0	62.3	63.0	1.0
Oljeboring	3.2	3.2	0.0	3.2	3.2	0.0	5.0	5.0	.0
Samferdsel	147.6	145.5	-1.4	133.0	130.9	-1.5	217.2	213.6	-1.6
Boligtjenester	1.4	1.4	0.0	1.3	1.3	0.0	2.0	2.0	-.0
Finansiell tjenesteyting	60.2	58.2	-3.4	56.1	54.2	-3.4	86.7	83.6	-3.5
Annen næringsvirksomhet	332.8	335.0	.7	276.9	278.8	.7	433.9	436.3	.6
Hotell- og restaurant- drift	55.1	55.1	0.0	43.8	43.8	-.0	70.0	69.9	-.2
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirkosomhet	92.8	93.2	.5	84.7	85.1	.5	135.1	135.6	.4
Tjenesteyting ellers .	185.0	186.8	1.0	148.4	149.9	1.0	228.8	230.8	.9
Offentlig forvaltning	567.1	582.5	2.7	464.1	476.0	2.6	705.1	721.1	2.3
Statlig forvaltning	149.0	148.9	-.1	140.7	140.5	-.2	224.6	223.7	-.4
Sivilt	92.6	93.9	1.4	85.2	86.3	1.3	127.1	128.6	1.2
Forsvar	56.4	55.0	-2.5	55.5	54.2	-2.5	97.5	95.1	-2.5
Kommunal forvaltning ...	418.1	433.6	3.7	323.4	335.5	3.7	480.5	497.4	3.5
MEMO:									
Fastlands-Norge	2001.2	1980.4	-1.0	1726.2	1704.0	-1.3	2812.9	2770.3	-1.5
Skjermede næringer ...	1755.1	1744.4	-.6	1491.2	1479.3	-.8	2428.8	2401.7	-1.1
Utekonkurrerende næringer	49.2	47.5	-3.5	47.9	46.0	-4.0	76.2	73.8	-3.1
Hjemmekonkurrerende næringer	196.8	188.4	-4.2	187.2	178.8	-4.5	307.9	294.8	-4.3

Tabell A34. Sysselsetting etter næring. Lønnstakere

	Sysseleatte personer (1000)			Sysseleatte årsverk (1000)			Utførte timeverk (Mill.)		
	1990	1991	vekst	1990	1991	vekst	1990	1991	vekst
Alle næringer	1836.7	1823.7	-.7	1589.7	1574.5	-1.0	2493.3	2466.3	-1.1
Næringsvirksomhet	1269.5	1241.2	-2.2	1125.6	1098.5	-2.4	1788.2	1745.2	-2.4
Primærnæringer	35.1	33.9	-3.4	30.2	29.1	-3.5	50.2	48.4	-3.6
Jordbruk	18.0	17.6	-2.0	14.4	14.1	-2.0	23.2	22.8	-2.0
Skogbruk	4.5	4.4	-2.0	4.2	4.2	-2.0	6.9	6.7	-2.0
Fiske og fangst	12.6	11.8	-6.0	11.6	10.9	-5.9	20.0	18.9	-5.8
Oljevirksomhet	15.0	14.6	-2.7	14.6	14.2	-2.8	24.7	24.1	-2.4
Olje og gass	14.8	14.4	-2.7	14.4	14.0	-2.8	24.4	23.8	-2.4
Rørtransport2	.2	-2.2	.2	.2	-2.4	.3	.3	-1.4
Industri og bergverks- drift	297.3	286.0	-3.8	277.4	266.0	-4.1	447.2	430.6	-3.7
Bergverksdrift	5.8	5.7	-1.0	5.7	5.7	-.9	8.8	8.9	.8
Skjermet industri	87.2	84.0	-3.7	76.2	73.2	-4.0	123.7	119.1	-3.7
Utekonkurrerende industri	43.0	41.4	-3.9	41.8	40.0	-4.4	66.6	64.2	-3.7
Hjemmekonkurrerende industri	161.2	154.9	-3.9	153.7	147.2	-4.2	248.0	238.4	-3.9
Elektrisitetsforsyning	20.2	19.5	-3.3	19.4	18.8	-3.3	29.3	28.4	-3.3
Bygge-og anleggs- virksomhet	122.6	115.2	-6.0	116.0	109.0	-6.0	189.0	177.1	-6.3
Varehandel	258.8	252.8	-2.3	215.6	210.6	-2.3	338.5	330.4	-2.4
Utenriks sjøfart og oljeboring	37.1	37.5	.9	36.9	37.3	.9	67.1	67.7	.9
Utenriks sjøfart	34.0	34.3	1.0	33.8	34.1	1.0	62.0	62.7	1.0
Oljeboring	3.2	3.2	0.0	3.2	3.2	0.0	5.0	5.0	.0
Samferdsel	132.3	130.6	-1.2	118.2	116.6	-1.4	188.3	185.6	-1.4
Boligtjenester	1.4	1.4	0.0	1.2	1.2	0.0	1.9	1.9	-.0
Finansiell tjenesteyting	60.1	58.0	-3.4	55.9	54.0	-3.4	86.4	83.4	-3.5
Annen næringsvirksomhet	289.8	291.7	.7	240.1	241.6	.6	365.6	367.6	.5
Hotell- og restaurant- drift	50.4	50.4	0.0	40.2	40.2	-.0	61.9	61.8	-.2
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	82.3	82.7	.5	75.2	75.5	.4	117.3	117.8	.4
Tjenesteyting ellers .	157.1	158.6	1.0	124.7	125.9	1.0	186.4	188.0	.9
Offentlig forvaltning	567.1	582.5	2.7	464.1	476.0	2.6	705.1	721.1	2.3
Statlig forvaltning	149.0	148.9	-.1	140.7	140.5	-.2	224.6	223.7	-.4
Sivilt	92.6	93.9	1.4	85.2	86.3	1.3	127.1	128.6	1.2
Forsvar	56.4	55.0	-2.5	55.5	54.2	-2.5	97.5	95.1	-2.5
Kommunal forvaltning ...	418.1	433.6	3.7	323.4	335.5	3.7	480.5	497.4	3.5
MEMO:									
Fastlands-Norge	1784.6	1771.6	-.7	1538.2	1523.0	-1.0	2401.5	2374.5	-1.1
Skjermede næringer ...	1557.4	1553.4	-.2	1321.2	1315.2	-.4	2051.1	2037.5	-.7
Utekonkurrerende næringer	48.8	47.1	-3.5	47.5	45.6	-4.0	75.5	73.1	-3.2
Hjemmekonkurrerende næringer	178.3	171.1	-4.0	169.5	162.3	-4.3	274.9	264.0	-4.0

Tabell A35. Lønnsvekst etter næring. Prosentvis økning fra året før

	Lønn pr. årsverk Vekst		Lønn pr. timeverk Vekst		Lønnskostnad pr. timeverk Vekst	
	1990	1991	1990	1991	1990	1991
	Alle næringer	4.7	4.9	4.9	5.0	4.8
Næringsvirksomhet	4.9	4.9	5.1	4.9	5.1	5.0
Primærnæringer	4.6	5.7	5.0	5.7	5.5	5.9
Jordbruk	5.0	6.0	5.6	6.0	6.0	6.2
Skogbruk	5.0	6.0	6.4	6.0	6.8	6.1
Fiske og fangst	6.3	5.1	6.4	5.1	7.0	5.2
Oljevirksomhet	5.4	5.8	5.5	5.4	5.7	5.6
Olje og gass	5.4	5.8	5.6	5.4	5.7	5.6
Rørtransport	5.6	6.4	4.9	5.4	5.2	5.5
Industri og bergverks- drift	5.9	5.0	6.0	4.5	5.5	4.6
Bergverksdrift	8.3	6.5	6.9	4.8	7.5	4.8
Skjermet industri	5.8	5.5	5.4	5.1	5.1	5.2
Utekonkurrerende industri	7.4	6.4	8.2	5.6	7.4	5.6
Hjemmekonkurrerende industri	5.5	4.3	5.6	3.9	5.1	3.9
Elektrisitetsforsyning	4.7	5.3	5.1	5.3	5.2	5.2
Bygge-og anleggs- virksomhet	3.0	3.8	3.5	4.1	3.8	4.1
Varehandel	6.4	5.5	7.0	5.6	7.4	5.7
Utenriks sjøfart og oljeboring	-4.5	2.0	-5.9	1.9	-6.2	1.1
Utenriks sjøfart	-4.4	1.0	-5.7	1.0	-5.9	-1.1
Oljeboring	6.0	7.7	5.7	7.7	5.9	7.8
Samferdsel	5.2	5.6	5.4	5.7	4.7	5.6
Boligtjenester	4.7	5.6	5.1	5.6	5.6	5.8
Finansiell tjenesteyting	4.8	5.6	5.3	5.7	5.0	5.8
Annen næringsvirksomhet	4.7	5.4	5.2	5.5	5.1	5.6
Hotell- og restaurant- drift	5.8	6.0	5.8	6.2	6.2	6.4
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	5.2	5.5	5.6	5.6	6.0	5.7
Tjenesteyting ellers .	4.5	5.1	4.8	5.2	5.2	5.2
Offentlig forvaltning	4.2	4.9	4.4	5.2	4.2	5.0
Statlig forvaltning	4.4	4.8	4.7	5.0	4.6	5.2
Sivilt	4.4	4.6	4.9	4.8	4.8	4.8
Forsvar	5.2	3.8	5.3	3.8	5.2	4.1
Kommunal forvaltning ...	4.1	4.9	4.3	5.1	4.1	4.9
MEMO:						
Fastlands-Norge	4.9	5.0	5.2	5.1	5.2	5.1
Skjermede næringer ...	4.7	5.0	5.1	5.2	5.1	5.2
Utekonkurrerende næringer	7.4	6.4	8.0	5.5	7.3	5.5
Hjemmekonkurrerende næringer	5.5	4.4	5.7	4.1	5.2	4.1

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B1: OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1987	1988	1989	1990	1991	-----1991/92-----					
						Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Råolje	4.1	4.7	6.2	6.8	7.8	8.2	8.0	8.7	8.6	8.1	9.1
Naturgass	2.4	2.5	2.6	2.3	2.3	2.4	2.5	2.6	2.6	2.4	2.5

TABELL B2: PRODUKSJONSINDEKS ETTER NÆRING OG ANVENDELSE

Sesongjusterte indekser. 1990=100.

Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1987	1988	1989	1990	1991	-----1991/92-----					
						Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Produksjon etter næring:											
Oljeutv., bergv.dr., ind. og kraft	87	90	98	100	102	101	101	104	107	104	107
Oljeutv. og bergverksdrift	68	75	95	100	111	111	111	123	122	117	120
Industri	101	100	100	100	98	98	97	96	99	97	101
Kraftforsyning	86	90	98	100	91	84	82	86	89	92	101
Produksjon etter konkurransetype:											
Skjermet industri	101	101	102	100	102	99	100	99	103	102	100
Utekonk. industri og bergv.	90	94	97	100	98	100	96	96	96	95	101
Hjemmekonkurrerende i alt	106	102	100	100	97	96	97	93	97	97	99
Hjemmekonk. konsumvareind.	106	99	97	100	97	96	97	95	92	95	96
Hjemmekonk. inv.vareind.	106	102	101	100	97	96	96	93	97	97	101

TABELL B3: INDUSTRIPRODUKSJON - PRODUKSJONSINDEKSEN

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1989	1990	1991	-----1991/92-----					
				Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Industri ialt	0.2	0.1	-1.6	-3.0	-2.9	-2.3	-1.9	-1.9	0.2
Næringsmidler, drikkev. og tobakk	1.0	-1.9	3.2	-1.3	-2.0	-0.9	0.8	-1.1	-3.2
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	-12.0	1.3	-0.5	-1.9	-0.8	-0.6	-3.6	-7.2	-4.0
Trevarer	-3.9	-4.8	-7.7	-6.9	-6.2	-6.4	-7.3	-6.4	-1.1
Treforedling	6.5	-1.2	-1.1	-4.3	-3.0	-3.9	-2.5	-7.5	-0.4
Grafisk produksjon og forlagsv.	0.3	-1.0	0.3	-0.4	-0.4	-1.4	-1.1	-2.4	-1.2
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	3.9	6.6	-5.0	-6.7	-5.2	-1.8	-4.6	-4.8	-3.3
Mineralske produkter	-9.5	-2.8	-12.0	-10.8	-10.1	-6.7	-1.2	0.0	2.0
Jern, stål og ferrolegeringer	-2.6	-1.4	-5.2	4.3	-0.3	-2.0	1.7	10.4	12.3
Ikke-jernholdige metaller	3.4	1.1	0.8	-0.3	-1.0	-1.9	-4.8	-4.9	-4.6
Metallvarer	-2.2	-1.3	-1.6	-1.7	-2.1	-3.1	-3.9	-4.5	-1.0
Maskiner	0.0	0.1	-2.8	-3.9	-3.5	-1.6	0.4	2.7	8.5
Elektriske apparater og materiell	2.1	-0.3	-5.9	-9.0	-9.2	-9.3	-8.6	-8.7	-5.0
Transportmidler	2.1	2.4	3.8	4.3	4.3	4.4	4.5	4.1	4.8
Tekn. og vitensk. instr. mv.	2.1	6.9	4.9	2.4	4.1	3.8	5.1	4.6	2.7
Industriproduksjon ellers	-5.4	3.8	4.5	-1.9	4.7	5.4	8.4	2.9	5.9

1) Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B4: ORDRETI LGANG - INDUSTRI

Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1988	1989	1990	1991	1989	-----1990-----				-----1991-----			
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordretilgang i alt	227	231	230	244	234	218	222	234	248	274	246	249	206
For eksport	251	273	259	247	288	251	268	260	259	272	251	270	197
Fra hjemmemarkedet	193	172	190	239	173	162	154	200	242	267	235	226	228
Produksjon av metaller:													
Ordretilgang i alt	350	394	318	287	344	326	323	320	305	261	303	292	291
For eksport	380	436	353	321	381	362	356	352	340	287	342	330	326
Fra hjemmemarkedet	250	253	204	171	214	208	211	212	184	175	173	168	169
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordretilgang i alt	220	215	224	212	203	218	218	233	226	198	231	186	234
For eksport	284	338	339	331	319	361	318	347	328	314	352	313	346
Fra hjemmemarkedet	194	164	177	164	151	171	167	193	179	164	170	141	181

TABELL B5: ORDRE RESERVER - INDUSTRI

Ordre reserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1988	1989	1990	1991	1989	-----1990-----				-----1991-----			
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordre reserver i alt	189	187	165	176	194	184	147	153	177	207	168	177	154
For eksport	183	194	175	174	207	188	147	180	183	200	151	173	173
Fra hjemmemarkedet	197	179	153	179	179	178	146	120	170	217	188	181	131
Produksjon av metaller:													
Ordre reserver i alt	212	283	249	242	262	267	252	244	234	248	260	239	220
For eksport	251	334	292	286	307	316	291	287	275	292	307	283	260
Fra hjemmemarkedet	109	150	138	128	144	140	151	133	127	133	137	124	117
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordre reserver i alt	255	253	246	257	236	250	240	251	245	252	258	254	264
For eksport	363	443	466	427	437	483	478	477	425	421	435	422	432
Fra hjemmemarkedet	209	172	152	184	150	151	137	154	168	180	182	182	192

TABELL B6: PÅLØPTE INVESTERINGSKOSTNADER FOR OLJEUTVINNING
Løpende priser, mill. kroner. Tallene for årene viser gjennomsnitt av kvartalene.

	1988	1989	1990	1991	1989	-----1990-----				-----1991-----			
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Leting:													
I alt	1040	1251	1285	2035	1686	1016	1289	1285	1548	1540	2046	1947	2608
Undersøkelsesboringer	645	864	904	1326	1232	718	916	939	1044	1008	1277	1318	1702
Generelle undersøkelser	134	114	93	256	189	35	109	112	116	132	263	287	343
Felt eval. og - undersøøk	115	103	129	212	62	49	131	108	226	55	282	166	346
Adm. og andre kostnader	147	171	159	241	204	213	132	127	162	345	224	177	217
Feltutbygging:													
I alt	4921	5665	4878	5566	7982	4919	4891	4535	5166	4862	4615	5771	7016
Varer	2014	2436	3141	3023	3052	2258	3110	3249	3947	3010	2596	3002	3483
Tjenester	2594	2952	1390	2251	4508	2310	1530	885	834	1697	1766	2400	3142
Produksjonsboring	313	277	347	292	422	351	251	401	385	156	253	368	390
Felt i drift:													
I alt	934	803	994	1308	801	770	999	902	1305	1019	1398	1323	1492
Varer	177	85	203	179	107	97	188	161	366	114	157	180	265
Tjenester	209	120	188	278	132	90	214	193	255	253	325	269	266
Produksjonsboring	548	598	603	851	562	584	597	548	684	652	916	874	961

TABELL B7: INDUSTRIINVESTERINGER I VERDI - INVESTERINGSUNDERSØKELSEN

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1989	1990	1991	-----1990-----			-----1991-----				1992
				2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Utførte	2715	2589	2620	2507	2527	2744	2860	2776	2552	2292	..
Antatte	3217	2964	3102	2871	2998	3047	3006	3172	3212	3018	2626

TABELL B8: BOLIGBYGGING

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene
viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1989	1990	1991	-----1991/92-----						
				Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	
Boliger satt igang		2.1	1.8	1.4	1.3	1.3	1.4	1.3	1.2	1.3
Boliger under arbeid		28.9	25.2	19.0	17.8	17.4	16.6	17.0	16.7	16.1
Boliger fullført		2.3	2.2	1.7	1.7	1.6	1.9	1.3	1.5	1.2

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

35*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B9: DETALJOMSETNINGSVOLUM

Sesongjustert indeks.1) 1990=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1987	1988	1989	1990	1991	-----1991/92-----					
						Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Omsetning ialt	110	100	98	100	99	108	101	99	98	99	100

1) Basert på en foreløpig beregning av sesongfaktorene, spesielt for desember 1988

TABELL B10: DETALJOMSETNINGSVOLUM MV.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1989	1990	1991	-----1991/92-----					
				Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Omsetning i alt	-1.7	1.8	-1.1	1.5	2.6	0.0	-0.0	1.4	..
Detaljomsening etter næring:									
Nærings- og nytelsesmidler	0.5	1.3	0.4	1.3	1.4	0.9	0.2	2.3	..
Bekledning og tekstilvarer	1.9	13.4	5.3	2.3	5.8	7.2	5.9	5.1	..
Møbler og innbo	-1.0	2.6	0.7	1.7	4.5	5.0	4.4	3.3	..
Jern, farge, glass, stent. og sport	-4.4	-4.5	1.6	0.6	1.2	-1.8	-2.6	-5.3	..
Ur, opt., musikk, gull og sølv	-5.2	17.5	2.3	0.0	3.4	4.2	3.6	3.1	..
Motorkjøretøyer og bensin	-4.9	-2.4	-10.0	-8.2	-7.2	-6.8	-5.0	-1.1	..
Reg. nye personbiler	-19.1	11.9	-13.5	-10.2	-8.6	-9.0	0.1	9.4	17.1

1) Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av omsetningsvolumet for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

TABELL B11: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN

Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte. 1000 personer. 2)

	1988	1989	1990	1991	-----1990-----				-----1991-----				1992	
					1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:														
Kvinner	33	45	46	48	50	44	49	41	48	46	52	46	48	
Menn	36	61	66	68	74	68	66	55	72	64	70	66	84	
Totalt	70	106	112	116	124	112	115	97	120	110	123	112	132	

Tallet på sysselsatte 1) 2114 2049 2030 2010 2008 2039 2050 2023 1988 1997 2046 2009 1980

1) F.o.m. 1986 inkluderes også familiemedarbeidere med ukentlig arbeidstid under 10 timer.

2) Omlegging av AKU f.o.m. 2.kvartal 1988.

TABELL B12: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKONTORENES REGISTRERINGER

Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

		1989	1990	1991	-----1991/92-----					
					Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.
Sesongjusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	83.0	92.8	100.7	104.5	107.4	109.2	107.6	110.4	118.8
Ujusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	82.9	92.7	100.7	98.6	107.2	120.8	115.1	112.7	118.2
Herav: Permitterte	1000 pers.	17.4	15.8	9.9	8.4	9.9	12.9	12.3	11.3	11.0
Ledige plasser	1000 pers.	6.9	6.6	6.5	4.9	3.6	4.7	8.0	9.9	8.6
Arbeidsløshetsprosenten 1)		3.8	4.3	4.7	4.6	5.0	5.6	5.4	5.3	5.6
Arb.løse/led.plasser		14.5	14.6	16.9	20.1	29.4	25.5	14.3	11.4	13.7

1) Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B13: TIMEFORTJENESTE

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1989	1990	1991	-----1990-----				-----1991-----			
				1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Industri, kvinner	76.4	81.7	86.6	78.2	79.2	85.0	84.6	84.4	86.5	87.3	88.3
Industri, menn	89.5	94.6	99.5	90.7	92.5	98.4	96.9	97.3	99.9	100.0	100.8
Bygge- og anl., menn	100.9	101.4	107.0	98.6	101.5	103.3	102.3	104.0	107.0	107.7	109.4

TABELL B14: KONSUMPRISINDEKSEN

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1989	1990	1991	-----1991/92-----						
				Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	
Ialt		4.6	4.1	3.4	2.5	2.6	2.9	2.4	2.3	2.5
Varer og tjenester etter konsumgruppe:										
Matvarer ialt		2.7	3.2	1.7	1.9	2.1	2.8	3.1	3.2	3.1
Drikkevarer og tobakk		5.1	7.0	7.1	6.9	6.8	7.1	7.9	8.4	8.3
Klær og skotøy		3.1	2.1	1.8	2.1	2.5	2.2	1.8	1.8	1.7
Bolig, lys og brensel		6.1	6.4	4.5	3.6	3.6	3.5	2.5	2.6	2.1
Møbler og husholdningsartikler		3.6	2.6	2.2	1.4	1.1	1.1	0.3	0.4	0.6
Helsepleie		4.3	8.5	6.9	3.3	3.5	3.5	4.8	4.6	4.7
Reiser og transport		5.3	2.9	3.0	0.8	1.2	1.8	1.3	0.9	2.3
Fritidssysler og utdanning		4.5	4.6	4.4	4.5	4.3	4.4	3.9	3.5	3.5
Andre varer og tjenester		4.4	3.3	3.4	1.8	1.7	1.8	1.4	1.5	1.6
Varer og tjenester etter leveringssektor:										
Jordbruksvarer		2.1	4.8	1.5	2.5	2.5	2.9	3.6	3.6	3.6
Andre norskproduserte konsumvarer		4.7	5.3	5.3	2.7	3.0	3.6	1.6	2.0	2.5
Importerte konsumvarer		2.9	1.7	2.0	2.1	2.3	2.5	2.3	1.9	2.1
Husleie		7.6	6.5	4.9	4.5	4.5	4.5	4.5	4.5	3.5
Andre tjenester		5.7	3.7	2.4	1.4	1.3	1.1	1.9	1.2	1.9

TABELL B15: ENGROSPRISER

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1989	1990	1991	-----1991/92-----						
				Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	
Ialt		5.5	3.7	2.5	0.6	0.4	0.8	0.2	0.2	0.4
Matvarer og levende dyr		3.4	4.5	4.4	4.1	4.8	4.4	4.9	3.1	2.3
Drikkevarer og tobakk		4.1	4.9	4.9	4.3	4.4	4.5	5.9	6.2	6.2
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	10.8	-0.2	-1.0	-0.7	-0.6	-1.4	-1.6	-3.3	-1.4	
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	8.9	10.2	1.9	-6.6	-7.1	-4.9	-7.7	-5.1	-3.4	
Dyre- og plantefett, voks	3.1	1.9	3.1	6.3	6.0	6.7	7.2	7.1	8.6	
Kjemikalier	6.5	-1.4	1.8	1.3	-0.1	-0.5	0.1	0.6	0.0	
Bearbejdede varer etter materiale	5.2	1.5	1.1	0.6	0.4	0.2	-0.3	-0.1	0.4	
Maskiner og transportmidler	3.7	2.6	2.6	2.0	2.1	2.0	1.3	1.1	0.8	
Forskjellige ferdigvarer	3.9	2.6	3.6	3.2	3.0	3.3	2.4	2.7	2.2	

37*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B16: UTENRIKSHANDEL - VERDITALL

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1987	1988	1989	1990	1991	-----1991/92-----						
						Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	
Eksport 1)		6.5	7.8	8.9	9.5	9.2	8.9	8.3	9.1	8.4	9.1	9.4
Import 2)		12.0	11.5	11.5	12.8	12.9	12.7	14.2	13.2	12.6	13.4	13.5
Import 3)		11.8	11.4	11.4	12.7	12.7	12.6	14.1	13.2	12.5	13.3	..

- 1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.
3)Uten skip, oljeplattformer og råolje.

TABELL B17: UTENRIKSHANDEL - INDEKSER

Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. 1988=100. Årene viser gjennomsnittet av kvartals-tallene for det samme året.

	1988	1989	1990	1991	-----1990-----				-----1991-----				1992
					1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Sesongjusterte tall:													
Eksportvolum 1)	103	110	121	120	116	122	125	123	125	120	117	119	126
Importvolum 2)	102	95	106	108	103	107	105	108	105	109	104	111	109
Ujusterte tall:													
Eksportpriser 1)	99	106	102	100	102	99	98	107	102	101	101	98	93
Importpriser 2)	100	106	107	105	106	106	107	108	102	104	107	107	104

- 1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.

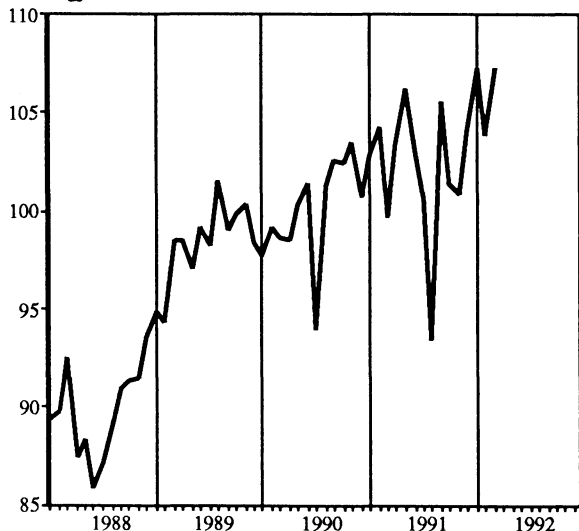
MERKNAD TIL TABELL B2.

2)For tilbakegående år er produksjonsindeksen etter anvendelse avstemt mot de endelige, årlige nasjonalregnskapene, der verdien av skip og oljeplattformer først regnes som investert når skipet er ferdigbygd eller plattformer er slept ut på feltet. I byggeperioden regnes produksjonen som levert til lager av varer under arbeid og ikke investeringer, noe som vil gi store variasjoner i indeksen mellom de berørte årene.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

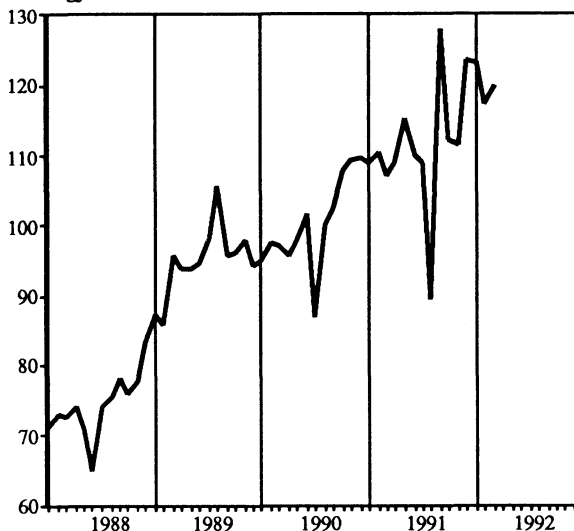
PRODUKSJONSINDEKS

Oljeutvinning, bergverksdrift, industri og kraftforsyning.
Sesongjustert. 1990=100

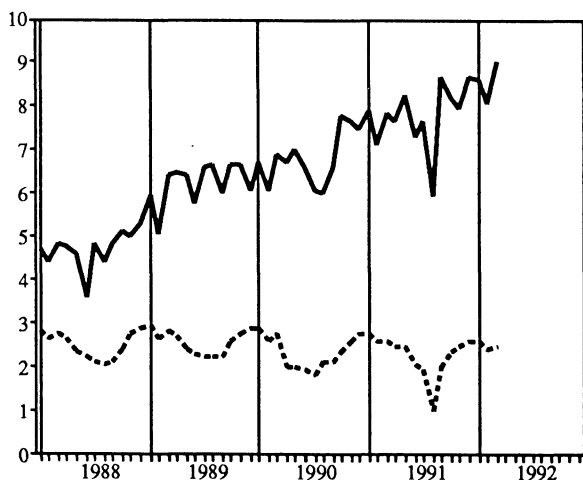
PRODUKSJONSINDEKS

Utvinning av råolje og naturgass.
Sesongjustert. 1990=100

OLJE- OG GASSPRODUKSJON

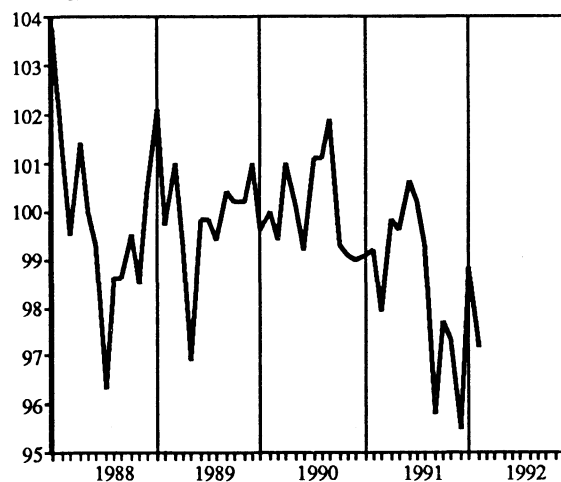
Råolje (mill. tonn) og naturgass (mrd. S m3). Ujusterte tall

— Råolje Naturgass

PRODUKSJONSINDEKS

Sesongjustert. 1990=100

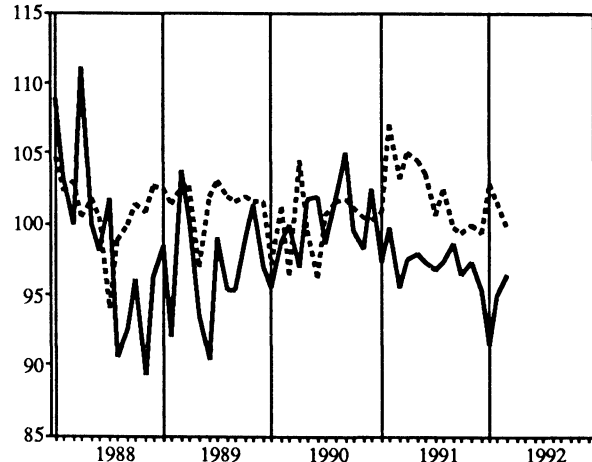

— Industri i alt

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning.

Sesongjustert. 1990=100

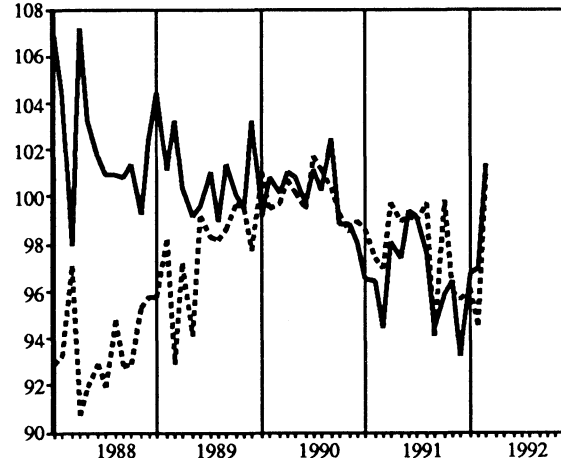

— Hjemmekonkurrerende konsumvareindustri Skjermet industri og kraftforsyning

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning .

Sesongjustert. 1990=100

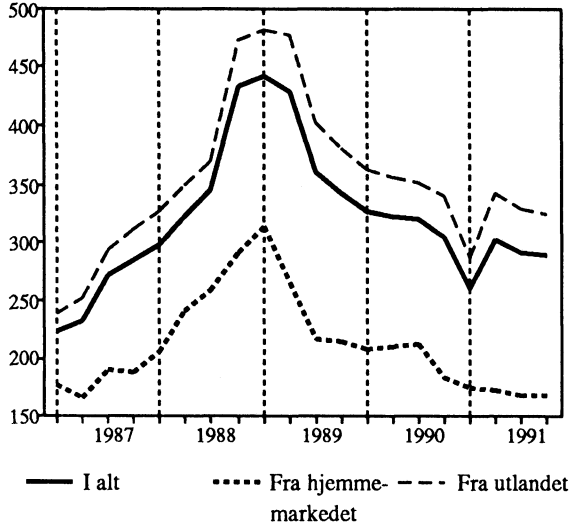
— Hjemmekonkurrerende investeringsvareind. Utekonkurrerende industri og bergv.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

ORDRETILGANG.

Metaller

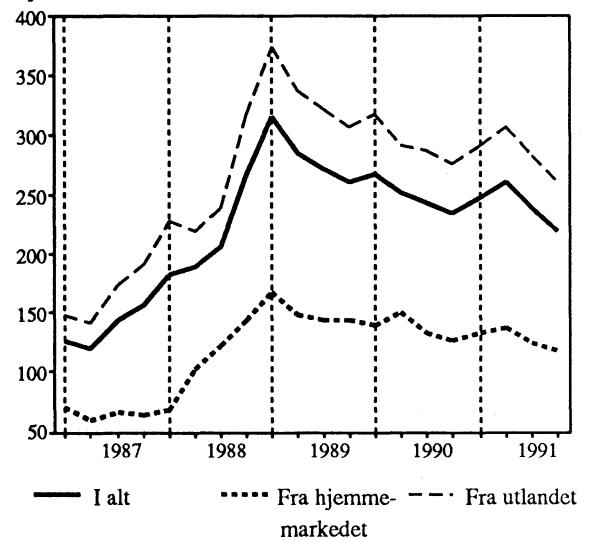
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER

Metaller

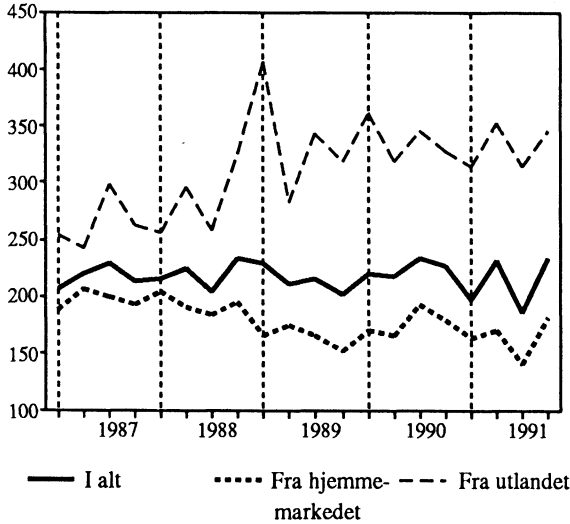
Ujustert verdiindeks. 1976=100

ORDRETILGANG

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer mv.

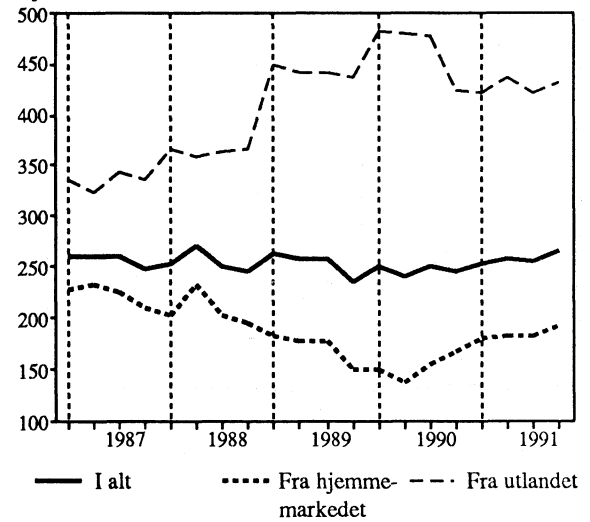
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer mv.

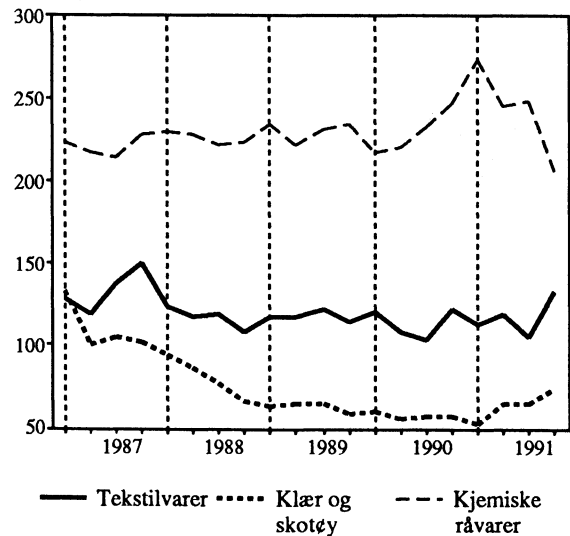
Ujustert verdiindeks. 1976=100

ORDRETILGANG

Tekstilvarer, klær og skotøy og kjemiske råvarer.

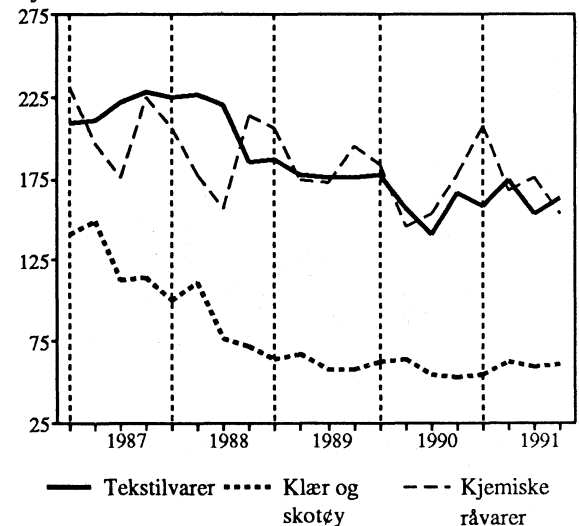
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER

Tekstilvarer, klær og skotøy og kjemiske råvarer

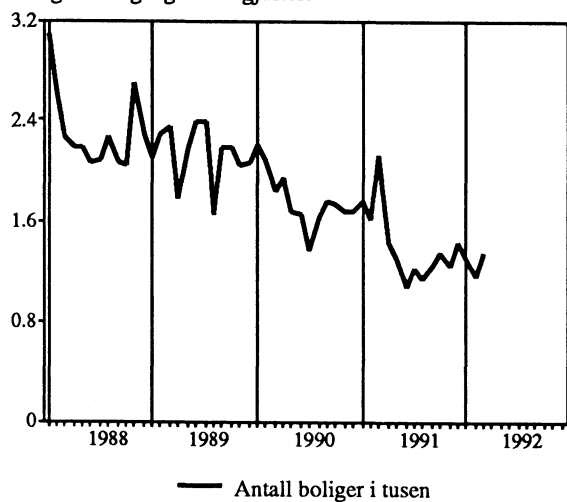
Ujustert verdiindeks. 1976=100

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

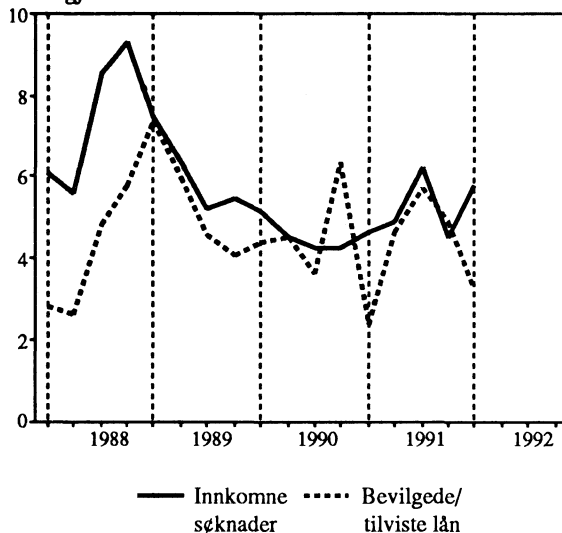
BYGG

Boliger satt igang. Sesongjustert

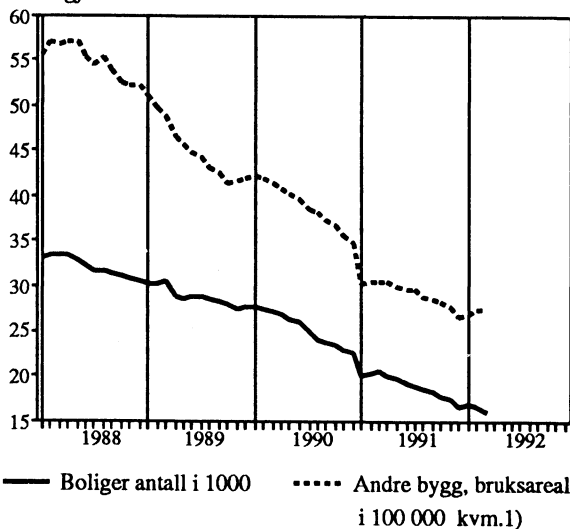
BOLIGLÅN NYE BOLIGER

Antall oppføringslån fra Husbanken i 1000. Sesongjustert

BYGG UNDER ARBEID

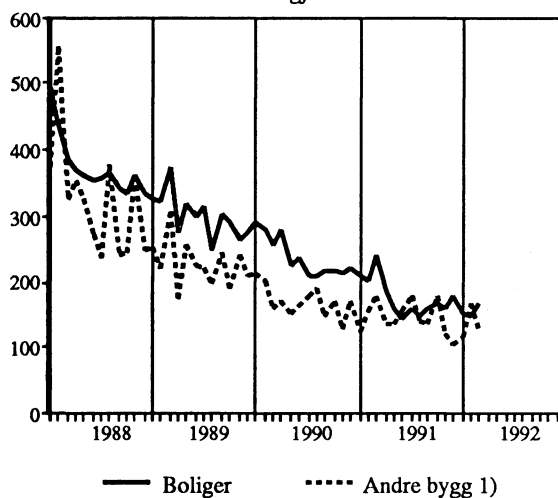
Sesongjustert

1) Utenom jordbr., skogbr. og fiske. Over 30 kvm bruksareal

BYGG SATT IGANG

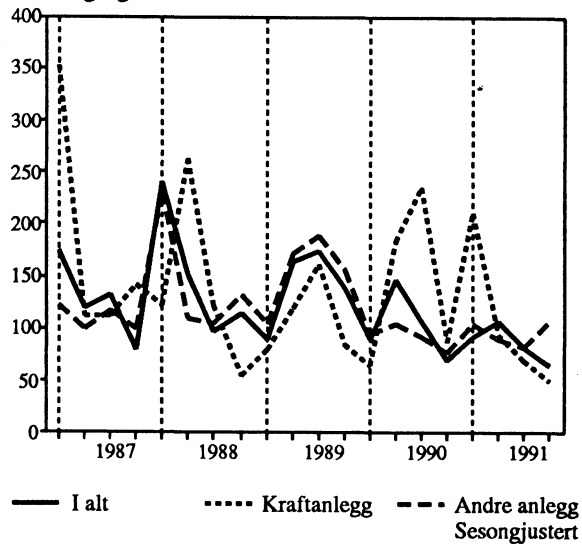
Bruksareal i tusen kvm. Sesongjustert.

1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 30 kvm. bruksareal.

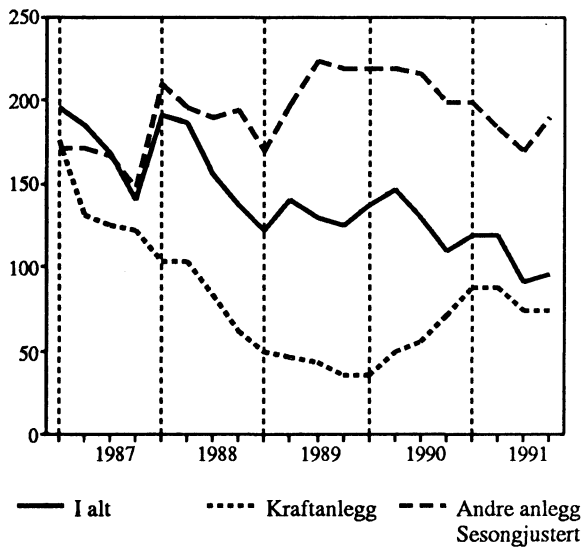
ANLEGGSVIRKSOMHET

Ordretilgang. Verdiindeks 1. kv. 1985=100

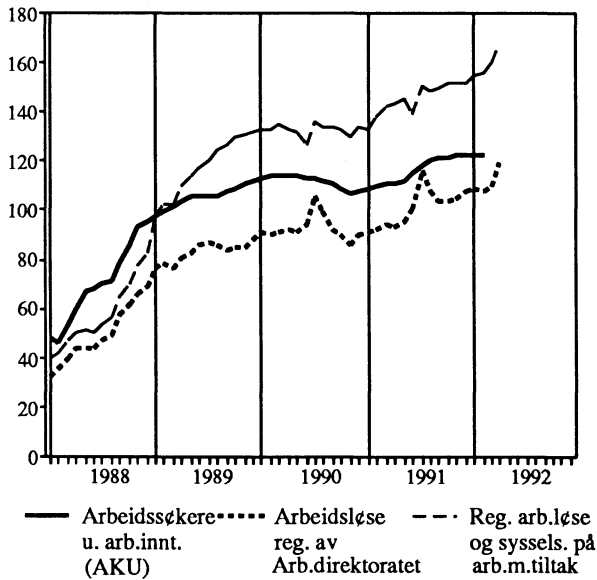
ANLEGGSVIRKSOMHET

Ordreserve. Verdiindeks 1. kv. 1985=100

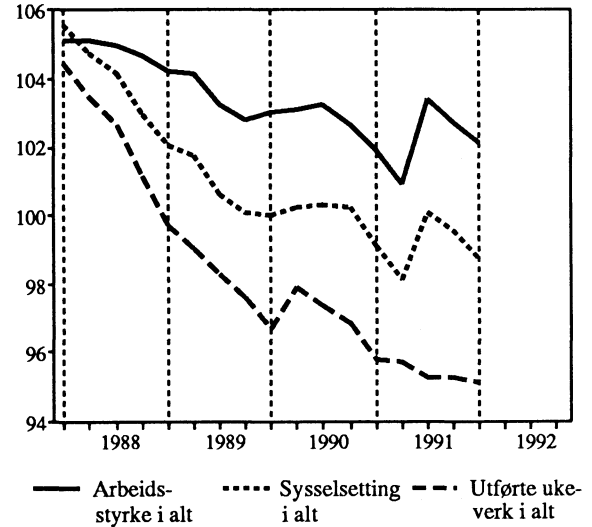
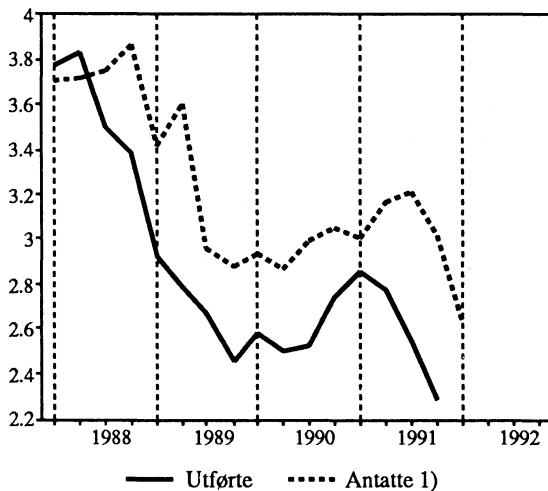

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

ARBEIDSLEDIGE

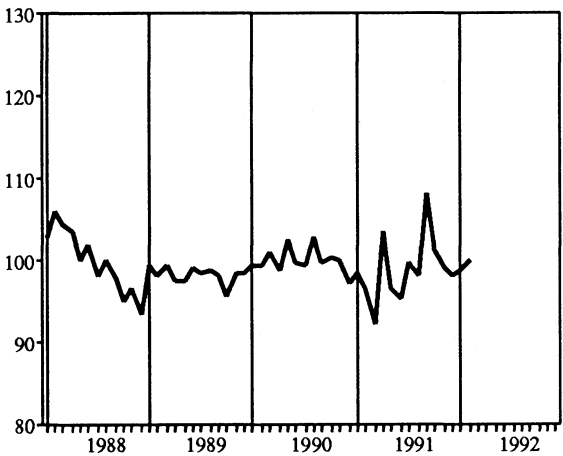
ARBEIDSSYRKE, SYSSELSETTING OG UTFØRTE UKEVERK I ALT IFLG. ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN 1985=100. Sesongjustert.

ANTATTE OG UTFØRTE INVESTERINGER I INDUSTRI
Sesongjusterte verdital. Milliarder kroner pr. kvartal.

1) Anslag gitt i samme kvartal. Tallet for 4. kvartal 1987 inneholder korreksjoner for foregående kvartaler.

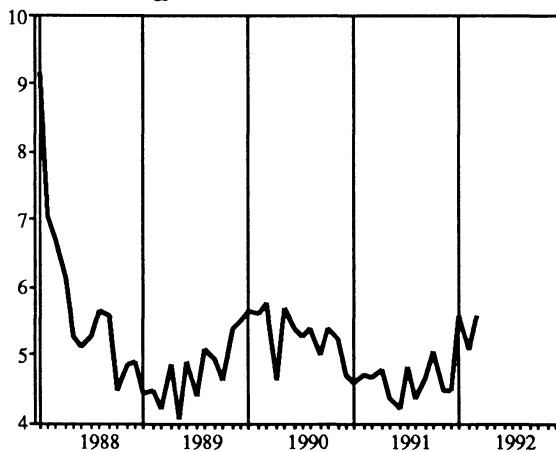
DETALJOMSETNING

Sesongjustert volumindeks. 1990=100

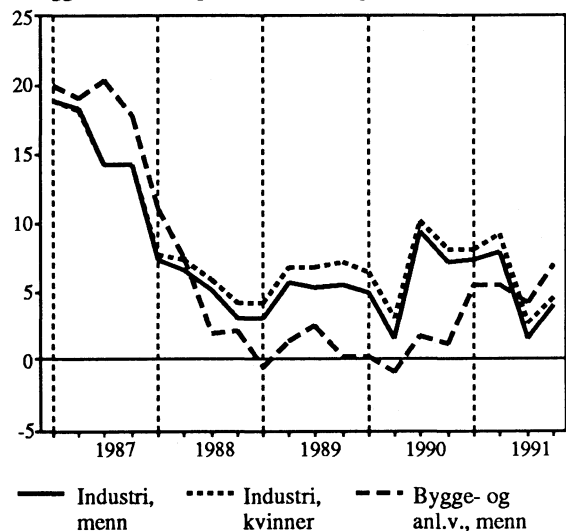
REGISTRERTE NYE PERSONBILER

1000 stk. Sesongjustert.

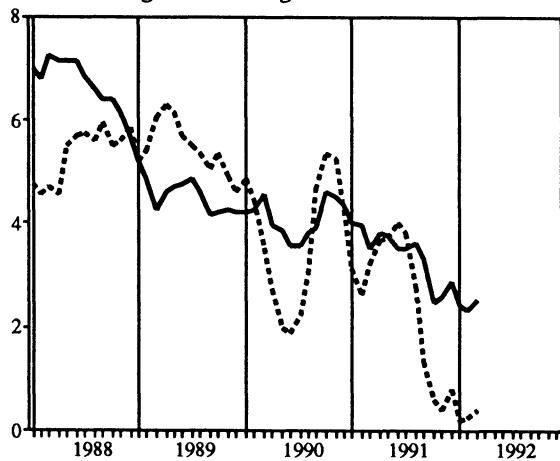
LØNNINGER

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirksomhet, prosentvis endring fra ett år før.

INNENLANDSKE PRISER

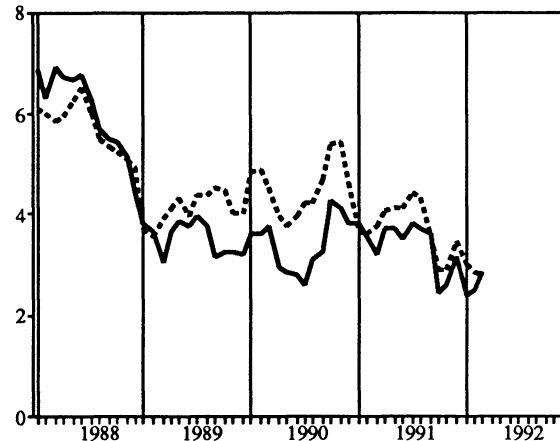
Prosent endring fra ett år tidligere

— Konsumprisindeksen Engrosprisindeksen

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1)

Prosent endring fra ett år tidligere.

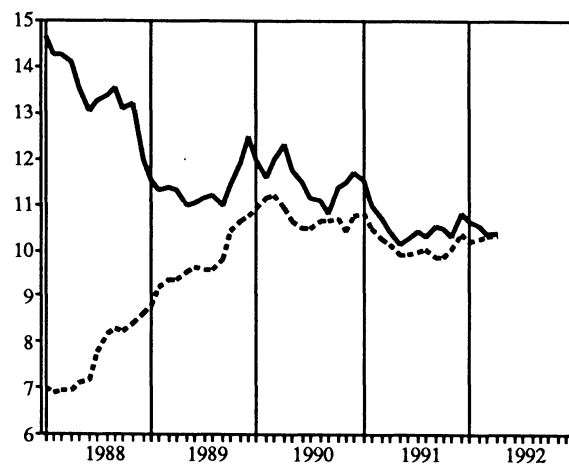

— Iflg. konsumprisindeks Iflg. engrosprisindeks

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer til konsum.

NOMINELL RENTE PÅ TRE-MÅNEDERS PLASSERINGER

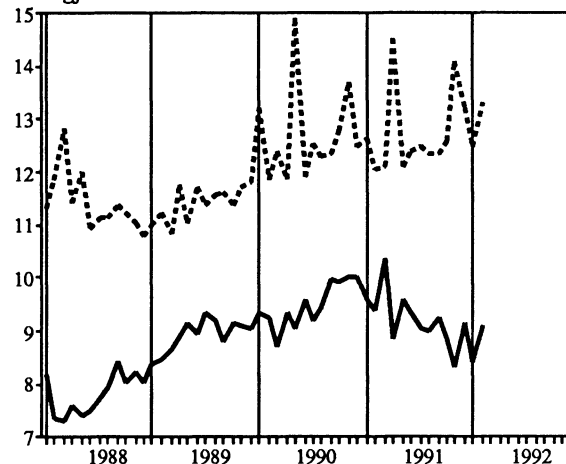
Prosent

— Eurokronemarkedet Kurvrente/ECU

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

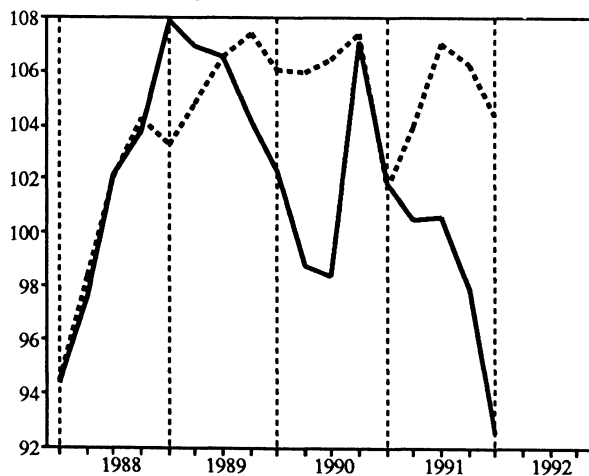
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.

— Eksport u. skip, plattform og råolje Import u. skip, plattform og råolje

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

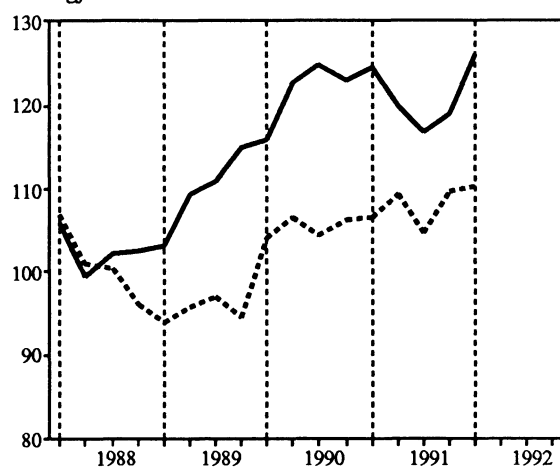
Prisindekser (enhetspriser). 1988=100

— Eksport u. skip, plattform, olje og gass Import u. skip, plattformer og råolje

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

Sesongjustert volumindeks. 1988=100

— Eksport u. skip, plattform, olje og gass Import u. skip, plattform og råolje

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL C1: BRUTTONASJONALPRODUKT
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prognose	1993 prognose
Danmark.....	3,1	-0,6	0,9	1,2	2,1	2,0	2,5	3,1
Frankrike.....	2,3	2,4	4,2	3,9	2,8	1,4	2,1	2,7
Italia.....	2,5	3,0	4,1	3,0	2,0	1,0	2,0	2,5
Japan.....	2,5	4,6	6,2	4,7	5,6	4,5	2,4	3,5
USA.....	2,8	3,7	4,5	2,5	1,0	-0,5	2,2	3,8
Storbritannia.....	3,2	4,7	4,2	2,3	0,8	-1,9	2,2	3,2
Sverige.....	1,1	2,9	2,3	2,1	0,3	-1,2	0,2	1,5
Tyskland (vest).....	2,3	1,7	3,7	3,8	4,5	3,2	1,8	2,5
Norge.....	4,2	2,0	-0,5	0,4	1,8	1,6	2,0	2,9

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C2: PRIVAT KONSUM
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prognose	1993 prognose
Danmark.....	4,1	-1,7	-0,8	-0,8	1,0	1,2	2,3	3,0
Frankrike.....	3,7	3,0	3,4	3,2	3,1	1,5	2,0	2,3
Italia.....	3,8	4,2	4,1	3,6	2,7	2,6	2,8	3,1
Japan.....	3,1	4,3	5,2	4,4	4,0	2,9	3,6	3,7
USA.....	4,3	2,8	3,6	1,9	0,9	0,3	1,8	3,0
Storbritannia.....	5,7	6,0	6,9	3,5	1,0	-0,7	2,0	2,8
Sverige.....	4,8	4,6	2,5	1,1	-0,3	0	0,2	1,1
Tyskland (vest).....	3,4	3,5	2,8	1,7	4,7	2,3	1,4	2,5
Norge.....	5,6	-1,0	-2,8	-2,6	2,6	-0,1	2,0	3,5

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C3: OFFENTLIG KONSUM
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prognose	1993 prognose
Danmark.....	1,5	2,5	0,2	-1,3	-0,4	-1,2	-0,4	-0,2
Frankrike.....	1,7	2,8	2,9	0,2	3,1	2,5	1,3	2,0
Italia.....	2,9	3,7	2,8	0,8	1,0	1,2	1,2	1,2
Japan.....	6,2	-0,6	2,2	2,1	1,4	2,1	1,5	1,9
USA.....	4,0	2,6	0,2	2,3	2,8	0,7	-0,9	-0,9
Storbritannia.....	2,0	1,1	0,6	0,9	2,8	2,8	3,1	2,5
Sverige.....	1,2	1,3	0,6	2,2	1,9	0,9	0,5	0,8
Tyskland (vest).....	2,5	1,5	2,2	-1,7	2,1	0,1	0,8	1,2
Norge.....	2,2	4,0	0,5	2,3	2,3	3,3	1,4	1,4

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C4: BRUTTOINVESTERINGER I FAST REALKAPITAL
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prognose	1993 prognose
Danmark.....	16,2	-7,4	-4,8	0,2	-1,9	-0,8	3,7	5,1
Frankrike.....	3,3	5,2	8,6	7,5	3,8	-0,4	1,6	3,4
Italia.....	1,6	5,8	6,8	4,5	3,0	-0,2	1,7	3,5
Japan.....	5,8	10,4	11,9	8,9	10,9	4,0	1,8	4,2
USA ¹	0,0	2,6	5,6	1,6	-0,1	-4,7	6,0	10,3
Storbritannia.....	1,7	8,6	14,1	6,8	-2,4	-10,7	2,3	5,6
Sverige.....	-0,6	7,6	6,0	10,9	-1,8	-7,7	-5,9	2,8
Tyskland (vest).....	3,2	2,2	4,6	7,0	8,8	7,7	4,1	3,8
Norge.....	23,9	-2,1	1,6	-4,8	-28,5	0,2	2,9	6,1

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Private bruttoinvesteringer.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL C5: EKSPORT AV VARER OG TJENESTER
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prognose	1993 prognose
Danmark.....	-0,3	4,8	7,3	6,0	8,7	6,8	5,0	6,5
Frankrike.....	-1,1	2,7	8,1	10,3	5,2	2,3	6,0	6,7
Italia.....	3,8	3,3	4,8	9,9	7,5	2,5	5,3	6,1
Japan.....	-5,2	3,9	10,7	15,0	10,9	5,3	3,0	4,7
USA.....	3,0	13,5	18,3	11,0	6,4	3,9	5,5	7,5
Storbritannia.....	3,7	5,1	0,3	4,2	4,8	1,3	6,0	5,9
Sverige.....	3,3	3,9	3,0	2,4	1,2	-2,0	2,4	4,5
Tyskland (vest).....	0,0	0,8	5,8	11,4	9,9	12,4	5,2	5,4
Norge.....	1,6	1,2	5,5	10,6	7,8	5,0	2,8	2,9

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C6: IMPORT AV VARER OG TJENESTER
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prognose	1993 prognose
Danmark.....	6,4	-2,2	1,4	4,2	2,1	3,9	4,3	6,3
Frankrike.....	7,0	7,9	8,7	8,2	6,4	2,9	4,6	5,8
Italia.....	4,6	10,1	7,0	8,8	6,7	3,9	6,1	6,8
Japan.....	2,8	8,7	21,3	22,1	11,9	-1,6	5,7	5,9
USA.....	9,4	7,5	7,1	6,0	2,9	1,2	7,1	8,0
Storbritannia.....	6,4	7,6	12,8	7,4	1,3	-3,0	7,0	6,9
Sverige.....	5,5	7,2	4,7	7,1	0,5	-6,0	0,5	5,5
Tyskland (vest).....	3,6	4,8	5,7	8,4	11,9	13,3	5,4	5,6
Norge.....	9,9	-7,3	-1,7	1,0	2,6	0,5	3,2	4,5

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C7: PRIVAT KONSUM
Prosentvis prisendring fra foregående år.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prognose	1993 prognose
Danmark.....	3,5	4,8	4,9	5,1	2,5	2,7	2,7	2,8
Frankrike.....	2,7	3,1	2,7	3,4	2,9	3,0	2,9	2,7
Italia.....	5,8	4,9	5,3	6,2	6,3	6,4	5,4	4,9
Japan.....	0,6	-0,2	-0,1	1,8	2,4	2,7	2,0	2,1
USA ¹	2,4	4,7	3,9	4,5	5,0	4,0	3,6	3,5
Storbritannia.....	4,3	4,1	5,0	5,5	6,0	6,2	4,1	3,5
Sverige.....	4,5	5,3	6,0	7,2	9,3	10,0	3,5	4,0
Tyskland (vest).....	-0,5	0,6	1,4	3,1	2,6	3,4	4,0	4,0
Norge.....	7,6	7,9	6,2	4,2	4,3	3,6	3,0	2,8

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C8: ARBEIDSLEDIGHET
I prosent av den totale arbeidsstyrken¹.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prognose	1993 prognose
Danmark.....	8,0	8,0	8,6	9,2	9,5	10,3	10,2	9,6
Frankrike.....	10,4	10,5	10,0	9,4	8,9	9,4	10,1	10,2
Italia.....	10,5	10,9	12,2	12,1	11,2	10,9	10,8	10,7
Japan.....	2,8	2,8	2,5	2,3	2,1	2,2	2,3	2,3
USA ²	6,9	6,1	5,5	5,3	5,5	6,7	6,7	6,1
Storbritannia.....	11,2	10,3	8,2	6,2	5,9	8,7	9,9	9,7
Sverige.....	2,7	1,9	1,6	1,4	1,5	2,7	4,1	4,1
Tyskland (vest) ²	6,4	6,2	6,2	5,6	5,1	4,6	5,0	5,1
Norge.....	2,0	2,1	3,2	4,9	5,2	5,5	5,1	4,8

Kilde: Historiske tall for Norge: AKU-tall fra Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Alle land unntatt Danmark følger ILO-definisjon av ledighet.² Unntatt militære styrker.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL D1: SVERIGE

	1989	1990	1991	1991/92						
				Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	108	105	97	90	91	89	93
Arbeidsløshetsprosent		1,4	1,5	2,7	3,1	3,2	3,5	4,1	4,0	..
Ujusterte tall:										
Ordretilgang ¹	1985=100	137	135	126	133	120	128	125
Konsumpriser	1985=100	122,3	135,1	147,8	149,7	150,3	150,1	149,7	149,8	150,4

¹ Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

TABELL D2. DANMARK

	1989	1990	1991	1991/92							
				Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	
Sesongjusterte tall:											
Salgsvolum, industrien	1985=100	109	109	112	113	112	110	110	107
Detaljomsætningsvolum	1985=100	100	100	102	103	102	103	103	103
Arbeidsløshetsprosent		9,2	9,5	10,4	10,8	10,7	10,8	10,9	10,9	10,8	10,9
Ujusterte tall:											
Ordretilgang ¹	1985=100	124	123	128	121	129	142	139	139
Konsumprisindeks	1985=100	118,1	121,2	124,1	124,2	124,9	125,1	125,7	125,3	125,1	125,7

¹ Tilgang på nye ordrer i investeringsvareindustrien.

TABELL D3: STORBRIANNIA

	1989	1990	1991	1991/92						
				Sept.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	
Sesongjusterte tall:										
Indstriproduksjon	1985=100	119,1	118,7	112,4	111,7	111,1	111,2	110,8	109,9	..
Ordretilgang ¹	1985=100	121	112	..	93	106
Detaljomsætningsvolum	1985=100	119,8	120,4	119,5	119,4	119,2	120,4	119,3	119,7	120,2
Arbeidsløshetsprosent		6,3	5,8	8,1	8,7	8,8	8,9	9,0	9,2	9,4
Ujusterte tall:										
Konsumprisindeks	1985=100	121,9	133,4	141,3	142,7	143,2	143,5	143,6	143,5	144,2

¹ Volumet av tilgangen på nye ordrer til verstedindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL D4: TYSKLAND (VEST)

	1989	1990	1991	1991/92						
				Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	111	117	121	120	121	116	122	123	..
Ordretilgang ¹	1985=100	120	133	138	136	139	130	141
Detaljomsætningsvolum	1985=100	114	123	130	128	126	125	131
Arbeidsløshetsprosent		7,9	7,2	6,3	6,3	6,3	6,2	6,2	6,2	6,2
Konsumpriser	1985=100	104,2	107,0	110,7	112,3	112,8	112,8	113,0	113,5	..

¹ Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL D5: FRANKRIKE

		1989	1990	1991	1991/92					
					Sept.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	111	113	113	113	115	114	112	114	..
Arbeidsløshetsprosent		9,6	9,0	9,4	9,6	9,7	9,8	9,8	9,8	9,9
Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1985=100	112,5	116,3	119,9	120,6	121,1	121,5	121,6	121,9	122,9

TABELL D6: USA

		1989	1990	1991	1991/92					
					Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	114,6	115,6	113,4	114,6	114,4	114,2	113,0	113,6	..
Ordretilgang ¹	Mrd. dollar	128,5	125,8	120,1	123,3	124,0	117,8	120,6	120,2	..
Detaljomssetningsvolum ²	Mrd. dollar	122,8	122,2	119,9	120,3	119,8	119,8	122,6	124,1	..
Arbeidsløshetsprosent		5,3	5,5	6,7	6,9	6,9	7,1	7,1	7,3	7,3
Konsumprisindeks	1985=100	115,3	121,6	126,7	127,5	128,1	128,5	128,6	128,9	..

¹ Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.

² I 1982-priser.

TABELL D7: JAPAN

		1989	1990	1991	1991/92					
					Sept.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon ¹	1985=100	120,1	125,6	128,2	127,9	127,7	127,7	126,1	125,2	124,4
Ordretilgang ²	Mrd. yen	1254	1393	1462	1851	1589	1496	1365	155,3	..
Arbeidsløshetsprosent		2,3	2,1	2,1	2,2	2,1	2,1	2,2	2,1	..
Konsumpriser	1985=100	103,5	107,0	110,5	110,1	111,0	111,9	111,8	111,6	..

¹ Industriproduksjon og gruvedrift.

² Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

Nye forskningsrapporter

RAPPORTER

Arne Ljones, Runa Nesbakken, Svein Sandbakken og Asbjørn Aaheim:

ENERGIBRUK I HUSHOLDNINGENE

Rapporter 92/2. Sidetall 106.

ISBN 82-537-3629-0

Energiundersøkelsen for husholdninger 1990 er en oppfølging av tilsvarende undersøkelser fra 1980 og 1983. Den bygger på et utvalg på om lag 4 000 norske husholdninger. Formålet med undersøkelsen er å vise sammenhenger mellom energiforbruk og andre variable som tradisjonelt knyttes til energiforbruket, og å undersøke forhold som kan ha betydning for energisparing.

Undersøkelsen skal også gi datagrunnlag for analyser av husholdningenes energiforbruk. 1990-undersøkelsen ble gjennomført som et samarbeid mellom Energidata A/S og Statistisk sentralbyrå, etter oppdrag fra Olje- og energidepartementet. Som i de tidligere undersøkelsene omfatter Energiundersøkelsen 1990 bare energibruk som kan knyttes til hjemstedet (stasjonært energibruk). Energiforbruk til transportformål er derfor ikke medregnet.

Knut Moum:

KLIMA, ØKONOMI OG TILTAK (KLØKT)

Rapporter 92/3. Sidetall 97.

ISBN 82-537-3647-9

Denne rapporten drøfter konsekvenser for norsk økonomi av en ensidig stabilisering av de norske utslippene av klimagassen CO₂ (karbondioksyd) som skyldes menneskelig virksomhet (antropogene utslipp), og en samordnet internasjonal politikk for å redusere slike utslipp globalt.

Beregninger utført v.h.a. SSBs makroøkonomiske modeller indikerer at en ensidig norsk stabilisering av CO₂-utslippene kan oppnås uten sterk nedgang i den økonomiske veksten, selv om deler av industrien vil redusere produksjonen betraktelig. En samordnet internasjonal CO₂-politikk vil i følge beregningene heller ikke føre til en vesentlig reduksjon i produksjonen i Norge. Derimot kan den resultere i et markert fall i verdien av petroleumsformuen. Isolert sett må dette på lang sikt resultere i et klart lavere forbruk i Norge enn det vi ellers kunne ha hatt. En internasjonal CO₂-avtale vil imidlertid i mindre grad enn ensidig norsk stabilisering ramme norsk industri.

Ådne Cappelen, Tor Skoglund og Erik Storm:

SAMFUNNSØKONOMISKE VIRKNINGER AV ET EF-TILPASSET JORDBRUK

Rapporter 92/7. Sidetall 51.

ISBN 82-537-3650-9

I denne rapporten analyseres nasjonaløkonomiske og regionaløkonomiske virkninger av en sterk framtidig nedbygging av norsk jordbruk. Et slikt framtidssbilde vil kunne bli resultatet ved en tilpasning til EFs jordbrukspolitik. Analysen er gjennomført ved hjelp av Statistisk sentralbyrås modeller MODAG og

REGION, og omfatter tidsperioden 1990-2020. Beregningene viser at det er de regionale virkningene som er av størst betydning. For de områder av landet hvor jordbruket er en viktig næring, vil en slik jordbrukspolitik kunne føre til omfattende omstillingsproblemer på arbeidsmarkedet.

De framskrivningene som presenteres bygger på mange usikre forutsetninger. Det er derfor lagt vekt på å drøfte forutsetningene og beregningsresultatene i lys av annen relevant forskning.

Analysen er gjennomført på oppdrag for Landbrukets Utredningskontor. Rapporten er også publisert i Utredningskontorets rapport-serie (Rapport 1/92).

Statistisk sentralbyrå

NATURESSURSER OG MILJØ 1991

Rapporter 92/1. Sidetall 154.

ISBN 82-537-3651-7

Statistisk sentralbyrå utarbeider statistikk over miljøforhold og regnskaper for en del viktige naturressurser. Det utvikles også metoder og modeller for å analysere miljøforhold og naturressurser i sammenheng med øvrig samfunnsutvikling. Publikasjonen "Naturressurser og miljø" gir en årlig oversikt over dette arbeidet.

"Naturressurser og miljø 1991" inneholder oppdaterte ressursregnskaper for energi og fisk og utslippsregnskap for luft, samt resultater fra analyser basert på disse regnskapene. Videre presenteres oversikter over jordbruksforurensninger, skogskader, kommunale avløpsrensaneanlegg og avfall. Rapporten avsluttes med et kapittel om miljøindikatorer.

Det rettes stor takk til institusjoner som har bidratt med data til "Naturressurser og miljø 1991".

Førstekonsulent Frode Brunvoll har vært redaktør for publikasjonen, som er et samarbeidsprosjekt mellom Seksjon for ressursregnskap og miljø, Avdeling for økonomisk statistikk og Seksjon for ressurs- og miljøanalyser, Forskningsavdelingen.

DISCUSSION PAPER

Einar Bowitz and Erik Storm:

WILL RESTRICTIVE DEMAND POLICY IMPROVE PUBLIC SECTOR BALANCE?

Discussion Paper no. 66, 1991.

A policy simulation on the Norwegian macroeconomic model MODAG indicates that there are large automatic stabilizers in the system of government revenues and expenditure in Norway, especially in the short and medium term. A relatively large part of transfers (in addition to unemployment benefits) is found to be influenced by changes in unemployment. The consequence of this is that the potential for improving public sector balances means of a restrictive demand policy, may be more modest than usually believed. The paper also contains a long term projection of government expenditure, with special empha-

sis on effects of ageing of the population and the maturing of the pension system, implying increases in pension payment per beneficiary in the future. The government expenditure projections indicate that transfers (mainly old-age and disability pensions) will increase by 5 percentage-points of GDP from 1990 to 2030, given that unemployment returns to the estimated NAIRU in the future. In addition increased demand for medical care due to ageing, may be said to warrant additional increases in (public) health consumption of a somewhat smaller size. This work is part of the project "macroeconomics and the welfare state", financed by NORAS (Norwegian council for applied social research).

Ådne Cappelen:

MODAG. A MEDIUM TERM MACROECONOMIC MODEL OF THE NORWEGIAN ECONOMY

Discussion Paper no. 67, 1991.

This paper describes the main structure of the MODAG model, an annual macroeconomic model of the Norwegian economy. A short description of the main features of the model including forecasting performance is followed by a more detailed look at the various parts of the model.

Knut H. Alfsen, Anne Brendemoen and Solveig Glomsrød:

BENEFITS OF CLIMATE POLICIES: SOME TENTATIVE CALCULATIONS

Discussion Paper no. 69, 1992. Sidetall 35.

Consequences for the Norwegian economy of an active policy against anthropogenic climate change can be analyzed by use of an economic model evaluating the differences between a reference scenario without control policies and alternative paths using economic incentives to reduce emissions of greenhouse gases. In traditional economic models the effect of the new taxes usually appears as reduced growth in macroeconomic indicators such as GDP, gross production and private consumption. When measures against climate change nevertheless are contemplated, it is due to a belief that the benefits of a policy more than outweighs the costs. Many benefits are hard to quantify. This is true for instance for the effects associated with the general welfare of people under different climatic conditions. However, it is possible to associate some tentative figures with some of the benefits likely to emerge from an introduction of a vigorous climate policy.

In this paper we try to evaluate some usually neglected benefits associated with an introduction of a carbon tax. The benefits emerge from reduction in local pollution levels and the ensuing reduction in environmental damages to forests and lakes, health

damages and damages to certain types of materials. In addition, benefits accruing from reduced traffic congestion, road damage, traffic accidents and noise levels are quantified. We find that the benefits thus accounted for go a long way toward compensating the economic loss measures as a reduction in GDP by the macroeconomic model MODAG. The uncertainty in the estimates of the benefits is assessed, and distributional consequences of the carbon tax are analysed.

Brita Bye:

MODELLING CONSUMERS' ENERGY DEMAND

Discussion Paper no. 68, 1992. Sidetall 33.

The modelling of consumers demand for energy in a general consumer demand system is discussed. Electricity, fuel-oil, the stock of electricity using durables and housing are assumed to be separable from other consumer commodities. This lower level demand system is modelled using a Gorman Polar form. The linear expenditure system is nested hypothesis of the more general Gorman Polar form and the two systems are estimates and tested against each other. A dynamic version of the linear expenditure system is also estimated. As expected the results indicate that the Engel elasticities for electricity and fuel-oil differ considerably, and that the stock of electricity using durables contributes to explain the use of electricity and fuel-oil over the period.

REPRINT

Olav Ljones and Kyrre Aamdal:

DEMOGRAPHIC CHANGES AND LOCAL PUBLIC EXPENDITURE IN A MACROECONOMIC PERSPECTIVE. SOME NORWEGIAN EXAMPLES

REPRINT no. 57, 1992.

ISSN 0167-8000

Reprint from G. Hinteregger (editor), Statistical Journal of the United Nations Economic Commission for Europe. Volume 8, number 1, 1991.

Lasse S. Stambøl:

MAGRATION PROJECTION IN NORWAY: A REGIONAL DEMOGRAPHIC-ECONOMIC MODEL

REPRINT no. 58, 1992.

ISBN 1-85293-148-5

Reprint from John Stillwell and Peter Congdon (editors): Migration models. A macro and micro approaches, 1991. By permission of Belhaven Press (A division of Pinter Publishers Ltd, 25 Floral Street, London WC2E 9DS. All rights reserved.)

Forskningsavdelingen i SSB ble opprettet i 1950. Avdelingen har ca. 95 ansatte (feb. 1992). Avdelingens budsjett for 1992 er på ca. 37 mill.kr. Ca. 45 prosent av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer.

Forskningsavdelingen er delt i 4 seksjoner med følgende hovedarbeidsområder:

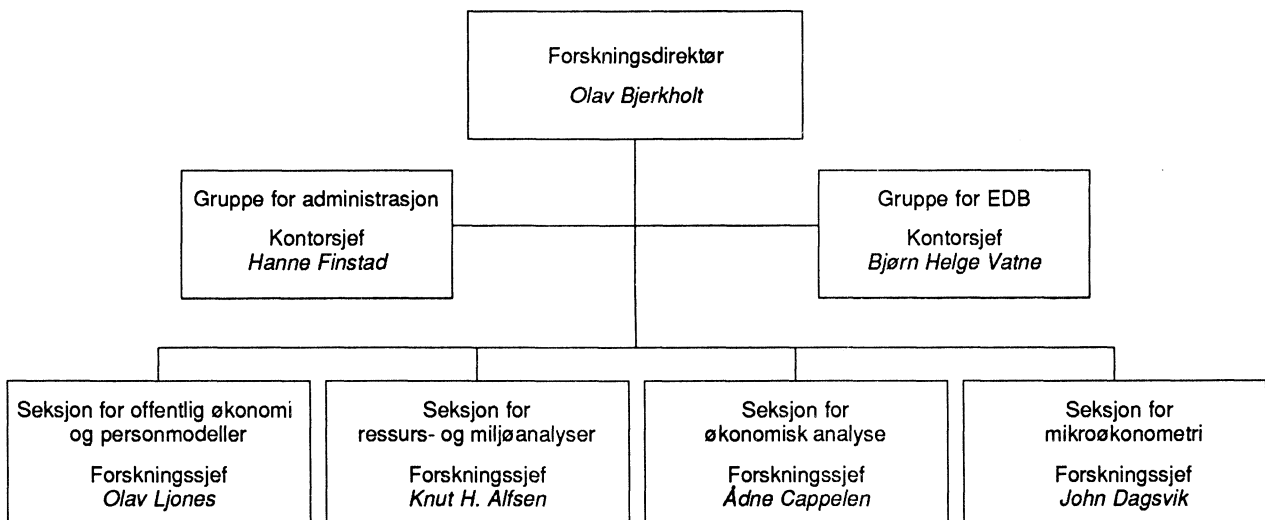
- o Seksjon for offentlig økonomi og personmodeller
 - * Offentlig økonomi, skatt
 - * Arbeidskraft og utdanning
 - * Regional analyse

- o Seksjon for ressurs- og miljøanalyser
 - * Miljøøkonomi
 - * Petroleumsøkonomi
 - * Energiforsyning

- o Seksjon for økonomisk analyse
 - * Konjunktur- og makroøkonomiske analyser
 - * Makroøkonomiske modeller
 - * Likevektsmodeller

- o Seksjon for mikroøkonometri
 - * Fordelingsanalyser, arbeidstilbud
 - * Konsumentatferd
 - * Bedrifters produktivitetsutvikling

Organisasjonskart:

Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Økonomiske analyser

Utkommer med omlag 9 nummer pr. år.
Prisen for et årsabonnement er kr. 310,-
løssalgpris Nr. 1 kr. 60,- , ellers kr. 50,- .
Forespørsler om abonnement kan rettes til
Statistisk sentralbyrå, Salg- og abonnements-
service. Publikasjonen utgis i kommisjon hos
Universitetsforlaget, Oslo, og er til salgs
hos alle bokhandlere

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo
Tlf. (02) 86 45 00

Trykk: Statistisk sentralbyrå, Oslo

ISBN 82-537-3612-6
ISSN 0800-4110